

Chulalongkorn University จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภาคอีสาน
: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

นางสาวกิติรัตน์ วชิรแพทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIVING CONDITIONS OF FOREIGN ELDERY IN THE NORTHEAST OF THAILAND
: A CASE STUDY OF AMPHUR-MUANG, UDONTHANI PROVINCE

Miss Kitirat Vachirapaet

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติรัตน์ วชิรแพทย์ : สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภาคอีสาน : กรณีศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (LIVING CONDITIONS OF FOREIGN ELDERY IN THE
NORTHEAST OF THAILAND : A CASE STUDY OF AMPHUR-MUANG, UDONTHANI
PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 132 หน้า.

การศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภาคอีสานในอำเภอเมือง จังหวัด
อุดรธานี เนื่องจากผู้วิจัยได้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์. เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ ของ
ผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดย
เลือกกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาคือผู้สูงอายุที่เป็นผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มาใช้ชีวิตบั้นปลาย
ใน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สังเกต จดบันทึกและถ่ายภาพ แล้ว
นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
ต่อไป

ด้านสังคม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ถือสัญชาติอเมริกัน เข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยถือ
วีซ่าประเภทขออยู่ชั่วคราว โดยส่วนใหญ่มีอายุ 60-64 ปี ส่วนใหญ่จดทะเบียนสมรสกับภรรยาคนไทยแล้วไม่มีบุตร
ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีงานอดิเรกคือ อ่านหนังสือเป็นส่วนใหญ่ และส่วนใหญ่อาศัยอยู่
บ้านเดี่ยว ในภูมิลำเนาเดิม

ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการเงิน โดยเกือบทั้งหมดมีรายได้จากเงิน
บำนาญบำนาญ มีค่าใช้จ่ายต่อวันอยู่ในระดับกลาง ค่าใช้จ่ายค่อนข้างพอดีกับรายได้

ด้านสุขภาพจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่ได้เจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีระดับความ
เจ็บป่วยที่รุนแรง ยังสามารถดูแลตนเองได้ แต่ต้องการให้มีคนดูแลพิเศษ โดยเฉพาะบุตร/หลาน ส่วนใหญ่ไม่ต้องใช้
อุปกรณ์ช่วยเดิน

สภาพการอยู่อาศัย จากการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความ
สะดวกสบาย ในเรื่องดังต่อไปนี้ จากการศึกษพบว่า การเดินทางไปทำธุระ ระบบสาธารณูปโภค บริเวณที่อยู่อาศัย
ความปลอดภัย ความสะอาด สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่อยู่อาศัย มลภาวะทางเสียง แสงสว่าง และกา
รระบายอากาศ การให้ความสำคัญในวัสดุที่อยู่อาศัย และภายในห้องน้ำของผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความสะดวก
ค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะของทำเลที่ตั้งที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีสภาพแวดล้อมที่มีอากาศดี เช่น ใกล้ทะเลหรือ
ภูเขา โดยที่ยังอยู่ใกล้แหล่งชุมชน เพราะสามารถเดินไปซื้อของและอาหารสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่าย
นอกจากนี้ยังต้องสามารถเดินทางไปสถานพยาบาลได้สะดวกด้วย

ภาควิชา..... เหนือ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา..... เหนือ..... ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา..... 2552.....

5174253125 : MAJOR HOUSING

KEYWORDS : LIVING CONDITIONS / FOREIGN ELDERLY / NORTHEAST

KITIRAT VACHIRAPAET : LIVING CONDITIONS OF FOREIGN ELDERLY IN THE NORTHEAST OF THAILAND : A CASE STUDY OF AMPHUR-MUANG, UDONTHANI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTACH, 132 pp.

The objectives of this study were to investigate the social, economic and living conditions of elderly foreigners in Udonthani province and to identify any problems they experienced relating to these conditions. The subjects were foreigners aged over 50 living in Muang District in Udonthani for more than 1 month. The subjects were interviewed, observed and their photographs taken. The data were recorded, analyzed and interpreted based on related theories and studies so that proper housing for them can be developed.

In terms of social conditions, most subjects were American males who carried a temporary visa. Most of them were 60 – 64 years old and married to Thai women, but did not have any children. Most had graduated with a bachelor degree and lived in a detached house when they were in their home countries. Reading was cited as their favorite pastime.

In terms of economic conditions, most of the subjects did not have financial problems. Their income came from their pension and their everyday expenses were average. Their income could cover their expenses.

In terms of health, most subjects were not chronically or seriously ill. They could take care of themselves; however, they would like to have someone, especially their children/ grandchildren, to take care of them. Most did not require any equipment to support their walking.

In terms of living conditions, they said that it was convenient to commute, the public utilities were good and their residential areas were safe and clean. The environment both inside and outside of their houses were good. There was no noise pollution, and there was enough lighting and air ventilation. They paid attention to the construction materials of their houses and said they felt the restroom was the least comfortable area.

It is suggested that the proper location of the housing for the elderly should be near the sea or the mountain which provides fresh air; however, it should be also near a community so that they can walk to buy necessary items for daily life. In addition, it should be near a hospital.

Department : Housing Student's Signature

Field of Study : Housing Advisor's Signature

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะความกรุณา รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่คอยให้คำแนะนำที่ดีมากมายมาโดยตลอด ผู้เขียนรู้สึกโชคดีที่ได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ บ่อยครั้งที่ผู้เขียนเกิดความท้อแท้เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมหลายอย่าง และทุกครั้งที่ได้พบหรือพูดคุยกับอาจารย์ทำให้ผู้เขียนมีแรงที่จะเดินหน้าต่อไป นอกเหนือจากนั้น การได้เห็นตัวอย่างกระบวนการทำงานรวมถึงกระบวนการทางความคิดและวิสัยทัศน์ต่างๆ ของอาจารย์ ทำให้ผู้เขียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หลายอย่างที่ไม่มากกว่าคำว่าวิชาการ...ขอขอบคุณ ความเมตตากรุณาของอาจารย์ที่มีให้ลูกศิษย์มาโดยตลอดค่ะ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุณชลทิพย์ พานิชภัคดี ท่านหัวหน้าภาควิชาเคหการคณาจารย์ รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกๆ ท่านของภาควิชาเคหการ ที่มีส่วนช่วยในการเรียนตลอดหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประสานงาน การคำแนะนำ หรือแม้กระทั่งกำลังใจที่มีให้ตลอดมา

ขอขอบคุณป้าและมาเมียที่ให้โอกาสที่สำคัญของชีวิตอีกช่วงหนึ่ง ซึ่งถึงว่าเป็นช่วงเวลาที่ได้พักผ่อนจากการทำงาน รวมถึงได้มาหาประสบการณ์ที่ดีจากร่วมหาวิทยาลัยอีกครั้ง

ขอขอบคุณ นายธนาพงษ์ สมกิจรุ่งโรจน์ ที่เป็นแรงผลักดันหลักที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้เริ่มต้นขึ้นและสำเร็จลงได้ด้วยดี จากความทุ่มเทแรงใจ แรงกาย รวมถึงการสละเวลาอันมีค่าในการช่วยเหลือผู้เขียนตลอดมา ผู้เขียนอยากจะขอบคุณจากใจผ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อีกครั้ง

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนทุกท่านที่ได้ร่วมสุขร่วมทุกข์และช่วยเหลือกันมาโดยตลอด กำลังใจต่างๆ มักจะเกิดขึ้นที่นี้เสมอ ทำให้ผู้เขียนได้รับประสบการณ์อันมีค่าได้เกิดขึ้นในช่วงชีวิตหนึ่งอีกครั้ง

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณโชคชะตา ที่ให้โอกาสที่ดีในชีวิตของผู้เขียนได้เจอกับประสบการณ์อันน่าจดจำนี้ตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
1.5 คำจำกัดความ.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัยของมนุษย์.....	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย.....	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย.....	14
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ.....	17
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ.....	21
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ.....	23
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับบ้าน และชุมชนของผู้สูงอายุ.....	26
2.8 แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อม และที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ.....	31
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	45
3.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย.....	46
3.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
3.6 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4.1 ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	52
-ด้านสังคม.....	52
-ด้านเศรษฐกิจ.....	58
-ด้านสุขภาพ.....	61
4.2 ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	62
-ข้อมูลกายภาพของที่อยู่อาศัย.....	62
-ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ.....	70
-ข้อมูลการใช้สอยพื้นที่.....	86
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	91
5.1 ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	91
5.2 ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	92
5.3 ข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุ.....	99
5.4 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย.....	101
5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	105
รายการอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	112
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	132

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางเข้าประเทศไทยระหว่างปี 2539 – 2543.....	2
ตารางที่ 1.2 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ.....	3
ตารางที่ 1.3 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2551.....	4
ตารางที่ 1.4 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ.....	5
ตารางที่ 1.5 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ.....	6
ตารางที่ 2.1 แสดงระบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ.....	25
ตารางที่ 2.2 แสดงความจำกัดและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม.....	34
ตารางที่ 4.1 แสดงอายุของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ.....	53
ตารางที่ 4.2 แสดงประเภทที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ.....	56
ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทโรคประจำตัวของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ.....	61
ตารางที่ 5.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัญหา.....	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุในปี 2050.....	1
ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการวิจัย.....	35
ภาพที่ 4.1 แสดงรูปแบบบ้านเดี่ยว.....	56
ภาพที่ 4.2 แสดงรูปแบบอพาร์ทเมนต์.....	51
ภาพที่ 4.3 แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเดินทางไปทำธุระ.....	63
ภาพที่ 4.4 แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเดินทางไปพบปะเพื่อน /ญาติ / ลูกหลาน.....	63
ภาพที่ 4.5 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความปลอดภัย.....	64
ภาพที่ 4.6 แสดงความคิดเห็นในเรื่องเคยหกล้ม หรือตกบันได ภายในที่อยู่อาศัย.....	64
ภาพที่ 4.7 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความสะดวก.....	65
ภาพที่ 4.8 แสดงสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัย.....	65
ภาพที่ 4.9 แสดงสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัย.....	66
ภาพที่ 4.10 แสดงแนวรั้วต้นไม้สูง.....	67
ภาพที่ 4.11 แสดงความคิดเห็นในเรื่องแสงสว่างและการระบายอากาศในที่อยู่อาศัย.....	67
ภาพที่ 4.12 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องรับแขก โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้.....	68
ภาพที่ 4.13 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องนอน โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้.....	68
ภาพที่ 4.14 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องน้ำ โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้.....	69
ภาพที่ 4.15 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องครัว โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้.....	69
ภาพที่ 4.16 แสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาอยู่อาศัย.....	71
ภาพที่ 4.17 แสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาที่คาดว่าจะอยู่ในประเทศไทย.....	71
ภาพที่ 4.18 แสดงความคิดเห็นในรูปแบบการอยู่อาศัย.....	72
ภาพที่ 4.19 แสดงความคิดเห็นในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก.....	73
ภาพที่ 4.20 แสดงความคิดเห็นในเรื่องผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย.....	74
ภาพที่ 4.21 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความถี่ในการทำกิจกรรม.....	75
ภาพที่ 4.22 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความถี่ในการทำกิจกรรมการรับแขก / การเยี่ยมเยียน.....	76

ภาพที่ 4.23	แสดงความคิดเห็นในเรื่องกีฬาที่เล่นประจำ.....	77
ภาพที่ 4.24	แสดงความคิดเห็นในเรื่องกิจกรรมการพักผ่อน.....	78
ภาพที่ 4.25	แสดงความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยว.....	78
ภาพที่ 4.26	แสดงความคิดเห็นในเรื่องการรับข่าวสาร / สื่อ.....	79
ภาพที่ 4.27	แสดงความคิดเห็นในเรื่องด้านทำเลที่ตั้ง.....	80
ภาพที่ 4.28	แสดงความคิดเห็นในเรื่องลักษณะการเป็นเจ้าของ.....	81
ภาพที่ 4.29	แสดงรูปแบบบ้านเดี่ยว แบบชั้นเดียว และสองชั้น.....	81
ภาพที่ 4.30	แสดงรูปแบบทาวน์เฮ้าส์ แบบสองชั้น.....	82
ภาพที่ 4.31	แสดงรูปแบบคอนโดมิเนียม.....	82
ภาพที่ 4.32	แสดงวัสดุปูพื้น โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้.....	83
ภาพที่ 4.33	แสดงเฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	83
ภาพที่ 4.34	แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี.....	84
ภาพที่ 4.35	แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี	85
ภาพที่ 4.36	แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี	85
ภาพที่ 4.37	แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี.....	85
ภาพที่ 4.38	แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี	86
ภาพที่ 4.39	แสดงบริเวณที่ชอบนั่งพักผ่อน.....	87
ภาพที่ 4.40	แสดงความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรม.....	87
ภาพที่ 4.41	แสดงความคิดเห็นในเรื่องควรมีส่วนออกกำลังกายอยู่บริเวณ.....	88
ภาพที่ 4.42	แสดงลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ และทางเดิน สำหรับเดินเล่น / วิ่ง.....	89
ภาพที่ 4.43	แสดงถนนสำหรับขี่จักรยาน.....	89
ภาพที่ 5.1	แสดงตัวอย่างที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว.....	89
ภาพที่ 5.2	แสดงตัวอย่างที่อยู่อาศัยประเภทอาคารชุด.....	102

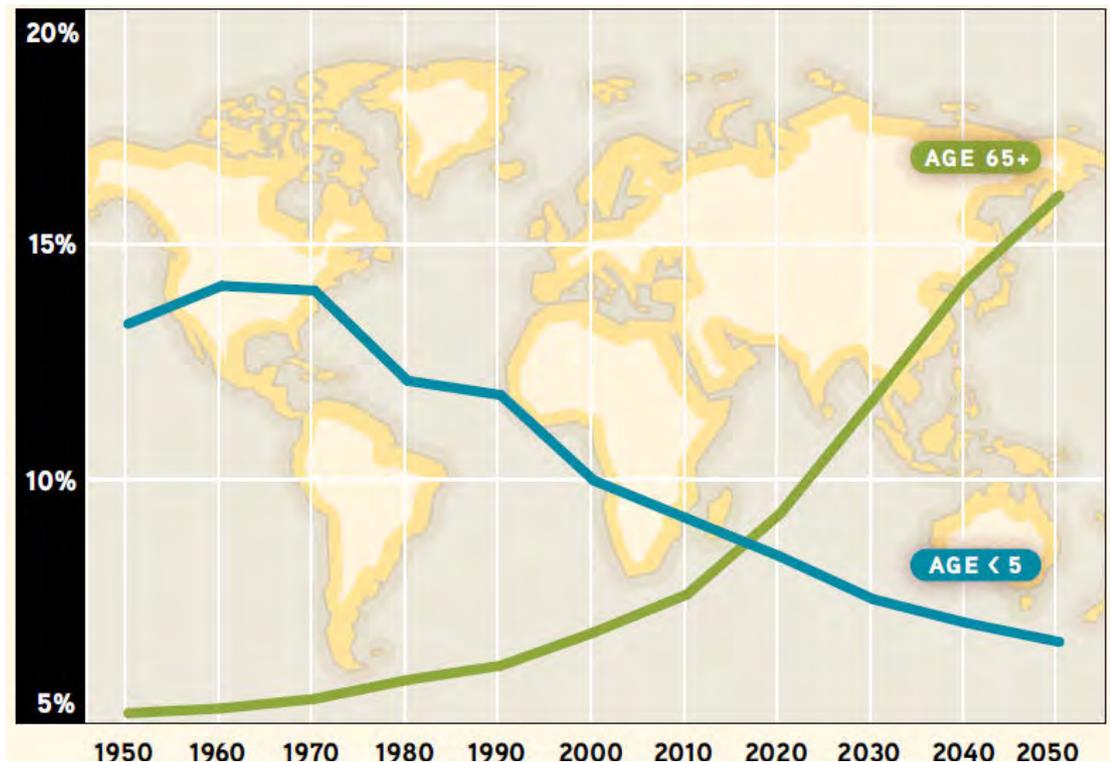
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงหลังศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านมานี้ เนื่องด้วยสาเหตุหลักจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์ของโลก ที่พบว่ามีส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องมาจากภาวะ Baby boom ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ก่อนหน้านี้ ส่งผลให้สัดส่วนประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ที่มีมากกว่า 120% จากในปี 2010 และ 2030 ของประชากรทั้งหมด ดังที่แสดงในผลสำรวจของ UN Population Division Department of Economic and Social Affairs

ภาพ 1.1 แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุในปี 2050

ที่มา: United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division.

World Population Prospects. The 2004 Revision. New York: United Nations, 2005.

กลุ่มประชากรสูงอายุโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ถือเป็นกลุ่มประชากรที่น่าสนใจ โดยมักจะเป็นกลุ่มผู้เกษียณอายุไม่ว่าจะจากภาครัฐบาลหรือเอกชน ซึ่งมีเงินบำนาญเป็นรายได้ประจำ หรือร่วมกับมีเงินเก็บสะสม ทำให้โดยรวมแล้วถือว่ามีรายได้ที่ค่อนข้างมั่นคง โดยเงินเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะยิ่งทำให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นจากความแตกต่างของค่าครองชีพและค่าเงินในสกุลที่ต่างกัน

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ที่มีศักยภาพในการรองรับตลาดในกลุ่มนี้ โดยจะเห็นได้จากการมีสถิติของการท่องเที่ยวพำนักระยะยาวของชาวต่างชาติมากขึ้น และยังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยจากสถิติผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ย ประมาณ 6% ต่อปี ดังในผลสำรวจ ตามตาราง ดังนี้ (กรุงเทพธุรกิจ, 2009)

ตารางที่ 1.1 สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางเข้าประเทศไทยระหว่างปี 2539 – 2543

ปี	จำนวน	เฉลี่ย (%)
2539	1,126,800	-
2540	1,115,661	- 0.99
2541	1,170,843	+ 4.95
2542	1,347,157	+ 15.06
2543	1,422,496	+ 5.59
Average Growth Rate (2539 - 2543)		+ 6.00

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดประเภทของการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว สำหรับชาวต่างชาติที่เข้ามาพักระยะยาวในประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ที่เข้ามาได้ 4 กลุ่มหลัก ดังนี้ (Long-stay Tourism Thailand, 2544:6)

ประเภทที่ 1 กลุ่มที่ต้องการเข้ามาใช้ชีวิตบั้นปลายในการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้เกษียณอายุการทำงาน ผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแล ที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป โดยเน้นกลุ่มที่มีสุขภาพที่ดีและสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ประเภทที่ 2 กลุ่มที่หนีร้อน หนีหนาว และเข้ามาเพื่อรักษาสุขภาพในประเทศไทยเป็นครั้งคราว ได้แก่ ผู้ที่มารับการรักษาพยาบาล พักฟื้น ผู้ที่หลบสภาพอากาศที่รุนแรงในประเทศของตนบางช่วง เช่น ร้อนจัด หนาวจัด

ประเภทที่ 3 กลุ่มที่เข้ามาเพื่อการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาศึกษาในระดับต่างๆ หรือผู้เข้าอบรมในหลักสูตรระยะสั้น นักเรียนแลกเปลี่ยนตามโครงการต่างๆ

ประเภทที่ 4 กลุ่มที่เข้ามาเพื่อฝึกซ้อมกีฬา ได้แก่ นักกีฬาที่เข้าเก็บตัวฝึกซ้อมก่อนการแข่งขัน กลุ่มเยาวชนที่เข้ามาเรียนและฝึกหัดกีฬาบางประเภท เช่น กอล์ฟ มวยไทย ฯลฯ

นอกจากนั้นยังพบว่า มีย้ายถิ่นฐานของชาวต่างชาติมาอยู่ในประเทศไทยในรูปแบบที่มาพำนักระยะยาวหรือย้ายถิ่นที่อยู่มากขึ้น ไม่ว่าจะด้วยการมาพำนักกับครอบครัวคนไทย การย้ายครอบครัวมาพำนักในประเทศไทย มีครอบครัวแต่งงานกับภรรยาคนไทย หรือต้องการมาใช้ชีวิตบั้นปลายในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติในช่วงปีที่ผ่านมาที่มีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ตามที่แสดงในตาราง

ตารางที่ 1.2 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ

ปี	ยื่นขอ	อนุมัติ
ปี 2549	284,692	246,755
ปี 2550	331,692	300,194
ปี 2551	332,651	299,462

ที่มา : ตม1 และด่านต่าง ๆ ในสังกัด สตม.

ในกลุ่มชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักในประเทศไทยนั้น โดยส่วนใหญ่มักจะอยู่ในกรุงเทพฯ หรือตามหัวเมืองและเมืองท่องเที่ยวใหญ่ ๆ ในภาคต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและสามารถรองรับตอบสนองความต้องการพื้นฐาน การเดินทางและอำนวยความสะดวกได้ครบครัน โดยจากสถิติการขออยู่ต่อ แยกตามด่านตรวจคนเข้าเมือง ดังจะเห็นได้ดังนี้

จากสถิติของการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีการขออยู่ต่อมากที่สุด ด่านตรวจคนเข้าเมืองในภาคต่างๆที่มีสถิติการขออยู่ต่อมากที่สุดดังนี้ ภาคกลาง

คือ ด้านตรวจคนเข้าเมืองพัทยา ภาคเหนือ คือ ด้านตรวจคนเข้าเมืองเชียงใหม่ ภาคใต้ คือ ด้านตรวจคนเข้าเมืองภูเก็ต และด้านที่มีชาวต่างชาติขอยุ่ต่อมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียง คือ ด้านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย ตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1.3 แสดงสถิติการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2551

จังหวัด	รวม		อยู่กับครอบครัวคนไทย		อยู่กับครอบครัวที่มีถิ่นที่อยู่		อยู่กับภรรยาคนไทย		ใช้ชีวิตบั้นปลาย	
	ยื่นขอ	อนุมัติ	ยื่นขอ	อนุมัติ	ยื่นขอ	อนุมัติ	ยื่นขอ	อนุมัติ	ยื่นขอ	อนุมัติ
กรุงเทพฯ	194,465	176,743	7,496	7,418	1,118	1,054	6,894	6,497	7,304	7,027
พัทยา	24,239	20,793	167	106	25	23	575	550	7,099	6,636
หนองคาย	4,212	3,535	290	2	-	-	246	16	659	657
เชียงใหม่	17,662	16,377	288	103	109	86	755	146	2,736	2,736
ภูเก็ต	17,521	14,352	330	68	339	336	441	77	2,294	2,276
รวม	332,651	299,462	11,127	9,697	1,851	1,728	12,811	10,433	25,946	25,154

ที่มา : ตม1 และด่านต่าง ๆ ในสังกัด สตม.

ถ้าจะวิเคราะห์ดูในรายละเอียด ในส่วนของด้านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดหนองคายนั้น รับผิดชอบดูแลในพื้นที่ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งใน 3 จังหวัดนี้ จังหวัดอุดรธานีถือเป็นจังหวัดที่มีชาวต่างชาติขอยุ่ต่อมากที่สุด ดังจะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.4 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ
(ด้านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดหนองคาย)

ปี พ.ศ. 2550	จำนวน (คน)
หนองคาย	79
อุดรธานี	291
ขอนแก่น	110
ปี พ.ศ. 2551	
หนองคาย	103
อุดรธานี	400
ขอนแก่น	142
ปี พ.ศ. 2552 (ถึง เดือนกรกฎาคม)	
หนองคาย	56
อุดรธานี	220
ขอนแก่น	100

ที่มา : ตม1 และด้านต่าง ๆ ในสังกัด สตม.

สาเหตุที่จังหวัดอุดรธานีโดยเฉพาะในอำเภอเมืองมีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่มาก น่าจะเกิดจากเมื่อ 30-40 ปีก่อน ประเทศไทยเคยให้ทหารอเมริกันใช้พื้นที่จังหวัดอุดรธานีเป็นฐานทัพ ส่งเครื่องบินรบไปทำสงครามกับเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งเราเรียกว่าสงครามเวียดนาม

เมื่อสงครามสิ้นสุดลงคราวนั้นทำให้ผู้หญิงไทยได้แต่งงานกับทหารอเมริกันจำนวนมาก และได้ติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศ เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านได้ใช้จ่ายเงินจำนวนมากในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของที่อยู่อาศัย รถยนต์ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามลำดับ ทำให้ญาติพี่น้องหรือผู้ที่พบเห็นเกิดความต้องการดังกล่าวด้วย

ตารางที่ 1.5 แสดงสถิติการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรของชาวต่างชาติ (เฉพาะจังหวัดอุดรธานี)

อำเภอ	จำนวนคน		
	2550	2551	2552 ถึงเดือน ก.ค.
เมือง	217	292	169
หนองวัวซอ	8	17	9
หนองหาน	12	17	3
บ้านดุง	9	14	6
กุมภวาปี	8	9	7
เพ็ญ	10	8	5
น้ำโสม	3	7	3
บ้านฝืด	3	5	4
หนองแสง	5	5	-
โนนสะอาด	1	4	3
ทุ่งฝน	2	4	1
กุดจับ	3	4	2
พิบูลย์รักษ์	1	2	
ไชยวาน	2	2	1
วังสามหมอ	1	2	1
ประจักษ์ศิลปาคม	2	2	-
ศรีธาตุ	1	1	-
กุ้งแก้ว	-	1	4
นาขุ่น	-	1	-
หนองนาคำ	1	-	-
สร้างคอม	2	-	-

ที่มา : ตม1 และด่านต่าง ๆ ในสังกัด สตม.

ในช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาได้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ที่ผู้หญิงไทย โดยเฉพาะในหมู่บ้านชนบทในภาคอีสานนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติโดยส่วนมากเป็นชาวยุโรป เช่น ชาว

เยอรมัน สวีเดน นอร์เวย์ เป็นต้น นิยมแต่งงานกับฝรั่งจนเป็นค่านิยมของชาวบ้านในภาคอีสาน โดยทั่วไปแล้ว

จากเหตุผลหลายๆประการ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภาคอีสาน มีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภาคอีสานในจังหวัดอุดรธานี จึงมีความสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ (มติชนออนไลน์, 2009)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาผู้อยู่อาศัยที่เป็นผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป (Longstay Tourism Thailand, 2544:6) มาใช้ชีวิตบั้นปลายใน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 220 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาตามการกำหนดของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 142 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sample) โดยดำเนินการเก็บที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดอุดรธานี

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.3.2.1 การศึกษาลักษณะทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพการอยู่อาศัย, สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย, รูปแบบการอยู่อาศัย, การใช้พื้นที่ภายในที่อยู่อาศัย
- 1.3.2.2 ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ครัวเรือน, จำนวนสมาชิกในครอบครัว, อายุ, เพศ

- 1.3.2.3 สภาพปัญหาการอยู่อาศัย ได้แก่ ปัญหาการใช้พื้นที่ใช้สอยภายในที่อยู่อาศัย, ปัญหาสภาพแวดล้อมในที่อยู่อาศัย, ปัญหาการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในที่อยู่อาศัย
- 1.3.2.4 การศึกษาปัญหาและความคาดหวังในเรื่องที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมายใน อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

1.3.3 ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

- 1.3.3.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเบื้องต้นตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2553
- 1.3.3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้นภายในจังหวัดอุดรธานี พร้อมทำการทดลองแบบสอบถาม (Pre-test) ดำเนินการภายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552
- 1.3.3.3 ใช้เวลาเก็บข้อมูลภาคสนามกลุ่มเป้าหมาย โดยการสำรวจเชิงลึก, และแบบสอบถาม ระหว่างเดือน กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงเดือน มกราคม 2553
- 1.3.3.4 ใช้เวลาเก็บข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมในพื้นที่ที่ทำการศึกษภายในเดือน มกราคม พ.ศ. 2553

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลของผู้สูงอายุชาวต่างชาติโดยวิธีใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกตการณ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาเป็นผู้ที่มีความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งสิ้น และยินดีให้ความร่วมมือในงานวิจัย

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ เฉพาะในนิยามนิพนธ์นี้ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 50 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และไม่ใช่สัญชาติไทย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นเพื่อการอยู่อาศัย มีหลายประเภท เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮาส์ อาคารชุด เป็นต้น

การอยู่อาศัย หมายถึง การประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันในพื้นที่หรืออาคารที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมนั้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของจังหวัดอุดรธานี อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การออกแบบทางกายภาพของที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุชาวต่างชาติ และมีความสอดคล้องเหมาะสม กับพฤติกรรมการอยู่อาศัยที่สามารถตอบสนองความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง
2. เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุชาวต่างชาติ
3. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการอยู่อาศัย ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติในอนาคตได้
4. เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์ต่่อนักวิจัย หน่วยงานทางภาครัฐ และบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการกำหนดแนวทางเรื่องที่อยู่อาศัยให้ได้มาตรฐานสากล
5. เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสม แก่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มาใช้ชีวิตบั้นปลายในประเทศไทย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1.7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.7.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ, เอกสาร, บทความ, เว็บไซต์, และงานวิจัยต่างๆ

1.7.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ สัมภาษณ์ทั่วไปของพื้นที่ใช้สอยต่างๆภายในอาคารที่อยู่อาศัย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้อยู่อาศัยชาวต่างชาติตามแต่จะได้รับความยินยอม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้อยู่อาศัยภายในที่พักอาศัยเดียวกันกับผู้อยู่อาศัยชาวต่างชาติตามแต่จะได้รับความยินยอม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้อาศัยบริเวณข้างเคียง (เพื่อนบ้าน)ตามแต่จะได้รับความยินยอม การสังเกตพฤติกรรมผู้พักอาศัยในการใช้พื้นที่

ในการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน โดยการศึกษาจะนำรูปแบบการศึกษา เพื่อนำไปเป็น
ปัจจัยในด้านต่างๆ มาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพที่สอดคล้องกับ
พฤติกรรมและปัญหาที่แท้จริง รวมถึงความคาดหวังที่ผู้อยู่อาศัยต้องการอีกด้วย

1.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.7.2.1 วิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ การ
สัมภาษณ์แบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้
คำตอบตามวัตถุประสงค์

1.7.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ การ
สัมภาษณ์ จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมทางสถิติ ช่วยในการ
วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเสนอแนะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติภาคอีสาน : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัยของมนุษย์
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับบ้าน และชุมชนของผู้สูงอายุ
- 2.8 แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อม และที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัยของมนุษย์

2.1.1 ความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุว่ามีลักษณะเฉพาะตัว มีความเป็นปัจเจกของตนมากขึ้น จนกลายเป็นคุณสมบัติที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์หรือเฉพาะตัวของผู้สูงอายุ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมของผู้สูงอายุ ดังนั้น การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุไม่อาจทำได้เหมาะสมกับลักษณะที่กำหนดเป็นแบบตายตัวของคนสูงอายุแต่ละคนได้ เพราะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในลักษณะสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะเฉพาะตัวผู้สูงอายุ พร้อมกับสรุปความต้องการโดยทั่วไปของผู้สูงอายุ มีอยู่ 2 ประการ คือ (นาถ พันธุมนาวินและคณะ, 2549)

2.1.1.1 ความต้องการด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องการได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากบุตร หลาน ญาติ พี่น้อง อาจเลี้ยงดูตามสมควรแก่อัตภาพ แต่ถ้ากล่าวถึงความมั่นคงทางสังคม ก็ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐที่ต้องจัดโครงการและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ เช่น การให้บำเหน็จบำนาญ การสงเคราะห์คนชรา หรือการประกันคนชราเพื่อให้ทุกคนมีรายได้เมื่อถึงภาวะสูงอายุ

2.1.1.2 ความต้องการทางด้านที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัย เช่น ผู้สูงอายุอาจจะอยู่ในบ้านของตนเองหรือบุตรหลาน ญาติพี่น้อง หรือสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน

2.1.2 **สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการให้บุคคลในครอบครัวและลูกหลานปฏิบัติต่อตนเอง** ผลการศึกษาเรื่องความเสี่ยงของผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุในระดับประเทศ อันดับแรกคือ ต้องการได้รับการดูแลเอาใจใส่ตามไถ่ทุกข์/สุขมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการให้มาเยี่ยมเยียนในโอกาสสำคัญ ถัดลงมาคือ ต้องการให้ส่งเสียค่าใช้จ่ายและอื่น ๆ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย

แนวความคิดเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยนั้น ได้บอกถึงสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยไว้ซึ่งสาเหตุหนึ่ง คือ ช่วงวัยของชีวิต ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่นั้น ส่วนมากเห็นความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะของวัยแห่งชีวิต เริ่มตั้งแต่ครอบครัวขยาย ครอบครัวเติบโต จนถึงขั้นอยู่ตัวและแยกครอบครัว ล้วนแต่ทำให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย เช่น ตอนแต่งงานจะมีแนวโน้มการแยกครอบครัวมากที่สุด ช่วงที่ลูกอยู่ในวัยเรียน และหัวหน้าครอบครัวกำลังมีความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในอาชีพ จะไม่มีการย้ายที่อยู่และเมื่อลูกเติบโตแยกย้ายครอบครัว จะมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามสามารถสรุปสาเหตุหลักของการย้ายที่อยู่อาศัยหลักได้จากแรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนาและแรงกระตุ้นที่พึงปรารถนา (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2531) ดังนี้ แรงกระตุ้นที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่

1. ขนาดของที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก โดยเฉพาะในช่วยวัยชรา สมาชิกน้อย ๆ อดน้อย จึงต้องปรับขนาดของบ้านให้พอดีกับความต้องการ

2. ราคาบ้านที่ไม่เหมาะสมกับฐานะ

3. สภาพตัวบ้านและละแวกที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี

4. ความไม่สะดวกในการเข้าถึงสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

แรงกระตุ้นอันพึงปรารถนา ได้แก่

1. ความหวังในเรื่องการอยู่ดีกินดีขึ้น มีความสะดวกสบาย ใกล้แหล่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

2. ความหวังเกี่ยวกับครอบครัวเพื่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเด็ก นอกจากนี้ ยังพบแรงต้านการย้ายที่อยู่อาศัยอีกด้วย เช่น ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จะมีแนวโน้มในการย้ายที่อยู่อาศัยน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย หรือเรื่องระยะเวลาอยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยที่ใดที่หนึ่งนาน ๆ จะมีโอกาสที่จะย้ายน้อยลงเพราะเกิดความเคยชิน

ดังนั้น การวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุมักมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีระยะเวลาการอยู่อาศัยค่อนข้างนาน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ซึ่งทำให้เกิดความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัยเดิมและการวิจัยเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่า ผู้สูงอายุยังคงต้องการอยู่ในที่อยู่อาศัยเดิมกับลูกหลาน อย่างไรก็ตามความจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ลำพังมากขึ้น ทำให้ต้องมีการวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้การวางแผนจะต้องคำนึงถึงแรงกระตุ้นที่จะทำให้เกิดการย้ายดังที่กล่าวข้างต้น ประกอบด้วยเช่น การปรับขนาดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ การจัดเตรียมสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็น เป็นต้น

ปัญหาการย้ายถิ่นของผู้สูงอายุยังคงได้รับความสนใจจากนักวางแผน และนักวิจัยน้อยมาก ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีการเคลื่อนย้ายจำกัดด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น ปัญหาสุขภาพซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีการเดินทางเพื่อประกอบการด้านเศรษฐกิจน้อยมาก ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงอาศัยอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแคบกว่าประชากรกลุ่มอื่น การดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุจึงเป็นภาระขององค์กรในระดับท้องถิ่นและระดับชุมชนมากกว่าที่จะเป็นภาระขององค์กรในระดับประเทศ โครงสร้างของอายุของกลุ่มประชากรในชุมชนท้องถิ่น จะผันแปรออกไปจากโครงสร้างของอายุของประชากรทั้งประเทศอย่างมาก นอกจากนั้นในเขตต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่นยังมีประชากรอายุ 65 ปี และมากกว่าในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ประเทศต่างๆ ส่วนมากจะใช้แนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ และภาวะการตายในอดีตและอนาคต ในการสร้างโครงสร้างอายุของประชากร แต่การย้ายถิ่นก็สามารถเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุในชุมชนได้ กล่าวคือ

1. การไหลเข้าของผู้สูงอายุสามารถเพิ่มสัดส่วนของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่มีอายุ 65 ปี และมากกว่า

2. การไหลของคนหนุ่มสาวก็มีผลเช่นเดียวกัน ในทางกลับกันจำนวนผู้สูงอายุในชุมชนจะลดลงเมื่อมีการไหลออกของผู้สูงอายุและมีการไหลเข้าของคนหนุ่มสาว

การย้ายถิ่นของผู้สูงอายุที่มีผลกระทบต่อชุมชนมี 2 แบบ คือ

1. ผู้สูงอายุย้ายถิ่นเมื่อมาอาศัยอยู่กับบุตรหลาน โดยเฉพาะสตรีสูงอายุที่เป็นหม้ายจะย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่กับบุตรเมื่อสามีเสียชีวิตแล้ว สัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะอยู่ในชุมชนเมือง และมีข้อมูลเล็กน้อยที่แสดงให้เห็นว่าสตรีสูงอายุจะมีบทบาทในการดูแลบ้านและเลี้ยงบุตรหลาน ชุมชนเมืองจะดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย

2. การย้ายถิ่นของคู่สมรสสูงอายุ เป็นรูปแบบการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบทและมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เป็นการย้ายถิ่นกลับจากเมืองสู่ชนบท ที่เป็นการย้ายถิ่นหลังการเกษียณอายุสาเหตุสำคัญ ได้แก่ บำนาญซึ่งเป็นเงินที่ได้รับภายหลังการเกษียณอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุใช้จ่ายในเขตชนบทได้มากกว่าในเขตเมือง ผู้สูงอายุที่เคยมีบ้านพักในเมืองต้องสูญเสียบ้านพักและไม่สามารถเช่าหรือซื้อที่อยู่อาศัยในเมืองซึ่งมีราคาแพงได้ ผู้สูงอายุบางรายอาจมีมรดกอยู่ในชนบทและการกลับสู่บ้านเกิดในชนบทจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยการย้ายถิ่นกลับชนบทของผู้สูงอายุ จึงทำให้องค์กรในระดับท้องถิ่นและชุมชนต้องรับภาระในการดูแล และเกื้อหนุนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Hugo Graeme, 1992)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย

นักทฤษฎีหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่าจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านการเดินทางไปยังแหล่งบริการต่างๆ

(Wingo, 1969: 152) ได้ให้ความสำคัญต่อการเดินทางมากที่สุด เนื่องจากได้ศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่ย้ายที่อยู่อาศัยเข้าสู่แหล่งงานเป็นจำนวนมาก เพราะต้องการความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จนกระทั่งพบแหล่งทำเลที่ตั้งใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ (Lean & Goodal, 1977 : 199-200) ที่มีความเห็นว่าการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยนั้นจะต้องมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งบริการต่างๆ โดยเฉพาะใกล้แหล่งงานและใกล้สถานบันการศึกษาโดยควรจะมีที่ตั้งอยู่ติดถนนสายสำคัญหรือสถานีรถไฟ ซึ่งจะมีความได้เปรียบในด้านทางเข้ามากกว่าที่ตั้งที่อยู่ห่างจากสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเหล่านี้ นอกจากนี้รายได้และสภาพของครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยด้วย (Needham, 1977 : 101-107) มีความเห็นว่าการรวมตัวของย่านพักอาศัยเกิดขึ้นจาก ประการแรก ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน ศึกษา จับจ่ายซื้อของ และติดต่อธุรกิจ ทำให้ย่านพักอาศัย จับตัวตามแนวเดินทางคมนาคม และกระจายตัวรอบๆ ศูนย์กลางธุรกิจ ร้านค้า ที่ทำงาน และสถานศึกษา ประการที่สอง การประหยัดด้วยปัจจัยภายนอก

(External Economics) การจับตัวดังกล่าวมีผลดีทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้บริการสาธารณูปโภคของเมืองได้ (Kain, 1975 : 265) กล่าวถึงปัจจัยด้านระยะทางไปยังแหล่งงานมีผลต่อที่ตั้งของ ที่อยู่อาศัยว่า มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ กล่าวคือระยะทางในการเดินทางไปทำงานจะเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ ผู้มีรายได้สูงที่ทำงานอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองมีแนวโน้มในการเดินทางไปทำงานในระยะทางที่ใกล้กว่าและจะอยู่อาศัยในเขตชานเมือง ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำจะเดินทางไปทำงานในระยะทางที่ไกลกว่า และอาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งงานโดยไม่คำนึงว่าแหล่งงานจะอยู่ที่ใด

2.3.2 ปัจจัยด้านฐานะทางสังคมเศรษฐกิจของครอบครัว

นักทฤษฎีบางท่านได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ของระยะห่างระหว่างที่ตั้งของที่อยู่อาศัยกับที่ทำงาน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยให้ความเห็นว่าเพื่อให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำจะพยายามเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยให้ใกล้กับแหล่งงานมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูง โดยนักทฤษฎีได้ให้แนวความคิดดังกล่าวนี้มีอาทิเช่น (Muth, 1969 :11) ได้กล่าวถึงความแตกต่างในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูงและรายได้ต่ำว่า ประชากรที่มีรายได้สูงจะมีแหล่งที่พักอาศัยอยู่ในเขตชานเมือง เพราะพอใจที่จะอยู่ในบริเวณที่มีความหนาแน่นต่ำ เนื่องจากต้องการบ้านในบริเวณที่ไม่แออัด แต่ประชากรที่มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางของเมืองเพื่อให้สะดวกในการเดินทางไปทำงานและกิจการอื่นๆ และให้ความสนใจกับราคาของที่อยู่อาศัยมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Lean และ Goodal, 1977 : 199-200) ได้กล่าวถึงการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยว่า ผู้มีรายได้แตกต่างกัน จะมีความแตกต่างกันในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยอีกด้วย โดยผู้มีรายได้ต่ำจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน (โดยเฉพาะการมีที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรม) เพราะจะประหยัดค่าเดินทาง โดยอาจเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าบ้าน ส่วนผู้มีรายได้สูงจะสามารถเลือกที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท โดยไม่ต้องสนใจว่าที่อยู่อาศัยกับที่ทำงานต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันเพราะผู้มีรายได้สูงจะสามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว โดยจะใช้เวลาเท่ากับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ใกล้แหล่งงาน นอกจากนี้ Brain Goodall (1972) ได้เสนอแนะถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกที่อยู่อาศัยว่าต้องพิจารณาคุณสมบัติของที่อยู่อาศัย 3 ประการคือ

1. ลักษณะของบ้าน ได้แก่ ความเก่าใหม่ของบ้าน ขนาดของบ้านที่เหมาะสมกับครอบครัวและคุณสมบัติของส่วนประกอบภายในบ้าน
2. ลักษณะของชุมชนผู้อยู่อาศัย มักจะเลือกบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมเหมือนกับตนเอง

3. ความสัมพันธ์ของที่ตั้งนั้น ๆ กับพื้นที่โดยรอบ ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งงาน ย่านการค้า อุตสาหกรรม และการติดต่อสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ยังเสนอแนะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัยว่าประกอบไปด้วย รายได้ การเข้าถึงแหล่งงาน โดยแนะว่าผู้มีรายได้ต่ำควรจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้กับที่ทำงาน เพื่อประหยัดค่าเดินทาง และเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าบ้าน ทั้งนี้ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สภาพครอบครัว การแบ่งแยกผิว เชื้อชาติและชนชั้น ก็มีอิทธิพลในการเลือกที่อยู่อาศัยด้วย

2.3.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

(Siegel, 1977 : 156) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกที่อยู่อาศัยว่ามีปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility)
2. คุณภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะทางสังคมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ บริการสาธารณะสำหรับชุมชน ความพึงพอใจที่ได้รับจากที่ตั้งนั้น เป็นต้น
3. ลักษณะที่ดินที่ใช้ในการปลูกบ้านและทำเลที่ตั้ง

(Berry and Horton, 1970 : 45) เสนอปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัย

3 ประการ คือ

1. ราคาหรือค่าเช่าที่พักอาศัย
2. ชนิดของที่พักอาศัย
3. ที่ตั้งของที่พักอาศัย ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมชุมชนและที่ตั้งของแหล่งงาน

ปัจจัยทั้ง 3 ประการ มีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับเหตุผลส่วนตัวในการเลือกที่พักอาศัยของแต่ละบุคคล เช่น จำนวนเงินที่บุคคลพอใจจะจ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับรายได้ ที่พักอาศัยที่ต้องการขึ้นอยู่กับสถานภาพสมรสและขนาดของครอบครัว หรือวิถีทางในการดำเนินชีวิตซึ่งจะมีผลต่อชนิดของชุมชนที่ต้องการจะอยู่และสถานที่ทำงาน รวมทั้งระยะทางจากบ้านไปยังแหล่งงาน

(Button, 1976 : 46-47) ได้เสนอแนวความคิดในการเลือกที่อยู่อาศัยที่ดีว่าขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ดี และขึ้นอยู่กับความรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน (Claire, 1976 : 59-62) ได้อธิบายถึงการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่าควรมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ และมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงระหว่างบ้านกับแหล่งงานและแหล่งธุรกิจ Richard F.Muth กล่าวถึงความแตกต่างในการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูง และรายได้ต่ำว่า ประชากรที่มี

รายได้สูงจะมีแหล่งที่พักอยู่ในเขตชานเมือง เพราะพอใจที่จะอยู่ในบริเวณที่มีความหนาแน่นต่ำ เนื่องจากต้องการบ้านในบริเวณที่ไม่แออัด แต่ประชากรที่มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางเมือง เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงานและกิจการอื่น ๆ

2.3.4 ปัจจัยด้านการบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

Goodal (1977: 151-161) กล่าวว่า การบริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในเมืองที่ไม่เท่าเทียมกันจะมีผลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูง และการบริการสาธารณะพื้นฐานต่างๆ นี้ จะเป็นตัวทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะย่านชานเมือง (Claire, 1976 : 59-62) มีความเห็นสนับสนุนว่าการเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยที่ดี ควรมีแหล่งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่อำนวยความสะดวกแก่ชุมชนนอกเหนือจากมีสภาพแวดล้อมที่ดี และสะดวกในการเดินทางแล้ว

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ

สุรกุล เจนอบรม (2534) ให้นิยามของความสูงอายุและผู้สูงอายุไว้ดังนี้

ความสูงอายุ (Aging) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์ ดังนั้น ความสูงอายุหรือความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นตามอายุ เช่น เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น ความสามารถทางร่างกายจะลดลง ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมต่างๆ จะลดลง

ผู้สูงอายุ (Elderly) หมายถึง บุคคลในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งวงจรชีวิตนั้น เริ่มตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ในปัจจุบันมักจะใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความหมายของการเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งการใช้อายุเป็นเกณฑ์นี้ก็แตกต่างกันไปในสังคมของแต่ละประเทศ จึงเป็นการยากที่จะทำให้มีการยอมรับกันได้ทุกๆ ประเทศ เช่น บางประเทศกำหนด 55 ปี บางประเทศกำหนด 65 ปี หรือ 70 ปี และตัวเลขเหล่านี้ คือ เกณฑ์อายุที่จะปลดเกษียณตัวเอง ออกจากการปฏิบัติงานตามแต่ที่แต่ละประเทศกำหนดขึ้นไว้

ดังนั้นที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (World Assembly on Aging) จึงได้กำหนดให้ผู้ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ถือว่าเป็นผู้สูงอายุ (Elderly) และให้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก สำหรับประเทศไทยก็ได้กำหนดลักษณะของผู้สูงอายุว่า หมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และใช้เป็นเกณฑ์ในการปลดเกษียณอายุราชการของข้าราชการในประเทศไทยด้วยเช่นกัน มีผู้ที่ทำการศึกษา ค้นคว้าหรือทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ที่เรียกกันว่า Gerontologists ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ใน 4 ลักษณะดังนี้ (อังกาโน สุรกุล เจนอบรม, 2534)

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological aging) ความสูงอายุลักษณะนี้เป็นไปตามอายุขัยของมนุษย์ โดยดูตั้งแต่ปีที่เกิดตั้งนั้นบุคคลที่มีอายุ 75 ปี ย่อมจะมีความเป็นผู้สูงอายุมากกว่าบุคคลที่มีอายุ 45 ปี เป็นต้น การดูลักษณะของความเป็นผู้สูงอายุตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จึงดูที่จำนวนปี หรืออายุที่ปรากฏจริง ๆ โดยไม่นำเอาเรื่องสุขภาพความสามารถหรือความรู้ทางสติปัญญา บทบาททางสังคม ฯลฯ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเลย

2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย (Biological aging) ความเป็นผู้สูงอายุลักษณะนี้ได้จากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น เช่น ผมเริ่มขาว ผิวหนังเหี่ยวย่นตกรกระ สายตายาว ศีรษะเริ่มล้าน ฯลฯ ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological aging) ซึ่งนับรวมไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาด้วย เช่น ระบบความจำเปลี่ยนไป การเรียนรู้เริ่มลดถอยลง ตลอดจนบุคลิกภาพต่าง ๆ ที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะบทบาททางสังคม (Social aging) รวมไปถึงด้านครอบครัว เพื่อนฝูง ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานและบทบาททางสังคมอื่น ๆ ด้วย กล่าวโดยสรุป คือ บุคคลเมื่ออายุมากขึ้น (Chronologically) การเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมจะเพิ่มมากขึ้น (Biologically) สติปัญญา ความจำ การเรียนรู้ สภาพทางจิตใจจะเปลี่ยนแปลงไป (Psychologically) บทบาท ภาระหน้าที่ทางสังคม (Sociologically หรือ Social roles) ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

หลายประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทย จะเรียกคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปว่า “ผู้สูงอายุ” แต่ในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศในแถบยุโรปจะหมายถึง คนที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป สรรพนามในการเรียกผู้สูงอายุก็น่าจะแตกต่างกันเช่น คนชรา คนแก่ Aging Elderly Older Person หรือ Senior Citizen เป็นต้น แต่ได้ตกลงกันในองค์การสหประชาชาติ (United Nations) แล้วว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และให้ใช้คำว่า “Older Persons” เป็นสรรพนามในการเรียกผู้สูงอายุ (วิฑูรย์ แสงสิงแก้ว, 2536)

ส่วนในทางการแพทย์ ได้จัดผู้สูงอายุโดยแบ่งเป็นตามวัย 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุวัยเริ่มต้น (Young Old) เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี ส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยที่ช่วยเหลือตัวเองได้ และยังสามารถประกอบอาชีพให้แก่สังคมได้

กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุวัยปานกลาง (Medium Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 70-80 ปี กว่าครึ่งหนึ่งยังมีสุขภาพที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ และเริ่มจะต้องมีผู้คอยช่วยเหลือดูแลบ้าง การทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมทำได้น้อยลงตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุวัยปลาย (Oldest Old) เป็นผู้มีอายุมากกว่า 80 ปี ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะต้องได้รับการดูแลจากบุตรหลานและคนอื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังแบ่งประชากรสูงอายุออกเป็น 2 กลุ่ม (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2537) ตามความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน **กลุ่มแรกคือ “กลุ่มปลอดภัย”** เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะพึ่งพาผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม สำหรับผู้ที่ทุกพลภาพจะมีครอบครัวและชุมชนช่วยดูแล และไม่จำเป็นต้องย้ายเข้าสู่สถานบริการเรื้อรัง และ**กลุ่มที่สองคือ “กลุ่มพ่ายแพ้”** เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็เหตุผลทางสังคมหรือเหตุผลทางสุขภาพก็ตาม ได้แก่ การขาดคนดูแล การที่ครอบครัวและชุมชนไม่สามารถรับภาระหรือการที่มีสถานะทางสุขภาพที่เลวร้ายเกินกว่าที่ผู้ดูแลจะจัดการได้ และจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าหากได้เข้ารับการสงเคราะห์หรือได้รับการดูแลในสถานบริการเรื้อรัง ทั้งที่เป็นสถานบริการทางสังคมและทางสุขภาพการเอาใจใส่เป็นเวลานานจะเป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาทางโภชนาการในผู้สูงอายุได้

เชิยรศรี วิวิธสิริ (2527) กล่าวถึง ลักษณะทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุไว้ดังนี้ วัยสูงอายุเป็นวัยแห่งการรำลึกความหลังและประเมินผลชีวิต เนื่องจากเข้าสู่วัยสุดท้ายของชีวิต ภารกิจ การเกี่ยวข้องกับสังคมและบุคคลต่าง ๆ ค่อย ๆ หดไป เวลาว่างส่วนใหญ่จึงนำมาใช้ในการนั่งรำลึกอดีต สำหรับบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตที่ผ่านมาในแต่ละวัย พอเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะปรับตัวได้ง่ายและผ่านช่วงเวลานี้ไปได้ด้วยดี การที่ต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบต่างๆ มีลดลง มีเวลาทำในสิ่งที่สนใจมากขึ้น

ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดผ่านช่วงเวลาแห่งวัยตั้งแต่เด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่มาด้วยความยากลำบากหรือประสบความสำเร็จล้มเหลว จะทำให้มีผลสืบเนื่องต่อไปเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ทำให้มีปัญหาและปรับตัวไม่ได้ ช่วงชีวิตสุดท้ายก็จะไม่มีความสุข นอกจากนี้วัยสูงอายุเป็นวัยของความเสื่อม ได้แก่

- เสื่อมในสังขาร ฉะเยอซา ไม่กระฉับกระเฉง เจ็บไข้ได้ป่วย หู ตา เสื่อม มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายซึ่งเป็นการเสื่อมไปตามกาลเวลา

- เสื่อมในทางจิตใจรวมทั้งสติปัญญา อารมณ์และความจำ หงุดหงิด ขี้หลงขี้ลืม ขี้บ่น จู้จี้ใจน้อย บางครั้งซึมเศร้า รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ต้องการให้มีคนคอยเอาใจใส่เหมือนเด็ก ๆ เกิด

ความกลัวเนื่องจากความเสื่อมถอยในตนเอง

- เสื่อมถอยทางสังคมและภาระงาน เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจตามวัย ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ภารกิจประจำวัน ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อม ทำได้ยากขึ้น ไม่มั่นใจและไม่แน่นอน

เชียร์ศรี วิวิธศิริ (2527) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุไว้ดังต่อไปนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุจะเป็นในลักษณะเสื่อมโทรม เช่น ผิวหนังหยาบแห้ง ฟันเริ่มหลุดร่วงดวงตาฝ้าฟาง ผมหงอกขาว หูตึง การบังคับกล้ามเนื้อเริ่มเสื่อมสมรรถภาพ ทนต่อความเปลี่ยนแปลงของอากาศไม่ค่อยได้ โดยเฉพาะความหนาว ประสาทสัมผัสเรื่องกลิ่น รส เริ่มแยลง ผู้หญิงจะอยู่ในวัยทองหรือหมดประจำเดือน

การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และความสนใจ ผู้สูงอายุมักถูกแยกออกจากสังคม อาจเป็นเพราะเกษียณอายุแล้ว หรือสุขภาพไม่ดี จึงมีชีวิตที่โดดเดี่ยว เป็นสาเหตุให้อารมณ์ไม่เบิกบาน อาจมีอาการเศร้า ผู้สูงอายุมักไม่ชอบของใหม่ นิสัยหัวโบราณแสดงออกมากขึ้น มีความสนใจในชีวิตในอดีต มักไม่ยอมฟังความคิดเห็นของใครอุปนิสัยประจำตัวที่เห็นเด่นชัดขึ้นคือ ความตระหนี่ถี่เหนียว อาจทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่เพื่อเรียกร้องความสนใจ อารมณ์หวั่นไหวง่ายแบบเด็ก มีความวิตกกังวลมากในเรื่องร่างกาย การเจ็บป่วย การเสียของรัก ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เช่น ปรับตัวให้เข้ากับสภาพร่างกาย การจากไปของคู่ครอง เป็นต้น โดยทั่วไปผู้หญิงมักมีความอดทนและปรับตัวเองได้ดีกว่าผู้ชาย

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและภาระงาน ชีวิตในสังคมของผู้สูงอายุจะแคบเข้าทุกขณะ ภารกิจที่จะต้องติดต่อกับผู้อื่นหมดไปความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นก็จะลดลงตามอายุ ทั้งนี้เพราะสุขภาพและความเจ็บป่วยของร่างกายภาวะความเป็นหม้าย ฐานะทางเศรษฐกิจและการออกจากงาน การแยกจากสังคมเมื่อปลดเกษียณนั้น ฝ่ายชายจะมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าฝ่ายหญิง เพราะว่างไม่มีอะไรทำเป็นขึ้นเป็นอัน มีการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและความมีหน้ามีตาอย่างฉับพลัน ทำให้เกิดความลำบากใจ แต่ฝ่ายหญิงอย่างน้อยก็มีงานบ้านและปัจจุบันมีไม่น้อยที่ทำหน้าที่รับเลี้ยงหลานแทนพ่อแม่เด็ก ดังนั้นหญิงสูงอายุจึงมีบทบาทในสังคมโดยปริยาย

การเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาและความสามารถทางสมอง ผู้สูงอายุมักจะลืมนำง่าย เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ค่อยได้ แต่ความจำในอดีตดีมาก ผู้สูงอายุที่มีสติปัญญาสูง ความรู้ดี สติปัญญาจะเสื่อมลงน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีสติปัญญาต่ำ นอกจากนี้ยังขึ้นกับสภาพร่างกายและการกระตุ้น

จากสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยผู้สูงอายุหลังจากปลดเกษียณแล้วมีการทำงานอยู่ต่อไป ปรากฏว่า การทำงานของสมองยังคงปกติมากกว่าพวกที่ไม่ได้ทำงานอะไร อีกสาเหตุหนึ่งที่น่าคิดซึ่งพบบ่อย ในผู้สูงอายุคือทัศนคติของผู้สูงอายุเองที่เชื่อว่า คนเรายิ่งอายุมากก็ยิ่งแก่เกินกว่าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำให้ผู้สูงอายุประมาณความสามารถของตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง และทำให้แรงจูงใจ ในการเรียนรู้หรือการใช้สมองลดลง นอกจากนี้ความเชื่อติดงอกรังคังยังทำให้สังคมไม่ปล่อยให้ ผู้สูงอายุตัดสินใจอะไร ยิ่งทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกที่ว่าตนไร้ประโยชน์ เลยทำให้เกิดความเฉื่อย ชา ความจำเลวลง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสภาวะแวดล้อมมีความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สูงอายุมี ความสามารถในการควบคุมสภาวะแวดล้อมลดลง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ไม่ว่าจะ เป็นความสามารถในการทนต่อความกดดัน ความเครียดต่าง ๆ รวมถึงการโยกย้ายจากที่อยู่อาศัยที่ไม่พึง ประสงค์ ซึ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดปัญหาและมีผลกระทบทั้งทางร่างกาย สังคมและจิตใจของ ผู้สูงอายุการจัดหรือการปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมนั้น (Environmental Design) หมายถึง การ วางแผนและการแทรกแซงต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อม ซึ่งครอบคลุม ในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบกับปัจเจกบุคคล นับตั้งแต่การก่อสร้างบ้านเรือน การออกแบบตกแต่ง ภายใน การจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตต่างๆ การแต่งกาย การเมือง การ ปกครอง ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้นมาเพื่อนำไปสู่ สิ่งที่ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้นหากมีการศึกษาและทำความเข้าใจกับสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ของ ผู้สูงอายุและจัดสภาวะแวดล้อมเสียใหม่ให้เหมาะสม จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิด ขึ้นกับผู้สูงอายุเป็นการป้องกันและฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับ ผู้สูงอายุได้ดีอีกด้วยซึ่งการจัดสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรยึดถือการ ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสภาวะแวดล้อมทั้ง 3 ส่วน คือ

2.5.1 สภาวะแวดล้อมส่วนบุคคล (Individual Environment)

ควรปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะเสื่อมถอย การผิดปกติและสภาพปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบอยู่ เช่น ผู้สูงอายุที่มี ปัญหาทางสายตา ควรจัดให้มีแว่นตา หรือผู้ที่มีปัญหาในการทรงตัว ควรจัดให้มีไม้เท้าช่วยในการ

ทรงตัวและการเดิน ผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าอาจเกิดจากสภาวะแวดล้อมในบ้านที่มีแสงสว่างน้อย ขาดสีเขียว ภูเขาทิวทัศน์ ไร่มีดีและราบเรียบเกินไป ทำให้ผู้ที่มีสภาพปัญหาทางด้านจิตใจอยู่แล้วเกิดความรู้สึกหดหู่มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสิ่งที่คนทั่วไปค่อนข้างจะละเลย คือเครื่องตกแต่งบ้านหรืออุปกรณ์ที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่สะดวก และอาจเกิดอันตรายได้ เช่น ประตูที่หนัก โต๊ะที่ตั้งขวางทางเดิน ปลั๊กไฟที่มีสภาพชำรุด การวางของไม่เป็นที่เป็นทาง สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการปรับปรุงเช่นเดียวกัน

2.5.2 สภาวะแวดล้อมทางสังคม (Social Environment)

ควรเน้นการจัดสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือแม้แต่การพูดคุยเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ ดังนั้น การดำเนินงานเตรียมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ หรือการดำเนินงานระหว่างวิศวกร สถาปนิก มัณฑนากร ครอบครัวยุคและผู้สูงอายุควรมีการประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว เช่น การมีมุมเครื่องดื่ม หรือมุมหนังสือในห้องพักของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรัง หรือเคลื่อนไหวลำบากได้มีการดื่มเครื่องดื่มพร้อมกับสนทนากับเพื่อนฝูงในห้อง การมีกระดานหมากรุกหรือเกมอื่นๆ ไว้ในห้องเมื่อมีผู้มาเยี่ยมเยียนทำให้ผู้สูงอายุสามารถผ่อนคลายโดยการเล่นเกมชนิดนั้นกับเพื่อนฝูงได้ กรณีมีผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยไม่สามารถลุกนั่งได้ ควรจัดวางเก้าอี้ที่ทำให้แขนงเรียงกันด้านเดียว จะทำให้ผู้สูงอายุหันหน้าพูดคุยได้สะดวก สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคน ดีกว่าการจัดที่นั่งเป็นวงกลมรอบตัวผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุต้องหัน หรือพลิกตัวพูดคุยกับแต่ละคนอย่างยากลำบาก

2.5.3 สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

ควรให้ความสนใจในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้สูงอายุ นอกเหนือจากความสวยงาม ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุที่เดินไม่สะดวกอาจล้มได้หากทางเดินไม่มีที่เกาะยึด หรือพื้นห้องน้ำอยู่ในสภาพที่ลื่นมาก เก้าอี้ล้อเลื่อนไม่สามารถใช้งานได้หากไม่มีทางลาดยาว หรือทางเดินไม่มีแสงสว่างที่เพียงพอ นอกจากนั้น การจัดอุปกรณ์ตกแต่งบ้านก็มีผลต่อสุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุ เช่นกันมีผู้ศึกษาและพบว่า การจัดเก้าอี้ที่นั่ง ให้หันหน้าชนกัน การใช้โต๊ะกลมมากกว่าโต๊ะสี่เหลี่ยมต่างมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีการสนทนา พูดคุยกับผู้อื่นได้มากขึ้น

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศนั้นมีหลากหลายประเภท ซึ่งสามารถสรุปได้ตามลักษณะความต้องการการพึ่งพิงบุคคลอื่น ดังนี้ (Friedman and Harris, 1991)

2.6.1 ประเภทที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุต้องการพึ่งพิงบุคคลอื่น

2.6.1.1 ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม การปรับปรุงที่อยู่อาศัย แต่ที่ไม่สามารถเปลี่ยนไปได้คือ ทำเล ถ้าบ้านห่างไกลจากสถานที่ที่จำเป็น การปรับปรุงบ้านก็ไม่ใช่ว่าทางเลือกที่ดี

2.6.1.2 หาผู้อยู่อาศัยร่วม เมื่อผู้สูงอายุบางคนเสียคู่สมรสไป และยังคงมีบ้านที่ใหญ่เกินความต้องการ ก็สามารถให้ผู้อื่นเข้าอยู่ร่วมได้ ซึ่งการจ่ายค่าเช่า อาจจ่ายเป็นเงินสดหรือแลกเปลี่ยนกับการบริการในบ้านก็ได้ ซึ่งมักมีปัญหาในการเลือกคนอยู่ร่วม

2.6.1.3 การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินมี 2 วิธีคือ Home Equity Loan และ Reverse Annuity Mortgage สำหรับ Home Equity Loan เป็นการเปลี่ยนค่าของบ้านโดยลบกับเงินกู้ที่มีอยู่ โดยที่ตนเองยังอาศัยอยู่ในบ้านและยังมีสภาพคล่องทางการเงิน โดยนำบ้านไป refinance ใหม่ ส่วน reverse annuity mortgages หรือการกู้เงินแล้วจ่ายคืนเป็นรายปี ซึ่งจะบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน และสามารถที่จะใช้ส่วนเกินเป็นรายได้เสริม โดยวิธีนี้ทรัพย์สินจะเป็นผลต่างระหว่างมูลค่าตลาดกับจำนวนเงินที่เป็นหนี้เกี่ยวกับบ้าน

2.6.1.4 การขายแล้วเช่ากลับ (Sale and Lease-Back) คือ การที่เจ้าของทรัพย์สินขายสิทธิครอบครองออกไปให้กับผู้มีกำลังซื้อ แล้วผู้ขายก็ทำสัญญาเช่ากลับมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ

2.6.1.5 การย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านที่เล็กกว่าเดิม ซึ่งมีประโยชน์ คือ ทำให้ค่าครองชีพต่ำลง มีพื้นที่ในการดูแลเด็กง โดยการซื้ออาจจะไปซื้อ ห้องชุด หรือ co-operation unit ก็ได้ (เป็นการซื้อหุ้นในที่พักอาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งของการเป็นเจ้าของและการจัดการกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของสหรัฐอเมริกา) นอกจากนี้อาจจะย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านเช่า ซึ่งก่อให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่ต้องกังวลกับการซ่อมแซม สามารถเปลี่ยนที่อยู่ได้เมื่อต้องการ และมีที่ให้เลือกเช่าได้หลายแห่ง

2.6.1.6 การซื้อบ้านร่วมกับเพื่อน การอยู่อาศัยประเภทนี้เหมาะกับบุคคลที่เป็นหม้ายหรือเป็นโสด แต่ควรมีการตกลงเบื้องต้นในขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายและข้อกำหนดอื่น ๆ ด้วย

2.6.1.7 การอยู่ในบ้านพักตากอากาศ (Resort) ควรซื้อบ้านพักตากอากาศในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ หรือบ้านในเมืองที่มีคุณภาพแบบ Resort หรือไม่ก็ไปซื้อบ้านพักตากอากาศ

นอกสหรัฐ ซึ่งจะทำให้ค่าใช้จ่ายถูกกว่า

2.6.1.8 ที่อยู่อาศัยในชุมชนผู้สูงอายุ เป็นการจัดสร้างชุมชนสำหรับผู้เกษียณอายุ ในทำเลต่าง ๆ โดยปกติมักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีทั้งที่เป็นบ้านขนาดใหญ่ อยู่ได้ 1-2 คน หรือเป็นการเช่าห้องพักในอาคารชุด ที่มีกิจกรรมต่าง ๆ มีการดูแลสุขภาพ และอาหาร

2.6.1.9 Mobile Home ข้อเสีย คือ ไม่สามารถควบคุมค่าเช่าและที่ตั้งได้ ถูกจำกัด ด้วยกฎหมายท้องถิ่น โครงสร้างของบ้านมีความทนทานน้อย

2.6.1.10 ที่อยู่อาศัยในบ้านสงเคราะห์ (Subsidized Housing หรือ Public Housing) เป็นโครงการที่รัฐบาลจัดให้เพื่อเป็นการช่วยเหลือ ในบางกรณีอาจมีการเสียค่าใช้จ่าย บ้างแต่ในราคาถูก

2.6.2 ประเภทที่อยู่อาศัยที่ผู้สูงอายุต้องการพึงพิงหรือกึ่งพึงพิงบุคคลอื่น

2.6.2.1 การอยู่กับครอบครัว อาจสูญเสียความเป็นส่วนตัวและการเป็นอิสระของ ผู้สูงอายุ

2.6.2.2 การปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะกับอาการเจ็บป่วย ไม่ต้องย้ายออกจาก บ้านเดิม เช่น ขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคกีดขวางออกไป จัด Ramp สำหรับรถเก้าอี้เข็น หรือติดตั้งลิฟต์ จัดให้ให้มีราวจับในห้องน้ำ หรือที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม การจัดให้มี Remote control หรือ การเปลี่ยน เตียงให้เป็นแบบเดียวกับโรงพยาบาล

2.6.2.3 Senior Citizen Care ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแล มีกิจกรรมในแต่ละวัน โดยผู้สูงอายุไม่ต้องย้ายจากบ้าน

2.6.2.4 Foster Care เป็นการดูแลพิเศษโดยพยาบาล โดยที่ผู้สูงอายุยังคงอาศัย อยู่ในบ้านของตนเอง ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการบริการสูง

2.6.2.5 การดูแลโดยผู้ดูแลอิสระ เป็นโปรแกรมการดูแลผู้สูงอายุ โดยการรวมกลุ่ม ผู้สูงอายุเพื่อเข้ารับการดูแลร่วมกันในสถานที่แห่งหนึ่ง โดยวิธีนี้ผู้สูงอายุไม่ต้องย้ายออกจากบ้าน

2.6.2.6 Nursing Home เป็นการดูแลผู้สูงอายุในระดับที่เข้มข้นที่สุด โดยมีระดับ การควบคุมและบริการที่ดี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการปกป้องด้านสุขภาพ และความปลอดภัย ซึ่งเป็นสถานที่อยู่อาศัยแหล่งสุดท้ายที่ผู้สูงอายุปรารถนาเข้าไปอยู่

2.6.2.7 Congregate Housing มีลักษณะเป็นการเช่า มีการบริการอย่างดี ผู้สูงอายุที่เข้าไปอยู่ไม่จำเป็นต้องเจ็บป่วย ซึ่งรวมถึงการบริการต่าง ๆ เช่น อาหาร การดูแลสุขภาพ อำนวยความสะดวกและการขนส่ง

2.6.2.8 การเช่าอพาร์ทเมนท์ มีลักษณะเช่นเดียวกับ Congregate Housing จน

แทบแยกกันไม่ออก ทั้งในด้านการดูแลสุขภาพ อาหารและกิจกรรม แต่โดยทั่วไปจะแยกกันที่ว่า apartment จะมีการบริการอาหารให้เพียง 1 มื้อ ส่วน congregate housing จะมีบริการอาหารให้ครบทั้ง 3 มื้อ

ตารางที่ 2.1 แสดงระบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ

	ไม่ต้องพึ่งพิง	กึ่งพึ่งพิง	ต้องพึ่งพิง
ตัดสินใจว่าไม่ย้าย	<ul style="list-style-type: none"> - Sale Leas-Back - Equity Conversion - Home Sharing - Remodeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Adult Day Care - Professional Home Care -Medical Remodeling 	<ul style="list-style-type: none"> -Foster Care
ตัดสินใจว่าย้าย	<ul style="list-style-type: none"> - Subsidized Housing - Trading Down - Co-Purchase - Transient Living - Retirement Community - Resort Living 	<ul style="list-style-type: none"> - Living with Family - Caring for a Parent - Congregate Housing - Senior Citizen Center 	<ul style="list-style-type: none"> - Nursing Home

นอกจากนี้ ที่อยู่อาศัยที่จัดโดยภาครัฐนั้นก็ยังมีรูปแบบแตกต่างกันไป (ศิริวรรณ ศิริบุญ, 2537) ในประเทศตะวันออก เช่น ญี่ปุ่น มีเงินค่าสวัสดิการสังคมสำหรับการเช่าที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตามก็ดี ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่บ้านกับครอบครัวตนเอง นอกจากนี้ รัฐยังมีระบบลดหย่อนภาษีให้แก่บุตรที่มีรายได้ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดเพื่อให้ดูแลพ่อแม่ที่อายุ 70 ปีขึ้นไป และมีภาคเอกชนไม่น้อยเปิดธุรกิจสถานบริบาลผู้สูงอายุที่หรูหราและราคาแพง ส่วนใน สิงคโปร์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่กับบุตรหลานเช่นกัน อย่างไรก็ตามก็ดี รัฐก็ได้จัดให้มีโครงการสร้างบ้านพักให้สมาชิกครอบครัวหลายรุ่นอยู่ด้วยกัน หรือโครงการให้ลูกแต่งงานแล้วมีบ้านพักใกล้หรือติดกับที่อยู่ของพ่อแม่ มีการยกเว้นภาษีสำหรับผู้เลี้ยงดูพ่อแม่เช่นกัน รูปแบบต่างๆ ของการให้บริการของศูนย์บริการผู้สูงอายุประกอบด้วย

1. คลินิกผู้สูงอายุ คือ บริการตรวจเช็คร่างกายเพื่อวางแผนในการรักษา และเน้นการป้องกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถคงสถานะการพึ่งพาตนเองที่บ้านได้นานที่สุด
2. ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ คือ บริการเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายทั้งผู้สูงอายุทั่วไป และผู้ที่สมองเสื่อม
3. ศูนย์บริการดูแลผู้สูงอายุในช่วงระหว่างกลางวัน คือ บริการสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่งเสริมการออกกำลังกาย การทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น เล่นดนตรี ทำอาหาร กิจกรรมศาสนา เป็นต้น การพาทัศนศึกษา และบริการรถรับส่งถึงบ้าน
4. บ้านสำหรับผู้สูงอายุ คือ บริการสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกที่จะดำรงชีวิตอยู่ที่บ้านได้ มีความเจ็บป่วยด้านร่างกาย ขาดผู้ดูแล รวมถึงผู้ป่วยหลังผ่าตัด มีพยาบาลดูแลใกล้ชิดบริการอาหาร กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมทางสังคม
5. บ้านดูแลและฟื้นฟูผู้สูงอายุ คือ บริการสำหรับผู้ที่ยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องพักระยะยาวหรือถาวร เช่น ป่วยเป็นอัมพาต ไม่รู้สึกตัว สมองเสื่อม ต้องใช้แพทย์พยาบาลดูแลใกล้ชิดมีบริการด้านอาหาร การขับถ่าย ทำความสะอาดที่พัก และซักผ้า
6. บ้านพักส่วนตัวสำหรับผู้สูงอายุ คือ บริการสำหรับผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตนเองได้ มีสถานที่ออกกำลังกาย สโมสร กิจกรรม แพทย์พยาบาลรองรับ การดูแลที่พัก และอาหาร
7. การบริการผู้ช่วยพยาบาลไปดูแลที่บ้าน คือ บริการจัดส่งพยาบาลไปดูแลผู้สูงอายุถึงบ้าน บริการตรวจสอบสุขภาพทั่วไปหรือส่งเข้าศูนย์บริการสุขภาพตามต้องการ ซึ่งยังพบน้อยมาก

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับบ้าน และชุมชนของผู้สูงอายุ

2.7.1 บ้าน (Home)

บ้านเป็นปัจจัยที่สำคัญในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 80-90% ของพวกเขาอยู่ที่บ้าน (Montgomery, 1972 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 48) ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่อยู่ติดบ้านมากที่สุดในสังคม แนวคิดที่แตกต่างกันของสิ่งแวดล้อมทางด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่พอจะยกตัวอย่างมี ดังนี้

2.7.1.1 สิ่งเร้า (Stimulation) ความรู้สึกหลายๆ ด้านที่ลดลงเมื่ออายุมากขึ้นอันเนื่องมาจากภาวะทางสุขภาพ ทำให้ระดับของสิ่งเร้าต่างๆ ที่ต้องการสูงขึ้น เช่น เสียง การมองเห็น กลิ่นและการสัมผัส เป็นต้น เป็นสิ่งเร้าต่อผู้สูงอายุเช่นเดียวกับคนในวัยหนุ่มสาว ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุอาจจะเคยมีประสบการณ์ในการขาดการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ถ้าไม่มีการกระตุ้นความรู้สึกจากสิ่งเร้า ก็อาจจะเกิดภาวะสิ่งแวดล้อมที่น่าเบื่อได้ (Leo and Silverstone, 1971 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541) สิ่งแวดล้อมที่นักชราวิทยาพยายามสร้างเพื่อกระตุ้นความรู้สึกของผู้สูงอายุ

แต่ละคนเช่นเดียวกับการอาศัยอยู่ในสังคมและสภาพทางจิต มีหลายหนทางที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ อันเนื่องมาจากการมองเห็นโดยทั่วๆ ไปลดลงเพราะอายุที่มากขึ้น สิ่งแรกที่จะต้องปรับปรุงคือแสงไฟ ควรจะเพิ่มจำนวนหลอดไฟและความสว่างมากขึ้น จะสามารถเปลี่ยนห้องที่มีดีเทลและน่าสนใจกว่า นักชราวิทยาอาจจะแนะนำให้ทำห้องด้วยโทนสีที่สดใสและเด่นจะสามารถกระตุ้นการมองเห็นได้ รูปแบบของการกระตุ้นสายตาอื่นๆ คือ โคมไฟ ม่านสีสดใส รูปภาพปฏิทิน หรือนาฬิกา

2.7.1.2 การเคลื่อนที่ (Mobility) ภาพลักษณ์อันดับที่สองของสิ่งแวดล้อมที่จะพิจารณาในบ้านได้ก็ตามที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย คือ การเคลื่อนที่ เป็นเรื่องโชคไม่ดีที่สิ่งแวดล้อมหลายๆ อย่างไม่ได้ออกแบบมาสำหรับการเคลื่อนที่ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุหลายคน พบว่าการเคลื่อนที่ยากลำบากในบ้านและในชุมชนของพวกเขาถึงแม้ว่าเรื่องนี้จะไม่ได้เกิดขึ้นในกลุ่มคนหนุ่มสาว บ้านทั่วไปมักจะมีอุปสรรคที่อันตรายสำหรับผู้สูงอายุ บ้านสามารถออกแบบโดยจัดหาความปลอดภัยและพื้นที่ในการเคลื่อนที่ที่สูงสุดสำหรับผู้สูงอายุ ในการออกแบบบ้าน ข้อจำกัดที่พิเศษของผู้สูงอายุจะต้องนำมาพิจารณาในการออกแบบด้วย สถาปนิกควรจะรวมเอาลักษณะหลายๆ อย่างเหล่านั้นไว้ในบ้าน

2.7.1.3 ความปลอดภัย (Safety) เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักความคิดทั้งหลายที่ได้กล่าวในข้างต้นเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของผู้สูงอายุล้วนสัมพันธ์กับความปลอดภัย เช่น การหลีกเลี่ยงการเคลื่อนย้ายโดยบันไดของผู้สูงอายุ และสิ่งกีดขวางความปลอดภัย มีหลายสิ่งที่สามารถดัดแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น แสงสว่างที่เพียงพอสำหรับ พื้นที่ที่จะเกิดอันตราย เช่น ครัว ห้องน้ำ และทางลงบันได รวบรวมที่แข็งแรงตลอดภายในบ้านโดยเฉพาะทางเดินในห้องน้ำ ผู้สูงอายุบางคนต้องเดินกระเด้งกระแ่่ง ดังนั้นจึงไม่ควรให้มีพรมผืนเล็กๆ เสื่อ หรือสิ่งอื่นๆ ที่อาจจะทำให้สะดุดหกล้ม ทุกบ้านของผู้สูงอายุควรมีสัญญาณป้องกันไฟด้วยไฟสว่างวามและเครื่องใช้สำหรับผู้สูงอายุใช้ควรมีสัญลักษณ์ที่เห็นได้เด่นชัด บ้านควรมีโทรศัพท์และสัญญาณฉุกเฉินที่คนภายในบ้านสามารถสังเกตเห็นได้เมื่อมีอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ

2.7.1.4 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) เมื่ออายุมากขึ้นชีวิตส่วนบุคคลหรือส่วนตัวมักจะเป็นจุดสุดท้ายของผู้สูงอายุ ข้อจำกัดทางการเงินอาจจะมีมีความจำเป็นต้องไปอาศัยอยู่กับเพื่อนหรือญาติ ปัญหาทางด้านสุขภาพและปัญหาทางด้านจิตใจอาจจะหมายถึงการที่จะต้องเข้าไปอยู่ในสถานดูแลคนชรา การจัดการทั้งสองแบบหมายถึงจุดจบของความเป็นส่วนตัว การเข้ามาอยู่ของคนร่วมห้องหรือการที่มีคนจำนวนมากอยู่ใกล้ๆ การที่ไม่สามารถล็อกประตู

หรือไม่สามารถระบุได้ว่าใครเข้ามาในห้อง เป็นข้อบ่งชี้จุดสิ้นสุดของความเป็นส่วนตัวทั้งหมด Pastalan (Pastalan,1970; nd อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญมากในการอยู่อาศัยส่วนบุคคล เป็นความส่วนตัวที่ยังคงมีความภูมิฐานและความเป็นตัวของตัวเองยังคงอยู่ เป็นความส่วนตัวที่แต่ละคนสามารถพักผ่อนจากอุปสงค์ทางสังคมภายในสังคมและหยุดการแสดงบทบาททางสังคม Pastalan ให้ข้อสังเกตอีกด้วยการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทางสังคมเหมือนกับนักแสดงละครอยู่บนเวทีอย่างต่อเนื่อง แต่ละคนต้องการเวลาที่จะลงจากเวทีเพื่อที่จะพัก เพื่อที่จะสะท้อนภาพต่างๆ เพื่อที่จะวางแผน เพื่อที่จะวางแผนและแสดงพฤติกรรมที่พวกเขาเห็นว่าเป็นส่วนตัว

2.7.1.5 ความสะดวกสบาย (Comfort) ลักษณะสุดท้ายของสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่จะกล่าวถึง คือ ความสะดวกสบาย ความสะดวกสบายหมายถึง ความรู้สึกถึงความเป็นตัวของตัวเองและสิ่งแวดล้อมไม่สร้างการบีบบังคับมากเกินไป แต่ละคนรู้สึกสะดวกสบาย นั่นคือสิ่งแวดล้อมของบ้านกระตุ้นความรู้สึก ถ้าแต่ละคนได้เคลื่อนที่ ถ้าแต่ละคนรู้สึกปลอดภัย ถ้าสิ่งแวดล้อมนั้นนำไปสู่ปฏิสัมพันธ์ของสังคมและถ้ามีความเป็นส่วนตัว ดังนั้น ความสะดวกสบายจะตามมาโดยธรรมชาติในรูปแบบของสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่กล่าวมาแล้วเป็นสิ่งเริ่มแรกเกี่ยวกับการจัดหาความสะดวกสบายในการรับรู้ของความสงบภายในจิตใจ และยังคงมีความสะดวกสบายในการรับรู้ทางกายภาพ เช่น ควรจะสะดวกสบายในรูปของอุณหภูมิ ผู้สูงอายุอ่อนแอต่ออุณหภูมิที่สูงมากกว่า ดังนั้น ควรจะรักษาอุณหภูมิของสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุให้อยู่ในระดับที่ด้อยอย่างสม่ำเสมอเสียรบกวนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องพิจารณา ผู้สูงอายุไม่ได้นอนหลับดีเหมือนคนหนุ่มสาวและสิ่งแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนเป็นปัญหาที่ทำให้เลวร้ายยิ่งขึ้น

2.7.2 ชุมชน (Community)

สิ่งแวดล้อมอันดับที่ 2 ซึ่งสำคัญต่อผู้สูงอายุ คือ ชุมชน 95-96 % ของคนที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชน มีเพียง 4-5% ของคนเหล่านี้ที่อยู่ใน Nursing Home สำหรับชุมชนนั้นนักสังคมวิทยา หมายถึง พื้นที่และผู้คนในแต่ละคนอาศัยอยู่ใกล้ๆกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ประเภทของชุมชนซึ่งแต่ละคนอาศัยสามารถได้รับผลกระทบที่มากที่สุดในชีวิตของแต่ละคน ดังจะยกตัวอย่าง 5 รูปแบบ ของปัจจัยในชุมชนที่มีผลกระทบต่ออยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ได้แก่ อาชญากรรม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน การย้ายที่อยู่อาศัยและการแบ่งแยกกลุ่มอายุ-การรวมกลุ่มอายุ

2.7.2.1 อาชญากรรม (Crime) อาชญากรรมเป็นการพิจารณาที่สำคัญในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมมากขึ้นและผู้สูงอายุอยู่อาศัยด้วยความกลัวต่ออาชญากรรมมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ความเข้าใจถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอันตรายและน่ากลัวสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุรู้ว่าจะอยู่อาศัยอย่างไร พวกเขาอาจอยู่ในบ้านและตัดความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และกลัวคนแปลกหน้า

2.7.2.2 การขนส่ง (Transportation) รูปแบบของระบบขนส่งที่เป็นเครื่องจักรกลบางรูปแบบเกือบจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับแต่ละคน ถ้าพวกเขาเข้าต้องการที่จะออกไปมีส่วนร่วมในสังคม การขาดการขนส่งที่เพียงพออาจบีบบังคับให้แต่ละคนจำกัดการดูแลสุขภาพเพราะพวกเขาไม่สามารถไปหาหมอ ไปคลินิกหรือโรงพยาบาล มากไปกว่านั้นการขาดการขนส่งสามารถผลักดันให้ผู้สูงอายุแต่ละคนแยกตัวออกจากสังคมและอยู่อย่างโดดเดี่ยวในสังคม การขนส่งสามารถให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ และควบคุมการอยู่อาศัยของพวกเขาได้ (วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 54)

2.7.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน และแหล่งบริการต่างๆ (Community Facilities and Resource) ภาพลักษณ์อื่นๆ ของชุมชนซึ่งมีผลกระทบต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ การมีและไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือแหล่งบริการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ที่เรากล่าวถึงไม่เพียงแต่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์ผู้สูงอายุ แต่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป เช่น ร้านขายของชำ โรงพยาบาล หรือศูนย์กลางความบันเทิง การขนส่งสำหรับผู้สูงอายุมักมีปัญหาตามที่ Crap (Crap 1971: 104-114 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 55) ได้ศึกษาไว้ว่า ผู้สูงอายุไม่ชอบการเดิน และ Regnier (Regnier 1975: 295-314 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 55) พบว่าผู้สูงอายุไม่ค่อยกล้าที่จะออกไปข้างนอกเกินกว่า 6 ช่วงตึก จากบ้านของพวกเขาสำหรับซื้อสินค้าหรือบริการ ด้วยเหตุนี้ถ้าชุมชนสามารถบริการความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งทรัพยากรต่างๆ จะมีอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่เล็กๆ ใกล้กับที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ ป้ายรถเมล์ ร้านขายยา ร้านขายของหลายๆ ชนิด ศูนย์การแพทย์ ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า ไปรษณีย์ สวนสาธารณะ ศูนย์ผู้สูงอายุ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสงสัยว่าประเทศต่างๆ เป็นเรื่องยากที่หลายประเทศส่วนใหญ่จะสามารถจัดหาแหล่งบริการเหล่านี้ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่เล็กๆ ใกล้บ้านได้ รูปแบบการบริการสนับสนุนประเภทอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุที่เรียกว่า หน่วยบริการแพทย์เคลื่อนที่ถึงบ้าน (Bricker et al. ,1976: 25-29 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 56) รายงาน ส่วนใหญ่แต่ละคนมักจะไปอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุเพราะพวกเขา

ไม่ได้รับการบริการทางการแพทย์ที่จำเป็นที่บ้านของพวกเขา เพื่อแก้ปัญหาที่ทีมแพทย์ซึ่งประกอบด้วย แพทย์พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ จะออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุในบ้านของพวกเขา โดย Bricker ได้ให้ข้อสังเกตว่า การเข้าถึงด้วยวิธีนี้ช่วยให้ผู้สูงอายุหลายๆ คนสามารถอยู่ในสังคมได้ ไม่เช่นนั้นนั้นอาจจะต้องเข้าไปอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุการบริการประเภทนี้มีผลในทางบวกอันดับแรก คือ การบริการและการสนับสนุนนี้หมายถึงการชดเชยที่ประหยัดให้กับชุมชน และการช่วยให้ผู้สูงอายุแต่ละคนยังคงอยู่บ้านของตนเองจะถูกกว่าการที่ให้พวกเขาเข้าไปอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ อันดับที่สอง จะทำให้เตียงในโรงพยาบาลว่างเพียงพอสำหรับคนในชุมชน และผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ด้วยความมั่นใจว่าจะมีการดูแลทางการแพทย์ให้เมื่อพวกเขาต้องการ

2.7.2.4 การแยกตัวออกจากสังคม และการอยู่รวมในสังคมของผู้สูงอายุ

(Age Segregation and Integration) ผู้สูงอายุควรจะอยู่ในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะหรืออยู่ในชุมชนที่มีกลุ่มอายุอื่นๆ รวมอยู่ด้วย จากที่ได้กล่าวถึงว่าแหล่งบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ และบางครั้งผู้สูงอายุจะอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นในบริเวณที่มีบริการเหล่านั้นจากการศึกษาของ Sherman (Sherman, 1975a: 479-483, 1975b: 103-107 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 57-58) เรื่องสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยร่วมกับกลุ่มอายุอื่น และสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่แยกตัวออกจากสังคม ซึ่งค้นพบดังต่อไปนี้

1. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ ได้รับการช่วยเหลือจากลูกหลานเหมือนกัน
2. และผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีแนวโน้มที่จะให้ความช่วยเหลือจากลูกหลานมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ อาศัยอยู่ใกล้ลูกหลานมากกว่า
3. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ มีรูปแบบการช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านที่เหมือนกัน
4. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ จะพึงพอใจถ้าพวกเขาได้เลือกสิ่งแวดล้อมของพวกเขาเองตามความต้องการและความชอบของพวกเขา
5. ผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นค่อนข้างน้อย
6. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่นๆ มักจะมีความสัมพันธ์ต่อลูกหลานและญาติน้อยกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ

7. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีเพื่อนใหม่มากกว่าและมีการเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ ซึ่งสัมพันธ์

กับ Messer (Sherman., 1975a: 479-483, 175b: 103-107 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช , 2541:57-58) ที่ให้ข้อสังเกตว่าผู้สูงอายุในสิ่งแวดล้อมแบบแยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีระดับการปฏิสัมพันธ์สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ

8. ขวัญและกำลังใจของผู้สูงอายุในสิ่งแวดล้อมแบบแยกตัวจากกลุ่มอายุอื่นๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่นๆ และจากการศึกษาที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุของรัฐ โดย Teaff et al (Teaff et al ,1978: 126-133 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541:58) สรุปได้ดังนี้

9. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรบ่อยครั้งกว่า

10. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีขวัญและกำลังใจสูงกว่า

11. ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่นๆ มีความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยสูงกว่า

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าศึกษาในทางวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่มีอยู่มากมายจะแนะนำว่าไม่มีสิ่งแวดล้อมแบบใดที่ดีที่สุดสำหรับผู้สูงอายุ มากไปกว่านั้น ถ้าในฐานะของนักชราวิทยาให้ความสำคัญกับหลักความคิด เช่น ความพึงพอใจในชีวิต และขวัญกำลังใจ การมีลักษณะที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ จะทำให้สามารถแนะนำได้ว่าสิ่งแวดล้อมทั้งสองประเภท ควรจะเป็นข้อเสนอที่ยืดหยุ่นได้สำหรับผู้สูงอายุ และขึ้นอยู่กับว่าความต้องการของพวกเขาได้รับการตอบสนองหรือไม่

2.8 แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อม และที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

2.8.1 แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อม มีหลักการดังนี้ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ)

2.8.1.1 มีความปลอดภัยทางกายภาพ จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำ พื้นกระเบื้องไม่ลื่น อุปกรณ์ปิดเปิดน้ำ และเปิดประตูที่ไม่ต้องออกแรงมาก มีสัญญาณฉุกเฉินจากหัวเตียง หรือห้องน้ำ สำหรับเรียกขอความช่วยเหลือ

2.8.1.2 สามารถเข้าถึงได้ง่าย การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้ที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบของได้สะดวก อยู่ใกล้แหล่งบริการต่าง ๆ ใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนสะดวก

2.8.1.3 สามารถสร้างแรงกระตุ้น การเลือกใช้สีที่เหมาะสม มีความสว่างและชัดเจนจะทำให้การใช้ชีวิตดูกระชุ่มกระชวยไม่ซีมีเศร้า และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถก่อนประโยชน์กับชุมชน

2.8.1.4 ดูแลรักษาง่าย ควรออกแบบให้ดูแลรักษาง่ายเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้บ้านทั่ว ๆ ไปควรจะมีเล็ก ถ้าเป็นหลังใหญ่ควรมีห้องซึ่งง่ายต่อการปิดเอาไว้เพื่อความสะอาด อาจจะมีบานเลื่อนอลูมิเนียมป้องกันฝน และสนามหญ้าที่มีพุ่มไม้เตี้ยเพื่อลดงานสนาม

2.8.2 ข้อเสนอแนะเรื่องการออกแบบสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ)

2.8.2.1 ลักษณะบ้านพัก เป็นบ้านชั้นเดียว หรือมีห้องนอนอยู่บนชั้นล่างของบ้าน ทางเข้าบ้านควรมีระดับเดียวกับพื้นภายนอก ทางลาดเข้าบ้านความชัน 1:12 วัสดุไม่ลื่น ไม่ควรจะมีพื้นต่างระดับไม่ควรมี

2.8.2.2 ธรณีประตู มีบริเวณบ้านที่สามารถทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำกิจกรรมเบา ๆ ได้ พืชพันธุ์เป็นไม้ดอก ไม้หอม หลีกเลี้ยงไม้ผล ไม้หนาม ไม้ที่มียาง ระยะห่างระหว่างภายในบ้านมาที่รั้วอยู่ในระยะที่สามารถเดินได้ง่าย รั้วบ้านควรโปร่ง ประตูหน้าบ้านกว้าง 90-150 ซม. มือจับแบบก้านโยก และไม่ติดอุปกรณ์บังคับประตูปิดเอง มีระบบตัดไฟช็อตและไฟดูดเงิน

2.8.2.3 ห้องรับแขก-ห้องนั่งเล่น ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือเฟอร์นิเจอร์กีดขวาง มีพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ เช่น นั่งทานอาหารและบันเทิง การจัดเฟอร์นิเจอร์ที่ส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กันได้ ระดับหน้าต่างสูงจากพื้น 50 ซม. มองเห็นวิวภายนอกได้ มีระบบระบายอากาศดี พื้นห้องใช้สีสว่าง นุ่มและบำรุงรักษาง่าย สีและพื้นผิวอุปกรณ์และส่วนของอาคารใช้สีที่ตัดกันหรือแยกความแตกต่างของส่วนใช้สอยต่างกัน เช่น พื้นทางเดิน พื้นต่างระดับ พื้นห้องส้วม

2.8.2.4 ห้องครัว ระดับโต๊ะและเคาน์เตอร์สูงจากพื้น 80 ซม. ด้านล่างของอ่างล้างมือ ควรโล่งสำหรับรถเข็น ตู้เย็นหรือลิ้นชักในครัวไม่ควรอยู่ในมุมหึ่งและตู้ต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ 150 -168 ซม. มีระบบระบายอากาศดี มีแสงสว่างจากธรรมชาติและไฟแสงสว่างเฉพาะจุด ปลั๊กไฟบริเวณเคาน์เตอร์สูง 90 ซม. จากพื้น

2.8.2.5 ห้องนอน หน้าต่างควรมองเห็นทิวทัศน์ภายนอก เตียงนอนควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 180 ซม. และมีพื้นที่ว่าง 90 ซม. รอบเตียง 3 ด้านไม่ควรอยู่ในมุมอับ ควรมีพื้นที่

สำหรับเตียงคู่ เตียงนอนควรรออยู่ใกล้ห้องน้ำ หัวเตียงควรมีโทรทัศน์ และสัญญาณดูเงิน ระดับของเตียงสูง 40 ซม. (สูงเท่าระดับพื้นถึงข้อพับเข่า) ระดับหน้าต่างสูงจากพื้น 50 ซม. มองเห็นวิวภายนอกได้ ตู้เสื้อผ้าเป็นแบบบานเลื่อน มีแสงสว่างสำหรับการอ่านหนังสือ มีการระบายอากาศที่ดี พื้นห้องใช้สีสว่างนุ่มและบำรุงรักษาง่าย

2.8.2.6 ห้องน้ำ ควรรว้าง 1.5-2.0 เมตร ประตูเปิดออก ระดับพื้นภายในและภายนอกเท่ากัน มีราวจับขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ที่สามารถเดินได้ทั่วห้องน้ำ บริเวณฝักบัวและที่อาบน้ำควรมีที่นั่งและสัญญาณดูเงิน ฝักบัวควรเป็นชนิดแรงดันต่ำ พื้นผิวไม่ควรลื่น ก๊อกน้ำเป็นแบบก้านโยก

2.8.2.7 ประตู มีขนาดความกว้างเป็นพิเศษอย่างน้อย 90 เซนติเมตร ประตูควรเป็นแบบผลักเปิดออกได้ง่าย ห้ามติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่บังคับให้บานประตูปิดได้เอง

2.8.2.8 สวิตช์ สูงไม่เกิน 90 ซม.จากพื้น สามารถปิด-เปิดได้ในระยะเอื้อมจากเตียงนอน สวิตช์ใหญ่ มีแสงตอนปิดสวิตช์

2.8.2.9 ปลั๊กไฟ สูงจากพื้นอย่างน้อย 45 ซม. เพื่อหลีกเลี่ยงการก้ม มีสวิตช์สำหรับปิด-เปิดปลั๊ก

2.8.2.10 ราวจับ ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ในการจับและไม่ลื่น มีลักษณะกลมโดยมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. สูงจากพื้นทางลาด 80 ซม. ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 ซม. สามารถทำความสะอาดได้ง่าย

2.8.2.11 ทางลาด พื้นผิวทางลาดต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น พื้นผิวของจุดต่อเนื้องระหว่างพื้นกับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด ความกว้างสุทธิกว้าง 90-150 ซม. มีพื้นที่หน้าทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า 150 ซม. ต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1:12 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 6 เมตร โดยทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2.5 เมตร ต้องมีราวจับทั้งสองด้าน

2.8.2.12 สีและพื้นผิว อุปกรณ์และส่วนของอาคารให้มีสีที่ตัดกันหรือแตกต่างจากสีของส่วนต่อเนืองของอุปกรณ์และส่วนของอาคารนั้นอย่างเด่นชัด เช่น พื้นทางเดิน พื้นต่างระดับ พื้นห้องส้วม และพื้นผิวต่างสัมผัส ผนังและบัวเชิงผนัง ประตู ธรณีประตู วงกบหรือขอบประตู ประตูทางเข้าออก บันได บันได

เลื่อน และทางลาด ลูกนอนกับลูกตั้งของขั้นบันได หรือลูกนอนของขั้นบันได บริเวณจุกบันได ราวบันได ราวทางลาด ราวระเบียง ราวกันตก ราวยึดเกาะ ป้าย แผ่นผัง ตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ แผงสวิตช์ เสา สิ่งกีดขวาง และส่วนยื่นจากผนังบนทางเดิน สุขภัณฑ์ และอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

2.8.2.13 เครื่องเรือน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เตียง) ควรสูงจากพื้นประมาณ 10-45 ซม. ไม่มีขาของโต๊ะเก้าอี้เกะกะ หากต้องใช้รถเข็น วัสดุรองพื้นหรือเบาะควรมีความแข็งไม่อ่อนเกินไป สามารถทำความสะอาดได้ง่าย

นอกจากนี้ มานพ พงศทัต (2540) ได้กล่าวไว้ว่าบ้านคนชราถือเป็น Niche Market หรือ ตลาดอสังหาริมทรัพย์พิเศษเฉพาะ นักการตลาดจะต้องศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มตลาดเฉพาะนี้ โดยนำ 3 Niche มาใช้คือ Niche Client ลูกค้าเฉพาะ, Niche Product สินค้าเฉพาะและ Niche Location ที่ตั้งเฉพาะ “ที่ตั้งทำเลคือ สิ่งที่สำคัญที่สุด” หากสามารถปลีกตัวออกจากกลุ่มตลาดอื่น ๆ ก็จะประสบความสำเร็จในภาวะที่มีการแข่งขันสูงได้

2.8.3 สภาพแวดล้อมกับข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ (ชมพูนุท ตันติถาวร, 2551)

ตารางที่ 2.2 แสดงความจำกัดและผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม

ที่	ข้อจำกัดของผู้สูงอายุ	ผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม
1	สายตายาว	มองวัตถุในระยะใกล้ไม่ชัดเจน
2	กระจกตาขุ่น	ที่อยู่อาศัยต้องการแสงสว่างมากกว่าปกติ เพื่อให้การมองเห็นชัดเจน
3	ความเข้มของเปลือกตาลดลง แสงสว่างเข้าตามากขึ้น	สีของวัตถุที่จะมองต้องชัดเจนและเข้มขึ้นมากขึ้น
4	เลนส์ตาเป็นสีเหลือง	การมองสีไม่ชัดเจน
5	ต้อกระจกเลนส์ขุ่น	การจ้องมองทำได้ลำบาก
6	รูม่านตาลดขนาดลง	การปรับสายตาช้าลง
7	ลานสายตาแคบลง	การมองเห็นแคบลง
8	หูตึง	ฟังเสียงไม่ชัดเจน
9	การได้กลิ่นช้า	การสังเกตกลิ่นควัน แก๊ส ที่มีตกค้างลดลง
10	ญาณสัมผัสช้า	การได้รับสิ่งกระตุ้นลดลง
11	อุณหภูมิร่างกายต่ำ	มีความไว ต่ออุณหภูมิที่ต่ำได้รับผลกระทบง่าย
12	ประสาทรับสัมผัสช้า	การตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น การรักษาความสมดุล การป้องกันภัยให้ตนเองทำได้ช้าลง
13	ความแข็งแรงตั้งตัวของกล้ามเนื้อลดลง	การเปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งเป็นยืนช้า เดินลากเท้าและเหนื่อยง่าย
14	ข้อติด	ขึ้นบันไดลำบาก ต้องการราวบันได
15	ความจำสั้น	สิ่งที่จะดูแลสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เช่น การลี้ภัย ประตู การเปิดแก๊ส
16	กลิ่นปัสสาวะไม่ได้อุจจาระลำบาก	ต้องการห้องน้ำมีราวเกาะยึด ห้องน้ำอยู่ใกล้ห้องนอน
17	ใช้ยาหลายอย่าง ความดันโลหิตต่ำ หน้ามืดบ่อย ๆ	หกล้มง่าย ต้องการพื้นบ้านที่เรียบง่าย โถง ไม้ลิ้น ไม้ควรมีของเกะกะ

2.8.4 การออกแบบที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ (Leo and Silverstone, 1971 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541)

2.8.4.1 บ้านควรมีชั้นเดียว ไม่ควรมีพื้นต่างระดับหรือบันไดและไม่ควรมี ธรณีประตู สิ่งเหล่านี้มีแนวโน้มจะสกัดกั้นการเคลื่อนที่ของผู้สูงอายุ และเพิ่มความเสี่ยงในการเกิด อุบัติเหตุในบ้านที่มีอยู่แล้ว ลิฟต์สามารถนำมาใช้แทน บันไดหรือพื้นชั้นล่างสามารถเปลี่ยนมาเป็น ห้องนอนหรือห้องน้ำ และสามารถช่วยลดความจำเป็นในการใช้บันไดได้ ทุกๆ ปีที่อุบัติเหตุใน ผู้สูงอายุมีสาเหตุมาจากผู้สูงอายุตกบันได ดังนั้น ไม่ควรมีบันไดในบ้านของผู้สูงอายุ

2.8.4.2 บ้านที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับผู้สูงอายุควรจะเป็นการจัดให้ประตูมี ขนาดความกว้างเป็นพิเศษ เพื่อให้ล้อเข็นผ่านได้โดยปราศจากสิ่งกีดขวาง ประตูเหล่านี้จะช่วยให้ ผู้สูงอายุที่อยู่รถล้อเข็นเคลื่อนที่ได้สะดวกและไม่เกิดการเสียดสีระหว่างมือกับประตูเวลาเข็นล้อ

2.8.4.3 ประการที่ 3 บ้านสำหรับผู้สูงอายุควรออกแบบให้ดูแลรักษาง่าย เท่าที่ จะเป็นไปได้ด้วยเหตุนี้บ้านทั่วๆ ไปควรมีขนาดเล็ก ถ้าเป็นหลังใหญ่ควรมีห้องซึ่งง่ายต่อการปิดเอาไว้ เพื่อสะดวกสบายในการดูแล บ้านอาจจะมีบานเลื่อนอลูมิเนียมป้องกันพายุ และสนามหญ้าที่มีพุ่มไม้เตี้ยๆ เพื่อลดงานสนาม

2.8.4.4 ลักษณะบ้านที่ปลอดภัย พื้นไม่ควรมีพรมผืนเล็กๆ หรือพื้นที่ลื่นพรมที่ หนานุ่มจะจำกัดการเคลื่อนที่ทั้งคนและล้อเข็น

2.8.4.5 ประตูควรมีสลักกลอนประตูไม่ใช่ลูกบิด เป็นไปได้ยากที่จะเปิดลูกบิดด้วย มือที่อ่อนแอจากโรคข้ออักเสบ และประตูควรจะสามารถผลักเปิดได้ง่าย

2.8.4.6 สถาปนิกต้องคำนึงถึงข้อจำกัดทางร่างกายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับคู่สามีภรรยาสูงอายุ ที่ดูไม่มีท่าทีที่จะเกิดข้อจำกัดทางร่างกาย สถาปนิกอาจจะออกแบบบ้านที่ใหญ่กว่าซึ่งสามารถลดขนาดแต่ยังใช้การได้ดีถ้าคนหนึ่งคนใดไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในเวลาต่อมา โดยออกแบบให้สามารถปิดห้องไว้บางส่วนและเหลือไว้ใช้ เพียง 2-3 ห้องเท่านั้น

2.8.5 ข้อเสนอแนะในการสร้าง การเลือกซื้อ หรือเช่า ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (Buckley Joseph, 1967: 88)

2.8.5.1 ตัวบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียว ไม่มีขั้นที่สูง (step) มีชานพักหรือบันไดที่กว้าง ลึกทางเข้าระดับเดียวกับพื้นภายนอก พื้นไม่ลื่น ประตูกว้างขวาง มีวิวดี มีปลั๊กไฟเพียงพอ มีการไหลเวียนของอากาศที่ดี แสงสว่างเพียงพอ ระบบป้องกันเพลิงไหม้ที่ดี วัสดุก่อสร้างดีเหมาะสมกับ

สภาพอากาศ และสะดวกในการบำรุงรักษา

2.8.5.2 ห้องนอน อยู่ใกล้ห้องน้ำ มีแสงสว่างสำหรับการอ่าน มีพื้นที่เก็บของ เพียงพอกว้างขวางพอสำหรับเตียงคู่

2.8.5.3 ห้องน้ำ อ่างอาบน้ำปลอดภัย มีราวจับติดที่ผนัง มีตู้ยาขนาดพอเหมาะ มีปุ่มสวิตช์หน้าประตูทางเข้า

2.8.5.4 ห้องครัว มีขนาดที่พอเหมาะไม่ต้องใช้แรงงานหรือการเดินมาก มีระบบระบายอากาศดี หิ้งและตู้ต่าง ๆ ใช้ง่ายสะดวก มีพื้นที่เก็บของเพียงพอ มีมุนั่งรับประทานอาหาร

2.8.5.5 ก๊อกน้ำ เป็นหัวเดียวผสม เพื่อป้องกันน้ำร้อนลวก

2.8.5.6 สวิตช์ สูงไม่เกิน 3 ฟุต เพื่อหลีกเลี่ยงการเอื้อม

2.8.5.7 ปลั๊กไฟ อย่างน้อย 1.5 ฟุตสูงจากพื้น เพื่อหลีกเลี่ยงการก้ม

2.8.5.8 ลูกบิด ใหญ่ จับง่าย รูปทรงหกเหลี่ยมแปดเหลี่ยมหรือแบบงัดขึ้น ตู้เสื้อผ้าควรมีประตูแบบเลื่อน

2.8.5.9 หน้าต่าง แบบประหยัดพลังงาน ง่ายต่อการทำความสะอาด

2.8.5.10 ห้องนั่งเล่น มีหน้าต่างมองเห็นวิวภายนอก

2.8.6 หลักการออกแบบบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ (Lowton, M.P.1975: 54 อ้างถึงใน วรวรรณนิตบงกช, 2541: 60) ในการออกแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น มีหลักในการออกแบบเบื้องต้นเพื่อจุดประสงค์ในเรื่องความปลอดภัยเป็นสำคัญ ดังนี้

1. สนองความต้องการทางด้านความปลอดภัย เช่น ห้องน้ำมีราวจับ พื้นกระเบื้องไม่ลื่น อุปกรณ์เปิดเปิดน้ำที่ไม่ต้องออกแรงมากการเปิด เป็นต้น

2. มีสัญญาณฉุกเฉินจากหัวเตียง หรือห้องน้ำ สำหรับเรียกขอความช่วยเหลือ

3. ออกแบบสิ่งส่งเสริมสุขอนามัย เช่น อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเข้าถึง รายละเอียดของแบบ

2.8.6.1 ขนาดของห้อง ไม่มีการสำรวจข้อมูลเอาไว้ว่าขนาดเท่าใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ควรครอบคลุมทั้งหมด คือ มีห้องนั่งเล่น ห้องนอน ห้องอาหาร ห้องน้ำ และครัว

2.8.6.2 ห้องรับแขกพักผ่อน เป็นจุดศูนย์กลางของการอยู่อาศัย จึงควรเป็นห้องที่ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือมีเฟอร์นิเจอร์กีดขวาง ถ้าเป็นไปได้ควรใช้เตียงนอนเป็นพื้นที่แบ่งส่วน หน้าต่างในห้องควรมีขนาดใหญ่พอที่จะให้แสงสว่างและแสงแดดผ่านเข้ามาได้ พื้นที่นี้จะมีกิจกรรมต่างๆ

เป็นส่วนประกอบ เช่น สันทนาการและบันเทิง อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ นั่งเล่น ฯลฯ และควรมีเฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสม

2.8.6.3 ห้องครัว เตรียมอุปกรณ์ทำครัวให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสปรุงอาหารด้วยตนเอง เพื่อไม่ให้เหงาและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อาจเป็นได้ทั้ง Full-Fledge Kitchen และครัวแบบเปิด (Open Galley Affair) ซึ่งพบบ่อยใน Apartment แบบ Studio หรือ Apartment ของคนโสด ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัว เช่น เตา ตู้เย็น อ่างล้างมือ สำหรับเตาควรมีโอกาสน้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดเพลิงไหม้ เตาไม่ควรอยู่ในมุม อ่างล้างมือควรเป็นแบบคู่ด้านล่างของอ่างล้างมือควรมีพื้นที่สำหรับรถเข็น ตู้เย็นหรือลิ้นชักในครัวควรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุจะได้ไม่ก้มมากเกินไปทำให้เสียสุขภาพหลัง

2.8.6.4 ห้องอาบน้ำ เป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากที่สุด ควรมีที่จับ (Grab Bar) ในห้องน้ำโดยเฉพาะตรงฝักบัว และที่อาบน้ำ ควรมีสัญญาณฉุกเฉินในห้องน้ำ ฝักบัวควรเป็นชนิดแรงดันต่ำ ก๊อกน้ำและอุปกรณ์ควรเป็นชนิดที่เบาแรงเปิด ประตูห้องน้ำควรเป็นแบบที่เปิดให้คนอื่นสามารถเข้าไปได้เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ห้องน้ำไม่ควรแคบเกินไปจนเป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ พื้นผิวไม่ควรลื่น

2.8.6.5 ห้องนอน เป็นห้องที่ใช้มากที่สุด จึงควรมีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด ควรแยกเป็นสัดส่วนจากห้องอื่นๆ ห้องนอนไม่ควรเล็กเกินไป และควรที่จะเป็นห้องที่ส่งเสริมกำลังใจ และให้ความหวัง ด้วยหน้าต่างและการมองเห็นทิวทัศน์ เพียงควรจะสามารถเคลื่อนย้ายได้ในบางโอกาส และไม่ควรอยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง ห้องนอนควรมีพื้นที่สำหรับโทรทัศน์ ผู้ที่อยู่เป็นคู่ควรมีพื้นที่สำหรับเตียงคู่

2.8.6.6 ห้องแต่งตัว มีตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้งและกระจก นักจิตวิทยาากล่าวว่าการที่ผู้สูงอายุได้ส่องกระจกดูตัวเองจะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น โดยกระตุ้นให้ได้รับรู้ถึงสภาพปัจจุบันของตัวเอง

2.8.6.7 พื้นห้อง ควรเป็นพื้นที่ทำความสะอาดได้ง่ายและไม่ลื่น

2.8.6.8 หน้าต่าง ไม่ควรสูงเกินไป ทำให้สามารถมองเห็นวิวภายนอกได้ง่าย และไม่ควรปิดหรือลื่นเกินไป เพราะจะทำให้มีเสียงดังเวลามีลมพัด และควรทำจากวัสดุที่แข็งแรงเพื่อความปลอดภัย

2.8.6.9 แสงไฟ ควรมีสวิตช์อยู่ในจุดที่ผู้สูงอายุปิดเปิดได้สะดวก และควรมีแสงไฟจากภายนอกสอดเข้ามาในกรณีที่ไฟในบ้านเสียเพื่อช่วยในการมองเห็นของผู้สูงอายุ เนื่องจาก

ผู้สูงอายุมักมีปัญหาทางด้านสายตา ดังนั้นในบริเวณที่อยู่อาศัยจึงควรมีความสว่างทั้งในเวลา กลางวันและกลางคืนทางเดิน ควรทำราวสำหรับผู้สูงอายุจับเพื่อช่วยในการเดิน

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์ (2538) ศึกษาเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุและศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า ด้านความต้องการที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.60 ยังไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง รองลงมาคือมีเฉพาะที่ดินยังไม่ได้ปลูกสร้างบ้าน ร้อยละ 13.40 สำหรับกลุ่มที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพบว่า มีความต้องการบ้านเดี่ยวสร้างเองมากที่สุด รองลงมาคือบ้านเดี่ยวจัดสรร บ้านไร่หรือสวนเกษตร และทาวน์เฮ้าส์ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่มีที่ดินเปล่าส่วนมากต้องการสร้างบ้านเดี่ยว

แนวทางการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุ พบว่า ส่วนใหญ่คาดว่าจะอยู่กับคู่สมรส รองลงมาคือบุตรชาย บุตรสาว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้จากบำนาญเดือนละ 10,000-12,000 บาท โดยจะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนมากเห็นด้วยที่จะจัดให้มีการสร้างชุมชนพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะขึ้น เพราะจะได้เป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักพิง

บัญชา บุรณสิงห์ (2539) ศึกษาเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานในบริษัทชั้นนำในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุ และความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนผู้สูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่กำลังเกษียณอายุที่ทำงานในบริษัทชั้นนำ ในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษพบว่า ด้านความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่ ในกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งคิดจะซื้อที่อยู่อาศัยใหม่สำหรับเป็นบ้านพักผ่อน (บ้านหลังที่สอง) เพื่อใช้ชีวิตนอกเหนือจากบ้านหลังปัจจุบัน และใช้ชีวิตเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ ซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่จำเป็นมากนัก (Housing Want) ลักษณะบ้านที่ต้องการคือ บ้านเดี่ยวหรือสวนเกษตรในต่างจังหวัด โดยทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยหลักในการเลือกซื้อความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการจัดสร้างชุมชนผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และคิดว่าจะไปอยู่ถ้ามีชุมชนผู้สูงอายุที่ตนเองพึงพอใจ โดยมีข้อพิจารณาเรียงตามลำดับ ได้แก่ การดูแลสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ สภาพแวดล้อมที่สงบสุขและปลอดภัย สังคมเพื่อนบ้านที่อยู่ด้วยกัน และราคาค่าบริการที่สมเหตุสมผล ลักษณะของชุมชน ควรเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว (Single-Storeyed Cluster House) อยู่ในเขตปริมณฑล ควรซื้อเป็นกรรมสิทธิ์และอยู่คน

เดียวโดยไม่มีผู้อยู่อาศัยร่วม ควรมีบริการด้านการแพทย์ พยาบาล อาหาร ทำความสะอาดที่พักรักษา รีดเสื้อผ้า และรถรับส่งไปยังที่ต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมี ได้แก่ โรงพยาบาลคลินิก สวน สุขภาพ ศูนย์กายภาพบำบัดและห้องปฏิบัติธรรม

วรวรรณ นิตบงกช (2541) ศึกษาเรื่องความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน เขตคลองเตย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพกายสุขภาพจิต วิถี การดำเนินชีวิต สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ความต้องการที่อยู่อาศัยและบริการของผู้สูงอายุ และ แนวทางการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุของกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตคลองเตย

กรุงเทพมหานคร จากการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย มี โรคประจำตัว โดยส่วนใหญ่เป็นโรคปวดเมื่อย ด้านวิถีการดำเนินชีวิตพบว่าส่วนใหญ่มักพักผ่อนอยู่ กับบ้าน งานอดิเรกคือดูโทรทัศน์ ร้องลงมาคืออ่านหนังสือและฟังเพลง ส่วนใหญ่ไม่เล่นกีฬา และ มักสังสรรค์กับเพื่อนเดือนละ 1 - 2 ครั้ง ด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็น เจ้าของที่อยู่อาศัยกลุ่มรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของเรือนแถวไม้ ส่วนกลุ่มรายได้สูงเป็นเจ้าของ บ้านเดี่ยวบนที่ดินขนาดมากกว่า 100 ตารางวา

ด้านความต้องการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่าร้อยละ 39.30 ยังคงต้องการอาศัยอยู่กับ บุตรหลานหรือญาติในบ้านหลังเดิม ร้องลงมาคือร้อยละ 29.20 จะอาศัยอยู่กับคู่สมรสหรืออยู่คน เดียวในบ้านหลังเดิม และร้องลงมา คือ ร้อยละ 25.50 ต้องการออกไปหาที่อยู่ใหม่หลังเกษียณอายุ ซึ่งปัจจัยที่ผลักดัน คือ เบื่อชีวิตในเมืองหลวง และพบว่ากลุ่มที่ต้องการที่อยู่อาศัยใหม่กลุ่มรายได้ ต่ำต้องการบ้านเดี่ยวสร้างเองขนาด 41-60 ตารางวา ในขณะที่กลุ่มรายได้ปานกลางต้องการบ้าน ไร่-สวนเกษตรในชนบทขนาดพื้นที่ 41-60 ตารางวา และกลุ่มรายได้สูงต้องการบ้านไร่-สวนเกษตร ในชนบทโดยไม่ระบุขนาด ส่วนทำเลที่ตั้งพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการทำเลในต่างจังหวัด ด้านแนวทางการ ดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะซื้อที่อยู่อาศัยแต่จะปรับปรุงที่อยู่อาศัย เก่า เหตุผลเป็นเพราะเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยอยู่แล้ว มีส่วนน้อยที่คิดจะซื้อที่อยู่อาศัยใหม่เพราะ บ้านหลังเก่าไม่เหมาะสมในวัยสูงอายุและยังไม่มีบ้านเป็นของตนเอง

ด้านแนวคิดในการตั้งชุมชนพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัด ตั้งชุมชนพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักร้าง การบริการที่ต้องการให้มีในชุมชนผู้สูงอายุ คือ บริการทางการแพทย์ พยาบาล อาหาร และการทำความสะอาดที่พักรักษาตามลำดับ เมื่อพิจารณา ความต้องการการย้ายเข้าไปอยู่ในชุมชนผู้สูงอายุ พบว่า เป็นส่วนน้อยที่ต้องการย้ายเข้าไปอยู่ เหตุผลหลักของกลุ่มที่ต้องการย้ายเข้าไปอยู่ในชุมชน คือ ขาดความสงบทางกายและใจ และเบื่อ ชีวิตในเมืองหลวง

วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ (2545) ศึกษาในเรื่องแนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชมรมอยู่ร้อยละ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตทางสังคมและความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60-69 ปี มีสถานภาพสมรส มีบุตร มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เกษียณอายุราชการและมีรายได้หลักจากเงินบำนาญ มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง 20,000-50,000 บาทต่อเดือน ที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นลักษณะบ้านเดี่ยวโดยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ อยู่กับลูกหลานและคู่สมรส ยังคงพักอยู่ชั้นบนของที่อยู่อาศัยและพบว่าไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยทั้งด้านพื้นที่ใช้สอย สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างไม่เคยคิดแยกจากลูกหลานไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากรักและผูกพันกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีผู้อยู่อาศัยหลากหลายวัย ที่ตั้งควรอยู่ในเขตปริมณฑลหรือต่างจังหวัดที่มีสภาพแวดล้อมดี ลักษณะเป็นหลังๆ ท่าหรือติดกันบ้าง ไม่ใช่อาคารสูง ควรมีผู้อยู่อาศัยร่วมอาศัยด้วย และผู้สูงอายุควรมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยไม่ใช่การเช่า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มี ส่วนใหญ่เน้นเรื่องสุขภาพ เช่น อาหาร กิจกรรมด้านสุขภาพ แพทย์ตรวจเป็นระยะๆ สวมสุขภาพและห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้กลุ่มที่สนใจจะไปอยู่ชุมชนผู้สูงอายุนั้นมีลักษณะเฉพาะ เช่น เป็นโสด มีการศึกษาดี แต่อาจมีกำลังซื้อไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความสนใจการไปอยู่ชั่วคราวในชุมชนผู้สูงอายุคล้ายการพักผ่อนในโรงแรม ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุ

จิระภา ศรีคำ (2545) ศึกษาในเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต ในด้านกิจกรรม การใช้พื้นที่ สภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ปัญหาการอยู่อาศัยและความคิดเห็นทั่วไปต่อสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจากการศึกษาพบว่า มีกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การรับประทานอาหาร นอนและการขับถ่าย กิจกรรมการทำงานช่วยเหลือครอบครัว ได้แก่ การทำงานบ้าน ดูแลหลาน และทำงานค้าขาย และกิจกรรมพักผ่อนใช้เวลาว่าง ได้แก่ การดูโทรทัศน์ พูดคุยกับเพื่อนบ้าน นั่งพักผ่อน นอนกลางวัน ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ ทำงานอดิเรก และฟังวิทยุ โดยใช้เนื้อที่สำหรับทำกิจกรรมเรียงตามลำดับพื้นที่ที่มีการใช้จากมากไปหาน้อย คือ ภายในห้องพักอาศัย โถงทางเดินของอาคาร ด้านข้างหรือระหว่างอาคาร ตลาดใต้ถุนอาคารและสนามกีฬา

สภาพปัญหาในพื้นที่ชุมชน ได้แก่ การขาดพื้นที่สำหรับพักผ่อน สภาพปัญหาในพื้นที่ส่วนกลางของอาคาร ได้แก่ ปัญหาการขึ้นลงบันได ขนาดและส่วนประกอบของโถงทางเดินไม่เหมาะสม สภาพปัญหาในห้องพักอาศัย ได้แก่ พื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ ปัญหาการระบายอากาศ แสงสว่างไม่เพียงพอ ขาดทัศนียภาพเนื่องจากตำแหน่งและลักษณะของช่องเปิดขนาดพื้นที่และอุปกรณ์ในห้องน้ำไม่เหมาะสม

พงศธร เหวาบัตย์ (2546) ศึกษาเรื่องแนวทางการปรับปรุงโครงการบ้านพักคนชราวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยและสภาพปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า สภาพที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ประเภทสามัญ (ไม่เสียค่าใช้จ่าย) อยู่รวมกันในอาคารแบบโรงเรียนชั้นเดียวประเภทพิเศษ ต้องชำระค่าใช้จ่ายและแยกพัก ลักษณะบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ และโครงการบ้านนุศยานิเวศม์ เป็นอาคารรวมสูง 2 ชั้น โดยส่วนกิจกรรมหลักของกลุ่มตัวอย่างประเภทสามัญจะทำกายภาพบำบัดทุกวันทีอาคารกายภาพ รับประทานอาหารที่โรงอาหารและมักไปร่วมกิจกรรมประจำที่อาคารอเนกประสงค์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างประเภทพิเศษและบ้านนุศยานิเวศม์ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและสวดมนต์ไหว้พระในเรื่อนนอนของตน ในส่วนสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด กลุ่มประเภทสามัญจะไม่มีรายได้ประจำซึ่งแตกต่างจากกลุ่มประเภทพิเศษที่มีรายได้ประจำ จากเงินบำนาญ ค่าเช่าและดอกเบี้ยเงินฝาก

สภาพปัญหาการอยู่อาศัยต่อรูปแบบอาคาร ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้วในด้านพื้นที่ใช้สอย กลุ่มตัวอย่างประเภทสามัญเห็นว่าควรติดตั้งมุ้งลวด ปรับปรุงเครื่องเรือนและอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ชำรุด ควรมีทางลาดอยู่ร่วมกับบันไดทุกที่ และเห็นว่าอาคารเรื่อนนอนมีปัญหาด้านความหนาแน่นของเตียงและกลิ่นที่ห้องน้ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างแบบพิเศษ อยากให้ติดกริ่งสัญญาณเรียกปรับทางเดินนอกอาคารให้เรียบและเพิ่มแสงสว่างระหว่างอาคาร สำหรับกลุ่มตัวอย่างบ้านนุศยานิเวศม์ เห็นว่า ควรเป็นอาคารชั้นเดียว ห้องน้ำ ลานซักล้างในห้องควรเพิ่มพื้นที่ให้กว้างขึ้น ติดตั้งกริ่งสัญญาณฉุกเฉินในแต่ละห้องและควรปรับปรุงเรื่องแสงสว่างในห้องน้ำและบริเวณระหว่างอาคาร

ภาณี ศรีอาจ (2549) ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในสถานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว : กรณีศึกษา โครงการ ริเออิ ลุมพินี เรสซิเดนซ์ กรุงเทพมหานคร” ได้ศึกษาถึงสภาพกายภาพสถานที่พักอาศัยและพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของสภาพทางกายภาพและพฤติกรรมของผู้พักอาศัย จากผลการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยมีความต้องการพักอาศัยเฉพาะชาว

ญี่ปุ่น มาพักอาศัยเพื่อการพักผ่อนร่างกาย มาเพื่อการท่องเที่ยวและใช้ชีวิตในต่างแดน ในประเทศที่มีค่าครองชีพต่ำกว่าประเทศตน อาจเข้ามาพักอาศัยร่วมกับบุตรที่เข้ามาทำงานยังประเทศไทย หรือมาพักอาศัยเพียงลำพังแต่ใช้บริการการดูแลสุขภาพของทางบริษัทริเออิ การดำเนินงานวิจัยเก็บข้อมูลเดือน ก.ย. 2549 – ก.พ. 2550 กับผู้ที่อยู่อาศัยเกิน 1 เดือนขึ้นไป และทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในโครงการฯ ผลการศึกษาทั้งหมด จะสะท้อนให้เห็นความต้องการในอนาคตของที่พักอาศัยประเภท

ท่องเที่ยวพำนักระยะยาวที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมและพื้นที่ใช้สอยเดิมให้ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง เพื่อคุณภาพชีวิตและเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับประเทศไทยในด้านนี้

จากการศึกษาพฤติกรรมที่พักอาศัย พบว่า เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี ร่างกายแข็งแรง สนใจวิถีชีวิต ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมไทย เลือกพักที่ประเทศไทย เพราะค่าครองชีพต่ำ บริการสุขภาพ สภาพภูมิอากาศ โดยแหล่งที่มาของเงิน ที่นำมาใช้จ่ายในแต่ละเดือนของผู้พักอาศัยนั้น ส่วนใหญ่มาจากเงินออมและเงินเกษียณ และยังมีกลุ่มผู้ที่ยังทำงานอยู่หลังเกษียณอายุงานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือการสอนภาษาญี่ปุ่นให้กับคนไทยทำให้มีรายได้ที่แน่นอนในแต่ละเดือน เมื่อเทียบเป็นค่าเงินบาทของไทยถือว่าเป็นผู้มีกำลังซื้อสูง จะใช้ไปเพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อน และการพักผ่อนร่างกาย การตรวจสุขภาพ กิจกรรมที่นิยมเล่นภายในโครงการคือ เข้าห้องซาวน่า ฟิตเนส ผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้ชอบการจับหลักโดยเฉพาะเทศหญิง ตำแหน่งเทศกาลรื่นเริงงานประเพณีที่ทางโครงการคือจัดขึ้นนั้นพบว่า ชอบร่วมกิจกรรม การศึกษาความต้องการเรื่องที่พักอาศัยพบว่าต้องการที่พักใกล้ชุมชน ใกล้โรงพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวก และระบบคมนาคมที่สะดวก ต้องการสวนเพื่อการพักผ่อนภายในโครงการหรืออยู่ใกล้สวนสาธารณะ ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาขณะเดินทางออกไปทำธุระข้างนอกโครงการฯ พบในเรื่องการสื่อสารเป็นอันดับหนึ่ง การไม่รู้จักเส้นทาง และด้านอาหาร พื้นที่ส่วนกลางนั้นต้องการห้องสปาหิน แบบญี่ปุ่น ในพื้นที่ห้องพักอาศัย พบว่า ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขห้องน้ำ ที่ปัจจุบันมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมสำหรับการใช้รถเข็น และยังขาดอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานสำหรับบริการผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะต่อโครงการริเออิ ลุมพินี เรสซิเดนซ์ ในเรื่องการปรับปรุงองค์ประกอบภายนอกอาคาร เช่น สวนพักผ่อน ที่พบปะเพื่อน พื้นที่ใช้สอยส่วนกลางภายในอาคารต้องเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ของผู้พักอาศัย ส่วนพื้นที่ใช้สอยภายในห้องพักต้องมีการปรับปรุงให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน เหมาะสมกับการใช้สอยของผู้ใช้ และการบริการในส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวของโครงการนั้นควรมีทางเลือกที่หลากหลายส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่ดีต่อสภาพ

ร่างกายและจิตใจ เรื่องที่ตั้ง และสิ่งแวดล้อมนั้นควรอยู่ในพื้นที่ที่มีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่ มีแหล่งจับจ่ายใช้สอยสินค้าญี่ปุ่น รวมถึงมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย

บัณฑิตา พิสิทธิ์เดช (2548) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการอยู่อาศัยในสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว: กรณีศึกษา โครงการสแกนดิเนเวียน วิลเลจ จ.ชลบุรี” ได้ศึกษาถึงเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากขนาดอุปสงค์ตลาดของผู้สูงอายุโลกเพิ่มขึ้น และนักท่องเที่ยวพำนักระยะยาวที่เดินทางมายังประเทศไทยมีอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศแถบสแกนดิเนเวียน ทำให้เกิดคำถามว่า การดำเนินชีวิตของชาวสแกนดิเนเวียนมีคุณภาพดีจริงแล้วหรือ? และปัจจุบันมีโครงการสแกนดิเนเวียน วิลเลจ จ.ชลบุรี เป็นที่พักอาศัยรองรับกลุ่มชาวสแกนดิเนเวียน ที่อายุ 55 ปีขึ้นไป ที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(BOI) เป็นบริษัทชาวต่างชาติแห่งเดียวที่ได้กรรมสิทธิ์ที่ดินถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งขณะนี้ได้มีการทำมาตรฐานมาควบคุมดูแลด้านที่พักอาศัยในอนาคตคาดว่าน่าจะมีโครงการเฉพาะกลุ่มเกิดขึ้นอีกหลายโครงการ

วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา พฤติกรรมการพักอาศัย ความคาดหวัง ปัญหาการอยู่อาศัย โดยมีสมมุติฐานว่า ชาวสแกนดิเนเวียนที่เข้ามาพักอาศัยแบบไม่ถาวรและอยู่อาศัยเป็นระยะเวลายาวไม่น้อยกว่า 1 เดือนมีความพอใจต้องการพักอาศัยในโครงการที่จัดขึ้นโดยเฉพาะที่เป็นสถานที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว จากผลการศึกษา พิสูจน์แล้วว่า เป็นจริง โดยต้องการพักอาศัยเฉพาะชาวสแกนดิเนเวียน รองลงมา ต้องการพักอาศัยเฉพาะผู้สูงอายุตามลำดับ การดำเนินการวิจัย เก็บข้อมูลเดือน ต.ค-ก.พ ซึ่งเป็นช่วงที่มีผู้อยู่อาศัยมากที่สุดในรอบปี โดยทำการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม กับผู้ที่อาศัยเกิน 1 เดือนขึ้นไป ผลการศึกษาทั้งหมด จะสะท้อนให้เห็นความต้องการในอนาคตของที่พักอาศัยประเภทท่องเที่ยวพำนักระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมและพื้นที่ใช้สอยเดิมให้ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง เพื่อคุณภาพชีวิตและเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับประเทศไทย

จากการศึกษาพฤติกรรมการพักอาศัยพบว่า เป็นผู้มีการศึกษาดี ร่างกายแข็งแรง เพื่อนเยอะ มีประสบการณ์การท่องเที่ยวสูง สนใจวิถีชีวิตธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมไทย เพราะคนไทยมีน้ำใจ, ค่าครองชีพต่ำ , ภูมิอากาศอบอุ่น , และท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองและชนบทผสมกันอยู่ มีนิสัยเรียบง่าย สันโดษ เป็นพวกอนุรักษ์นิยม ใช้เงินไม่ฟุ่มเฟือย รักการอ่าน การออกกำลังกายและชอบเดิน กีฬาที่นิยมเล่นภายในโครงการคือ อาบแดด ว่ายน้ำ เปรตอง และเข้าสโมสรกีฬา ผู้อยู่อาศัยไม่ชอบการจับหลัก กีฬาที่ชอบไปเล่นข้างนอก คือ กอล์ฟ , ตกปลา , และขี่จักรยาน วันทีออกไปทำกิจกรรมข้างนอกคือ วันจันทร์-วันศุกร์ ด้านงานเทศกาลรื่นเริง งานประเพณีชอบให้จัด

สม่ำเสมอทุกปี การศึกษาความคาดหวังเรื่องที่พักอาศัย พบว่า ต้องการที่พัก ใกล้ทะเล ใกล้ชุมชน ใกล้โรงพยาบาล สิ่งที่เขาไม่ได้ในสถานที่พักนอนนอกเหนือไปจากสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน คือ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ส่วนบัตรเครดิตพวกเขาจะมีติดตัวกันมาอยู่แล้ว และส่วนใหญ่ ถ้าจะใช้จ่ายในประเทศไทยจะใช้เงินสดกันมากกว่า ปัญหาที่พบคือ ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบของวีซ่าให้ขออนุญาตได้ง่าย, ขยายเวลา , ลดขั้นตอนต่างๆลง จากการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยที่ออกนอกประเทศ เพราะเรื่องต่อวีซ่าทั้งสิ้นซึ่งโดยเฉลี่ยจะใช้เวลาในการอยู่อาศัย 4 เดือน จึงไม่สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อกลุ่มประชากรนี้ ที่ต้องออกนอกประเทศทุก 3 เดือน

ข้อเสนอแนะ (1) รัฐบาล เรื่องกฎหมายการควบคุม , การเลือกตลาดเป้าหมาย (2) ภาคเอกชน เรื่องการทำสัญญาเช่าระยะยาว, ทางเลือกในการบริการรถท่องเที่ยว , ข้อคำนึงถึงในการสร้างโครงการในอนาคต ด้านความสามารถในการจ่ายเงิน พฤติกรรม การออกแบบ และปัจจัยส่งเสริม ข้อเสนอแนะทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ศึกษาพฤติกรรมของชาวสแกนดิเนเวียที่อาศัยในโครงการประเภทบ้านเดี่ยวซึ่งคาดว่าจะค้นพบความต้องการที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และทัศนคติอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี และปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี แบ่งวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย
- 3.3 วิธีดำเนินการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 ข้อจำกัดในการวิจัย

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

เป็นประชากรนักท่องเที่ยว ชาย-หญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มาใช้ชีวิตบั้นปลายใน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้ข้อมูลเบื้องต้นด้านจำนวนกลุ่มประชากรผู้สูงอายุชาวต่างชาติประเภทใช้ชีวิตบั้นซึ่งได้อาศัย อยู่ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 220 คน ตามข้อมูลประชากรที่ได้จากด้านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดหนองคาย วันที่ 31 กรกฎาคม 2552 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาตามการกำหนดของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 142 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sample) โดยกระจายทั่วทั้งเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร โดยดำเนินการเก็บที่ด้านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดอุดรธานี

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างพอดีของ Yamane ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 % มีรายละเอียดการคำนวณ ดังนี้

$$NOp = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดยที่ NOp คือขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม สำหรับประชากร N คน

N คือ จำนวนประชากร 220 คน

E คือ ขนาดความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ผู้วิจัยยอมรับได้ ในที่นี้คือ + 5%
เมื่อแทนค่าลงในสูตร จะได้

$$n = \frac{220}{1 + (220 \times 0.05^2)}$$

$$n = 141.93$$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย การสำรวจสภาพทั่วไปของที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดคำถามเพื่อที่จะทราบข้อมูลในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งประเภทของข้อคำถาม ดังนี้

3.3.1 คำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close Questions) เป็นคำถามที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอนและจัดเตรียมไว้ให้ผู้สัมภาษณ์เลือกคำตอบตามที่ผู้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล โดยแต่ละคำถามจะกำหนดให้เลือกคำตอบได้หลายคำตอบ ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์ของคำถามนั้นๆ และสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.2 คำถามปลายเปิด (Open Questions) มีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพที่อยู่อาศัยที่กลุ่มตัวอย่างต้องการบอกหรือเสนอแนะ ซึ่งยังสามารถ

สะท้อนถึงปัญหาของสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุต่อไป

โครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ

1.1 **ด้านสังคม** ได้แก่ เพศ สัญชาติ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา

1.2 **ด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ สถานภาพการทำงาน แหล่งที่มาของรายได้ ระดับรายได้ ปัจจุบัน รายจ่ายต่อวัน รายจ่ายต่อเดือน สถานภาพการเงิน

1.3 **ด้านสุขภาพ** ได้แก่ สุขภาพโรคประจำตัว ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลืออื่นใด

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัย ได้แก่ ความคิดเห็นต่ออาคารสวางในด้านทำเลที่ตั้ง ความสะอาด ความสะดวก สภาพแวดล้อม มลภาวะ การจัดบริการเสริม การจัดพื้นที่ส่วนกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางเข้าห้องพัก/ทางเข้าอาคาร การจัดสวนพื้นที่ใช้สอย อุปกรณ์ประกอบอาคาร วัสดุปูพื้น ลักษณะบันได ลิฟท์และทางลาด ลักษณะราวจับ ลักษณะระเบียง ปัญหาการอยู่อาศัยภายในห้อง แสงสว่าง การระบายอากาศ เสียงดังรบกวน รวมทั้งเหตุผลในการเลือกชั้นที่อยู่ การตกแต่งภายใน และการเกิดอุบัติเหตุ

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนผู้อยู่อาศัยร่วม จุดมุ่งหมายในการอยู่อาศัยที่ ระยะเวลาอยู่อาศัยจริง รูปแบบารอยู่อาศัย ความคิดเห็นในการย้าย ความถี่/การทำกิจกรรมภายในห้อง กิจกรรมการรับแขก/การเยี่ยมเยือน ความถี่/การทำกิจกรรมในพื้นที่ส่วนกลาง การออกกำลังกาย พื้นที่ออกกำลังกาย งานอดิเรก รูปแบบการพักผ่อน รูปแบบการท่องเที่ยว สื่อที่รับการพึ่งพาผู้อื่นในการทำธุระ ชื่อของและความถี่การทำกิจกรรมภายนอกที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งที่ผู้สูงอายุเห็นว่าเหมาะสม รูปแบบอาคาร ขนาดพื้นที่ที่ต้องการ วัสดุปูพื้นที่ต้องการ กิจกรรมประเภทต่างๆกับการจัดพื้นที่ใช้สอยที่ผู้สูงอายุต้องการการจัดพื้นที่ภายนอก และรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในโครงการ รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการ

แบบสัมภาษณ์ที่ทำขึ้น นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหา และ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทำการทดสอบแบบสอบถาม Pre-Test ครั้งที่ 1 กับผู้สูงอายุซึ่งอยู่อาศัยแบบประจำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน

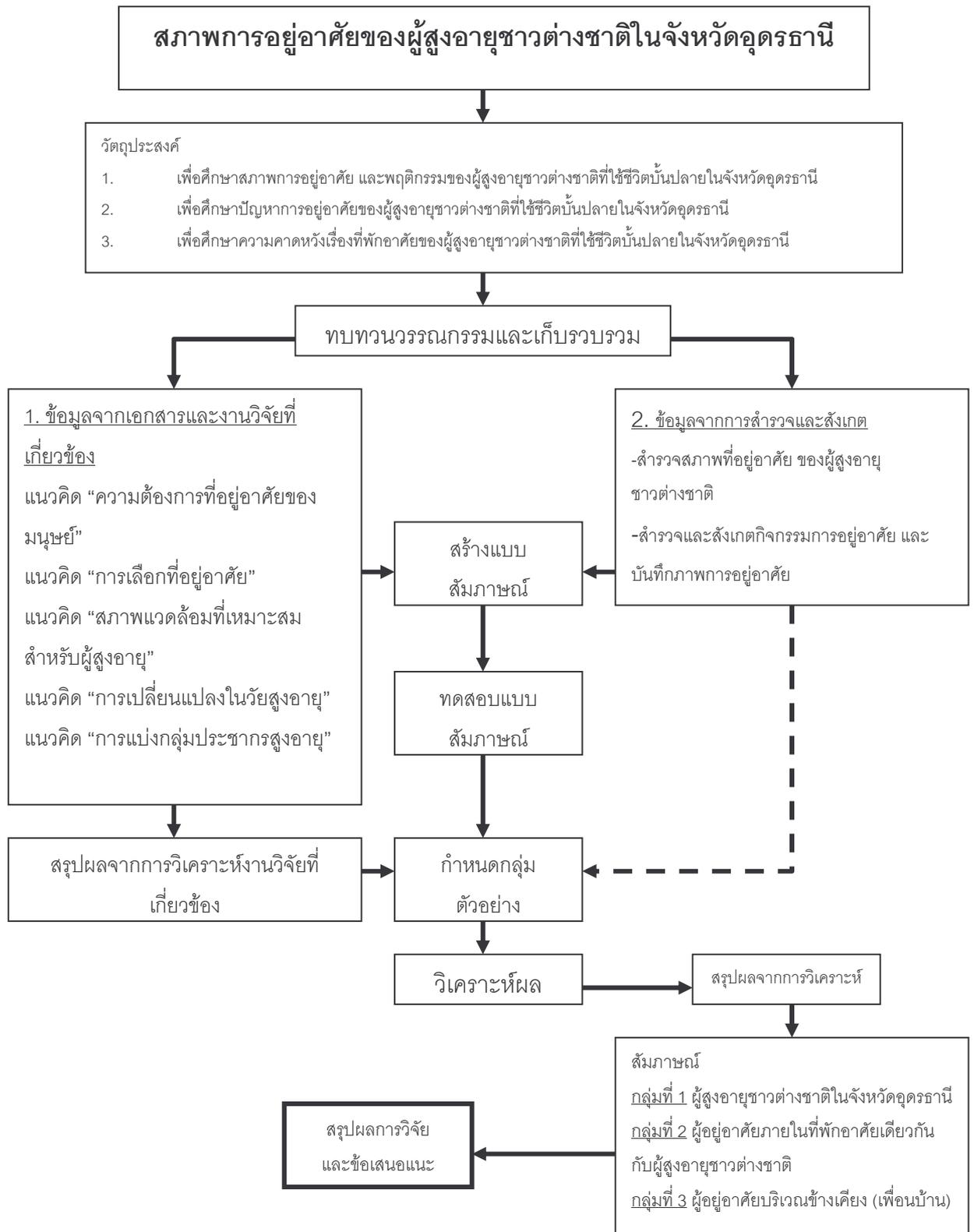
1. คำถามไม่ต่อเนื่อง มีการเรียงลำดับและการจัดหมวดหมู่ของคำถามไม่ดีนัก
2. คำถามบางข้อซ้ำซ้อน และไม่ได้คำตอบที่มีนัยสำคัญ และทำให้ผู้สูงอายุเบื่อที่จะตอบคำถาม

จากปัญหาในการทดสอบแบบสัมภาษณ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. จัดเรียงลำดับและหมวดหมู่ของแบบสัมภาษณ์ใหม่ให้มีความต่อเนื่อง
2. ตัดคำถามบางคำถามออกที่ซ้ำซ้อนกัน และเพิ่มคำถามในข้อที่ยังไม่ได้คำตอบ ที่มีนัยสำคัญ
3. เพิ่มคำตอบ “ในคำถามที่กลุ่มตัวอย่างต้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัย หรือปัญหาในการอยู่อาศัยภายในอาคาร
4. เมื่อปรับแบบสัมภาษณ์แล้วทำให้ลดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ลงบ้าง และในสถานการณ์สังเกตสภาพภายในห้องพักอาศัย หากผู้ให้สัมภาษณ์อนุญาตให้ถ่ายภาพก็จะใช้เวลาในการสังเกตลดลง

นำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบแก้ไข แล้วนำไปทดสอบขั้น Pre - Test ครั้งที่ 2 กับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่ในอาคารจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ นำแบบสัมภาษณ์ในการ Pre - Test ครั้งที่ 2 มาปรับปรุงด้านความต่อเนื่องของคำถาม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยตรวจสอบความถูกต้องเป็นขั้นสุดท้ายและทำการจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์จริง

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพ 3.1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ใช้วิธีการสอบถามผู้สูงอายุและการสังเกตสภาพของที่อยู่อาศัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้อ่านและอธิบายคำถาม จดบันทึกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ จดบันทึกแผนผังของห้องพักอาศัยและถ่ายภาพด้วยตนเองการดำเนินงานได้ดำเนินการในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ในวัน จันทร์- อาทิตย์ ช่วงเวลา 9.00 – 16.00 น. โดยมีวิธีการสัมภาษณ์

ข้อมูล que เก็บรวบรวมได้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์สะสมไว้ในแต่ละวัน พบว่า ด้านสภาพทั่วไปของผู้สูงอายุและสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุนั้นแตกต่างกัน (Life Style) ที่ชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้สามารถนำมาวิเคราะห์และมีผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือได้

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและได้ให้แบบฟอร์มแสดงว่าได้รับอนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากโครงการที่พักผู้สูงอายุ ที่แสดงชื่อผู้วิจัย หัวข้องานวิจัย ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา สถาบันการศึกษาและมอบของขำรอยให้แก่ผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์ เพื่อรับรองว่าข้อมูลที่ได้นำมาใช้เพื่อการศึกษา สร้างความไว้วางใจพร้อมทั้งแสดงความขอบคุณในการให้ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ค่าสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการแสดงค่าข้อมูลให้เป็นกราฟฟิค

3.5.2 วิเคราะห์สภาพที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย โดยการวาดภาพ เครื่องเรือน ชั้นทับกันลงไปในพื้นที่ (Furniture Arrangement) เพื่อหาแบบ (Pattern) ตำแหน่งของกิจกรรมและแบบการจัด โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องช่วยในการวิเคราะห์

3.6 ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อจำกัดในการวิจัย คือ แม้จะได้รับการอนุเคราะห์จากผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างดี ในการตอบการสัมภาษณ์ แต่มีข้อจำกัดในกลุ่มผู้สูงอายุที่พักอาศัยเอง และให้เข้าบ้าน หรือในบางครั้งกลุ่มผู้สูงอายุติดภารกิจ และมีปัญหาทางด้านสุขภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลครบตามเป้าประสงค์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เป็นความลับส่วนตัวของผู้สูงอายุ ที่ตกลงกับทางทางเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไว้ตั้งแต่ครั้งแรกไม่ให้เปิดเผยข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องลงพื้นที่สำรวจข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี และปัญหาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี โครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

4.1 การศึกษาลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 1 ด้านสังคม

เพศ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเพศชาย จำนวน 142 คน

สัญชาติและประเทศ

- สัญชาติ อเมริกัน	ประเทศ สหรัฐอเมริกา	จำนวน 33	คน
- สัญชาติ ออสเตรเลีย	ประเทศ ออสเตรเลีย	จำนวน 11	คน
- สัญชาติ บริติช	ประเทศ อังกฤษ	จำนวน 24	คน
- สัญชาติ แคนาดา	ประเทศ แคนาดา	จำนวน 3	คน
- สัญชาติ เบลเยียม	ประเทศ เบลเยียม	จำนวน 3	คน
- สัญชาติ เดนิช	ประเทศ เดนมาร์ก	จำนวน 15	คน
- สัญชาติ ฟินแลนด์	ประเทศ ฟินแลนด์	จำนวน 2	คน
- สัญชาติ ฝรั่งเศส	ประเทศ ฝรั่งเศส	จำนวน 10	คน
- สัญชาติ เยอรมัน	ประเทศ เยอรมัน	จำนวน 15	คน
- สัญชาติ ไอร์แลนด์	ประเทศ ไอร์แลนด์	จำนวน 1	คน
- สัญชาติ ฮอลแลนด์	ประเทศ เนเธอร์แลนด์	จำนวน 6	คน
- สัญชาติ นอร์เวย์	ประเทศ นอร์เวย์	จำนวน 8	คน
- สัญชาติ โปแลนด์	ประเทศ โปแลนด์	จำนวน 3	คน
- สัญชาติ สวีดิช	ประเทศ สวีเดน	จำนวน 8	คน

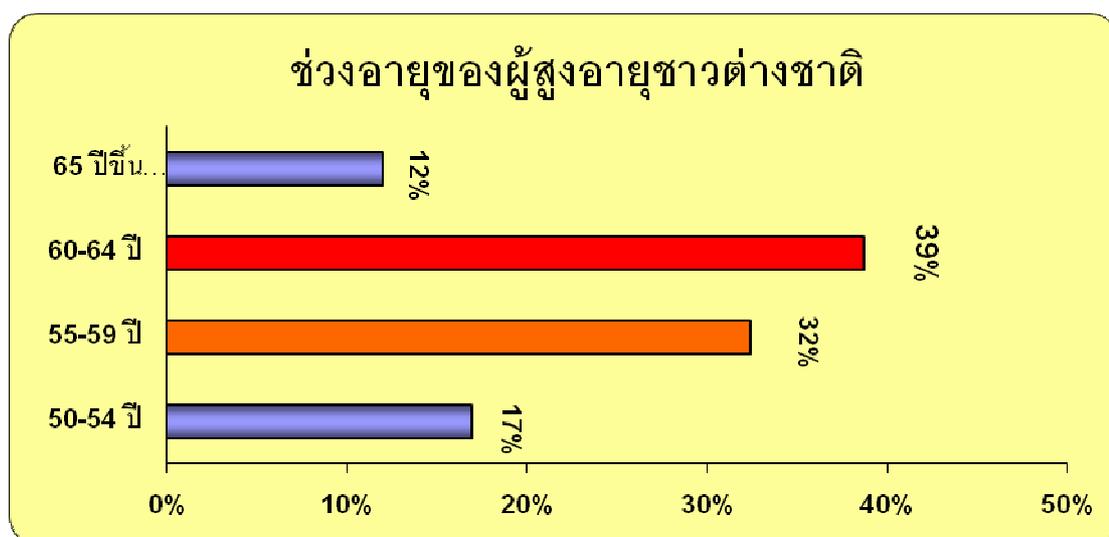
ประเภทวิชา ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ถิ่นวีซ่าประเภทใช้ชีวิตบั้นปลาย จำนวน 142 คน

อายุ สามารถจัดกลุ่มอายุของผู้สูงอายุเป็น 5 กลุ่ม

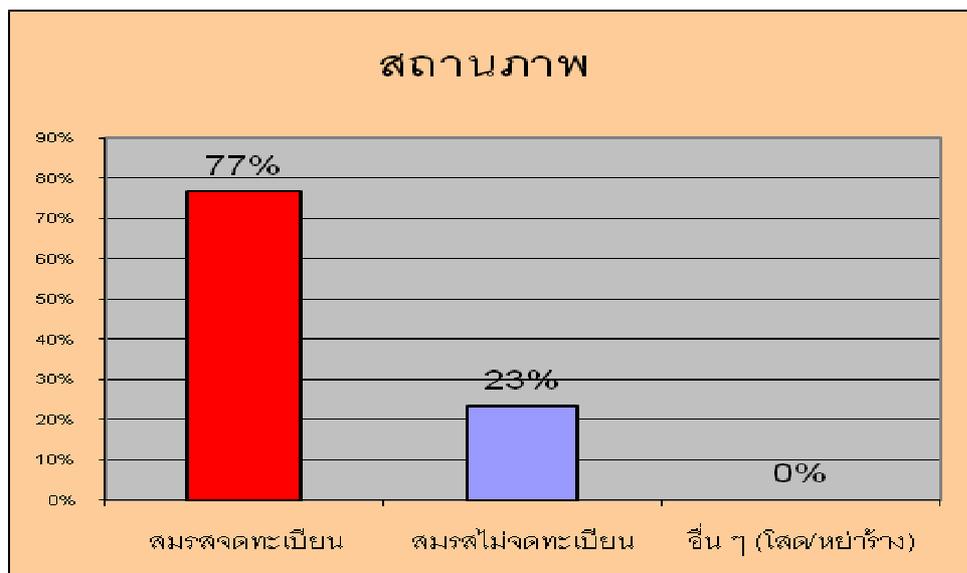
- กลุ่มผู้สูงอายุ 50-54 ปี จำนวน 24 คน
- กลุ่มผู้สูงอายุ 55-59 ปี จำนวน 46 คน
- กลุ่มผู้สูงอายุ 60-64 ปี จำนวน 55 คน
- กลุ่มผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน

ตารางที่ 4.1 แสดงอายุของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
50-54 ปี	24	16.9
55-59 ปี	46	32.4
60-64 ปี	55	38.7
65 ปีขึ้นไป	17	12.0
รวม	142	100.0

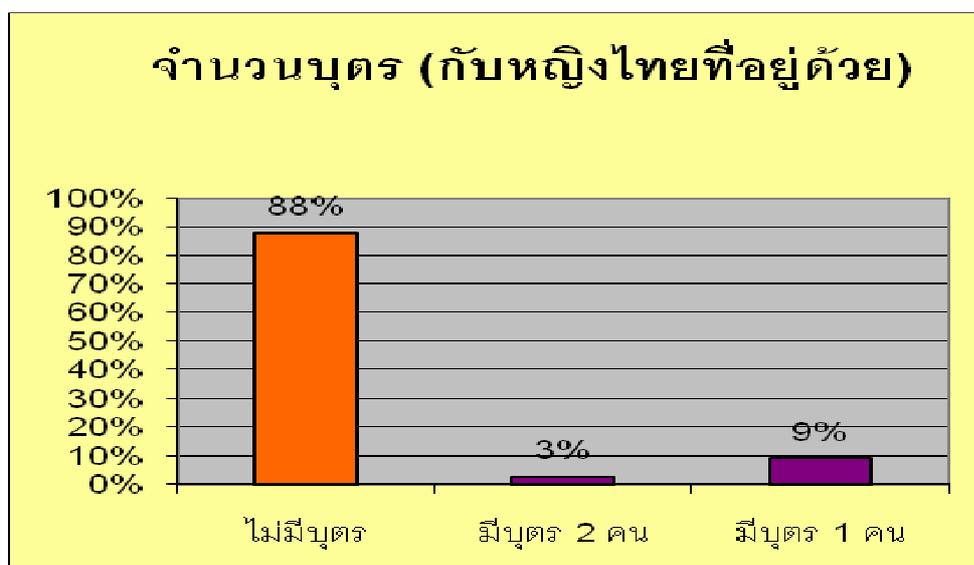

สถานภาพ	สมรสจดทะเบียน	จำนวน	109	คน
	สมรสไม่จดทะเบียน	จำนวน	33	คน
	อื่น ๆ (โสด/หย่าร้าง)	ไม่มี		

การมีบุตร (กับหญิงไทยที่อยู่ด้วย)

- ไม่มีบุตร จำนวน	จำนวน	125	คน
- มีบุตร 2 คน/ 1 ครัวเรือน มากที่สุด	จำนวน	4	คน
- มีบุตร 1 คน/ 1 ครัวเรือน จำนวน	จำนวน	13	คน

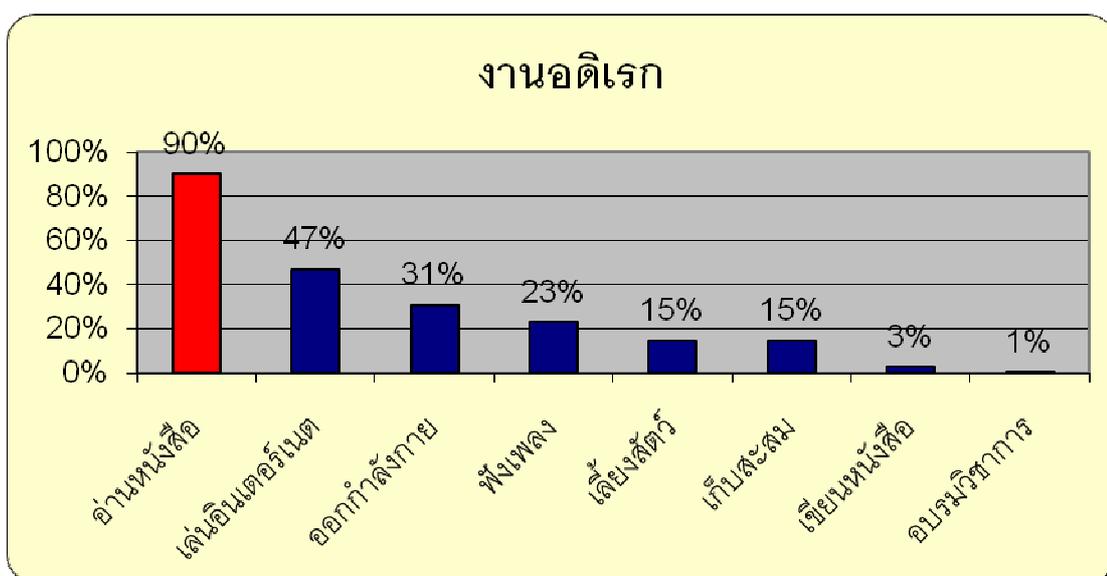

การศึกษา

- มัธยมศึกษา	จำนวน	32	คน
- อาชีวศึกษา	จำนวน	19	คน
- ปริญญาตรี	จำนวน	77	คน
- ปริญญาโท	จำนวน	12	คน
- ปริญญาเอก	จำนวน	2	คน

งานอดิเรก

- อ่านหนังสือ มากที่สุด จำนวน	จำนวน	128	คน
- เล่นอินเทอร์เน็ต จำนวน	จำนวน	67	คน
- ออกกำลังกาย จำนวน	จำนวน	44	คน
- ฟังเพลง จำนวน	จำนวน	33	คน
- เล่นสล็อตวี เช่น สุนัข แมว จำนวน	จำนวน	21	คน
- เก็บสะสม เช่น แสตมป์ จำนวน	จำนวน	21	คน
- เขียนหนังสือ จำนวน	จำนวน	4	คน
- อบรมวิชาการ จำนวน	จำนวน	1	คน

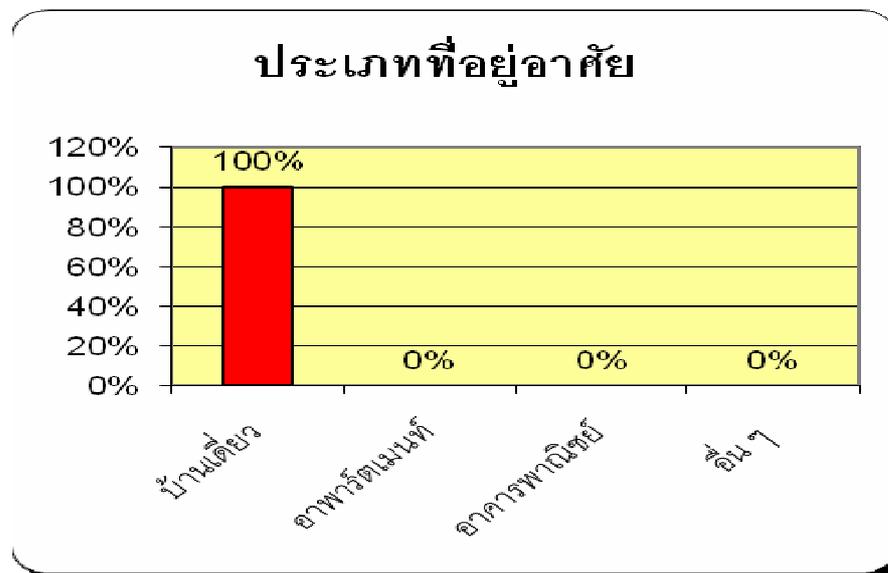

ตารางที่ 4.2 แสดงประเภทที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

ประเภทที่อยู่อาศัยในภูมิภาคอาเซียน	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	142	100.0

ภาพ 4.1 แสดงรูปแบบบ้านเดี่ยว

สรุปภาพรวมด้านสังคม

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเพศชายส่วนใหญ่ คือสัญชาติอเมริกัน เข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยถือวีซ่าประเภทใช้ชีวิตบั้นปลาย โดยส่วนใหญ่มีอายุ 60-64 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน/ 1 ครัวเรือน และส่วนใหญ่เป็นบุตรชาย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีงานอดิเรกคือ อ่านหนังสือเป็นส่วนใหญ่ และอาศัยอยู่บ้านเดี่ยว ในภูมิลำเนาเดิม

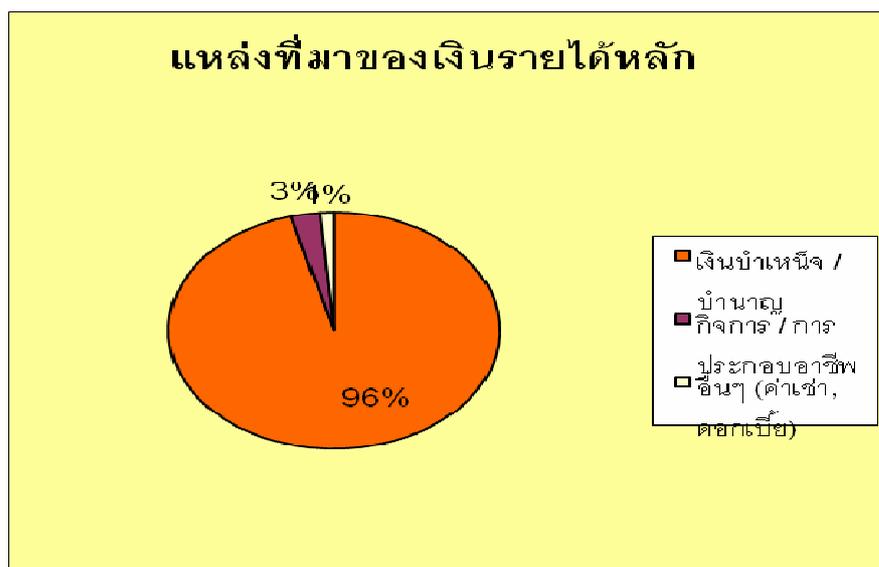
ส่วนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

สถานภาพการทำงาน

- เกษียณอายุแล้ว จำนวน	จำนวน	140	คน
- ปัจจุบันยังคงทำงานอยู่ จำนวน	จำนวน	2	คน

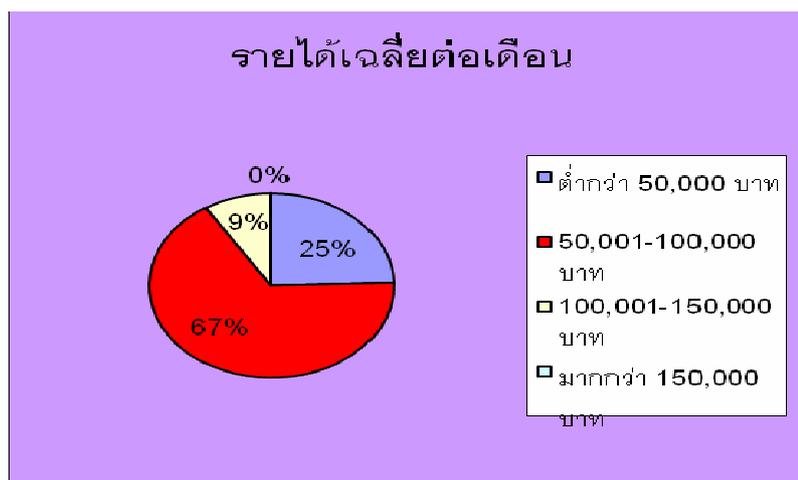
แหล่งที่มารายได้หลักในปัจจุบัน

- เงินบำเหน็จ/บำนาญ มากที่สุด	จำนวน	136	คน
- รองลงมา กิจกรรม/การประกอบอาชีพ	จำนวน	4	คน
- อื่นๆ (ค่าเช่า, ดอกเบี้ย)	จำนวน	2	คน

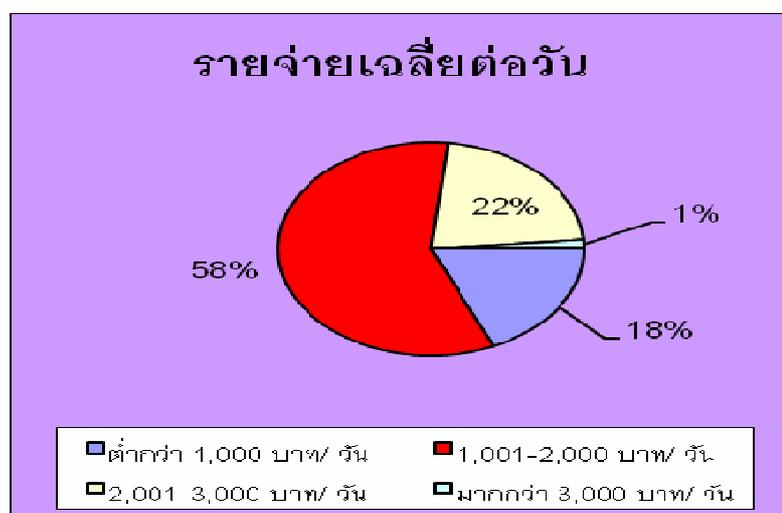
ระดับรายได้ต่อเดือน เงินเดือน หรือ เงินบำนาญ

- ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ 50,001-100,000 บาท	จำนวน	94	คน
- รองลงมา มีรายได้ ต่ำกว่า 50,000 บาท	จำนวน	35	คน
- มีรายได้ 100,001-150,000 บาท	จำนวน	13	คน

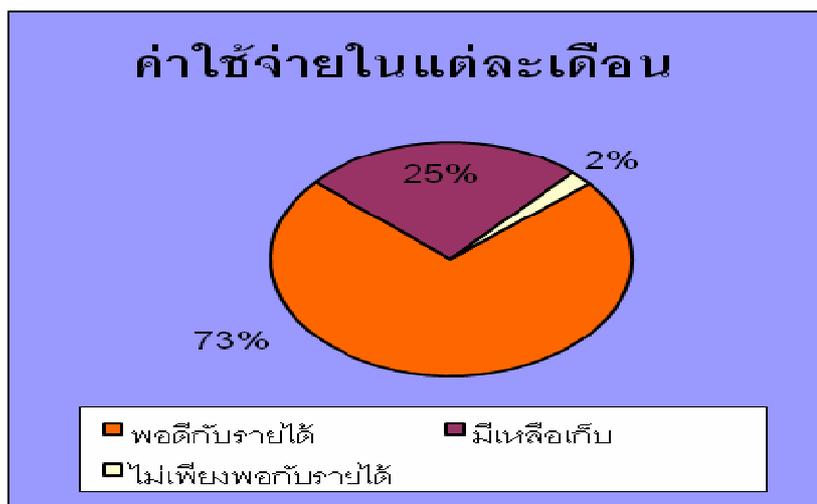
ระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อ 1 วัน

- ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายจ่าย 1,001-2,000 บาท/ วัน	จำนวน	83	คน
- รองลงมา มีรายจ่าย 2,001-3,000 บาท/ วัน	จำนวน	31	คน
- มีรายจ่าย ต่ำกว่า 1,000 บาท/ วัน	จำนวน	26	คน
- มีรายจ่าย มากกว่า 3,000 บาท/ วัน	จำนวน	2	คน

ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน

- ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายพอดีกับรายได้ จำนวน จำนวน 103 คน
- รองลงมา มีค่าใช้จ่าย มีเหลือเก็บ จำนวน จำนวน 36 คน
- มีค่าใช้จ่าย ไม่เพียงพอ กับรายได้ จำนวน จำนวน 3 คน

สรุปภาพรวมด้านเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการเงิน โดยส่วนใหญ่มีรายได้จากเงินบำนาญบำนาญ มีค่าใช้จ่ายต่อวันอยู่ในระดับกลาง ค่าใช้จ่ายค่อนข้างพอดีกับรายได้

ส่วนที่ 3 ด้านสุขภาพ

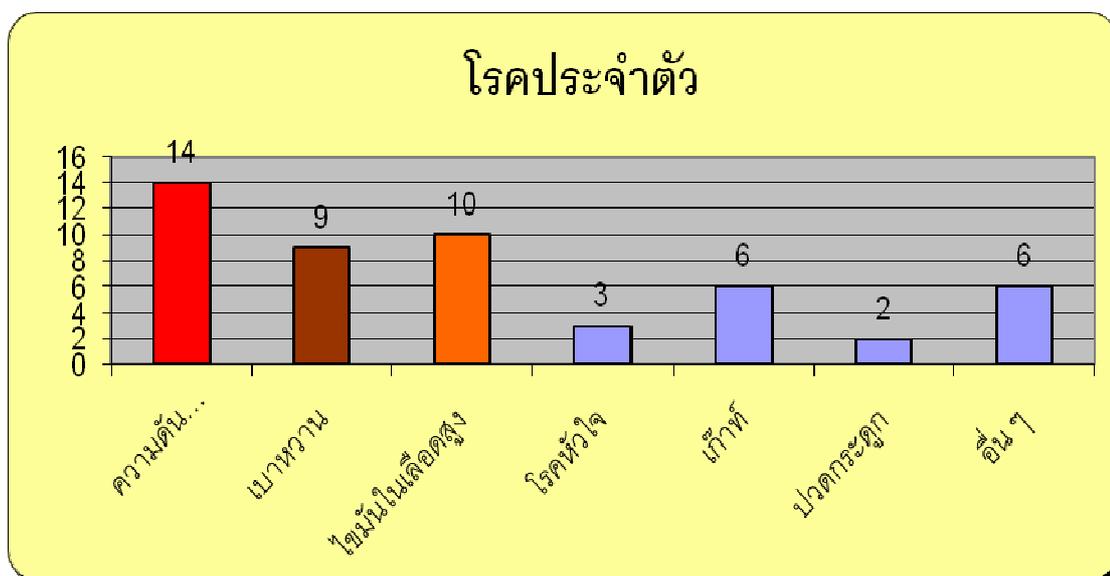
การพึ่งพาผู้อื่น	ยังช่วยเหลือตนเองได้	จำนวน	115	คน
	ต้องการการดูแลเป็นอย่างมาก	จำนวน	2	คน
	ต้องการการดูแลบ้าง	จำนวน	25	คน
สภาพสุขภาพปัจจุบัน	ไม่มีโรคประจำตัว	จำนวน	124	คน
	มีโรคประจำตัว	จำนวน	18	คน
โรคภัยของผู้สูงอายุ	ความดันโลหิต, เก๊าท์, เบาหวาน, ไขมันสูง, โรคหัวใจ, ปวดกระดูก, อัมพฤกษ์			
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	คู่สมรส	จำนวน	133	คน
	บุตร / หลาน	จำนวน	11	คน
	อื่นๆ พยาบาลพิเศษ, คนดูแล	จำนวน	1	คน
การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว				
	ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว	จำนวน	2	คน
	ไม่ใช้	จำนวน	140	คน

สรุปภาพรวมด้านสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่ได้เจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีระดับความเจ็บป่วยที่รุนแรง ยังสามารถดูแลตนเองได้ แต่ต้องการให้มีคนดูแลบ้าง โดยเฉพาะบุตร/หลาน ส่วนใหญ่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทโรคประจำตัวของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรคประจำตัว	124	87.3
มีโรคประจำตัว (มีมากกว่า 1 โรค ต่อคน)	18	12.7
- ความดันโลหิตสูง	14	
- เบาหวาน	9	
- ไขมันในเลือดสูง	10	
- โรคหัวใจ	3	
- เก๊าท์	6	
- ปวดกระดูก	2	
- อื่น ๆ	6	
รวม	142	100.0

4.2 การศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ใช้ชีวิตบั้นปลายในจังหวัดอุดรธานี

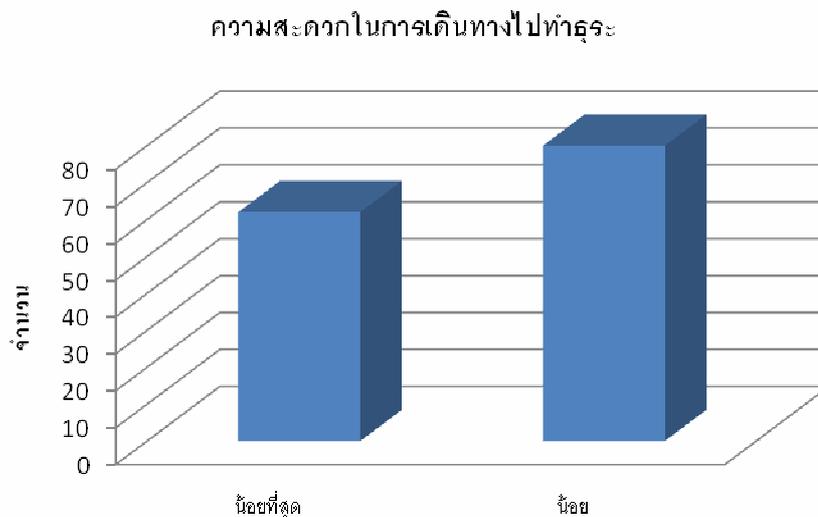
ส่วนที่ 1 ข้อมูลกายภาพของที่อยู่อาศัย

ด้านทำเลที่ตั้ง

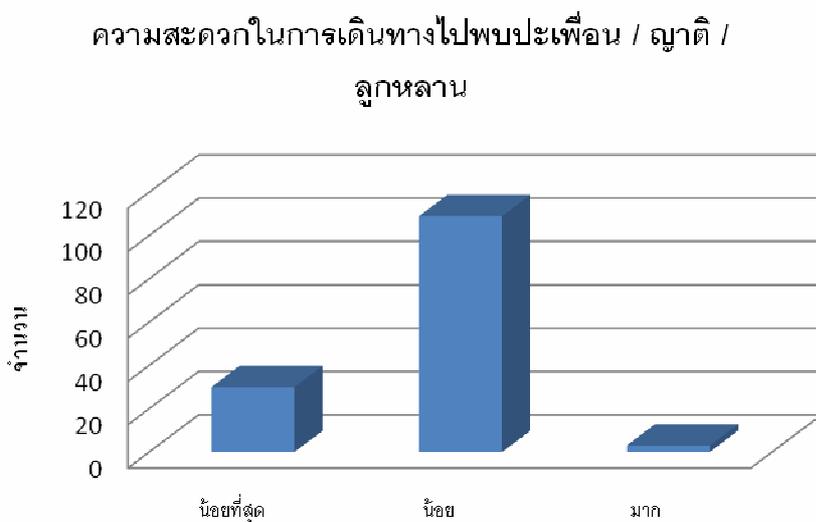
จากการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะดวกสบายในเรื่องดังต่อไปนี้

ความสะดวกในการเดินทางไปทำธุระ พบปะเพื่อน / ญาติ / ลูกหลาน

จากการศึกษา พบว่า การเดินทางไปทำธุระของผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความสะดวกค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด ส่วนพวกที่สะดวกมาก คือผู้สูงอายุที่มีรถยนต์เป็นของตนเอง

ภาพ 4.3 แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเดินทางไปทำธุระ

ภาพ 4.4 แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเดินทางไปพบปะเพื่อน / ญาติ / ลูกหลาน

ระบบสาธารณสุขบริการ

จากการอยู่อาศัย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่าการรับบริการด้านสาธารณสุขบริการได้รับความสะดวกน้อย 95 คน ส่วนอีก 35 คน มีความคิดเห็นที่ได้รับความสะดวกน้อยที่สุด ส่วน 13 คน ได้รับความสะดวกปานกลาง

ระบบสาธารณูปโภค

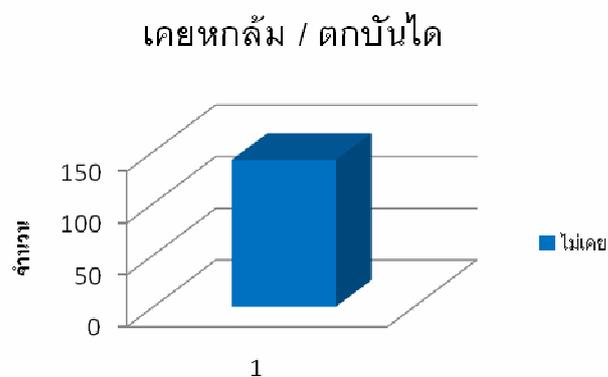
จากการสอบถามผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พบว่า บริเวณที่อาศัยอยู่มีความพร้อมเรื่องสาธารณูปโภค ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์น้อยในด้านความพร้อมของไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้สูงอายุให้ความคิดเห็น 101 คน มากที่สุด

ความปลอดภัย

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ในด้านความปลอดภัยในบริเวณที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยน้อย ซึ่งเนื่องจาก ที่อยู่อาศัยไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุโดยตรงอาจมีบางบริเวณที่ไม่ค่อยปลอดภัยอาจทำให้เกิดอันตรายได้ แต่ก็ไม่มีผู้สูงอายุท่านใด เคยหกล้ม หรือตกบันได ภายในที่อยู่อาศัยเลย

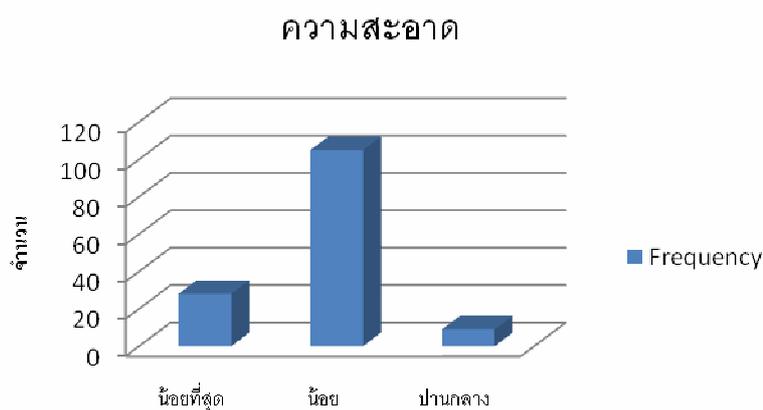
ภาพ 4.5 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความปลอดภัย

ภาพ 4.6 แสดงความคิดเห็นในเรื่องเคยหกล้ม หรือตกบันได ภายในที่อยู่อาศัย

ความสะอาด

จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความพึงพอใจในด้านความสะอาดของบริเวณที่อยู่อาศัย ในระดับน้อย จำนวน 105 คน มากที่สุด รองลงมาเห็น สะอาดน้อยที่สุด เป็นจำนวน 28 คน

ภาพ 4.7 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความสะอาด

สภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัย

จากการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยมีความพอใจอยู่ในระดับน้อย เป็นจำนวน 92 คน รองลงมา พอใจในระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 43 คน ส่วนผู้สูงอายุอีก 7 คน รู้สึกพอใจในระดับปานกลาง

ภาพ 4.8 แสดงสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัย

สภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัยมีความพอใจอยู่ในระดับน้อย เป็นจำนวน 90 คน รองลงมา พอใจในระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 51 คน ส่วนผู้สูงอายุอีก 1 คน รู้สึกพอใจในระดับปานกลาง

ภาพ 4.9 แสดงสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัย

มลภาวะของเสียง / อากาศ ที่รบกวน

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ 109 คน มีความเห็นว่า มลภาวะของเสียง / อากาศ ที่รบกวน อยู่ในระดับน้อย รองลงมา เป็นจำนวน 20 คน อยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุ 13 คน มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด นั่นคือ บริเวณที่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติพักอาศัย ไม่มีเสียงดังรบกวน และสภาพอากาศไม่ร้อนหรือเย็นจนเกินไป และมีผู้สูงอายุ 1 คน มีความคิดเห็นให้ควรปรับปรุงเสียงดังที่รบกวนในบริเวณที่อยู่อาศัย โดยอาจทำแนวรั้วต้นไม้สูงขึ้น เพื่อเป็นการกรองเสียงที่ดังรบกวนได้ (ดังรูป)

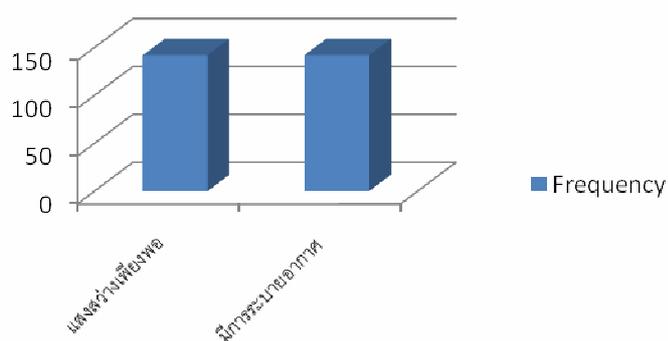

ภาพ 4.10 แสดงแนวรั้วต้นไม้สูง

แสงสว่างและการระบายอากาศในที่อยู่อาศัย

จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ไม่พบปัญหาใดๆ เกี่ยวกับแสงสว่างและการระบายอากาศ เนื่องจากการเมืองไทยเป็นเมืองร้อนการออกแบบบ้านจึงจำเป็นต้องมีการระบายอากาศที่ดี โดยผ่านทางหน้าต่าง ซึ่งตรงนี้เองก็ทำให้มีแสงสว่างจากแสงแดดธรรมชาติด้วย

แสงสว่างและการระบายอากาศ

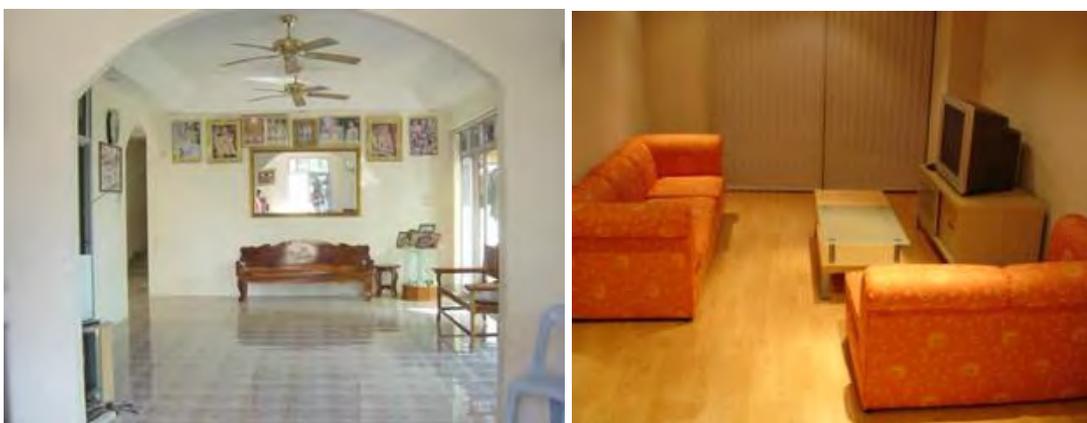
ภาพ 4.11 แสดงความคิดเห็นในเรื่องแสงสว่างและการระบายอากาศในที่อยู่อาศัย

การให้ความสำคัญกับห้องในที่อยู่อาศัย

จากการสอบถามและจัดอันดับการให้ความสำคัญ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความคิดเห็น ห้องรับแขก ควรสำคัญที่สุด 92 คน อันดับที่ 2 ได้แก่ ห้องนอน 88 คน อันดับสุดท้าย ห้องน้ำ ให้ ความสำคัญ 94 คน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเลย

การให้ความสำคัญกับวัสดุในการปูพื้น

จากการศึกษา พบว่า ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ วัสดุปูพื้นในห้องรับแขก เป็น กระเบื้อง 95 คน เป็นไม้ 47 คน

ภาพ 4.12 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องรับแขก โดยรูปซ้ายมือปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้

วัสดุปูพื้นในห้องนอน เป็นกระเบื้อง 100 คน เป็นไม้ 42 คน

ภาพ 4.13 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องนอน โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้

วัสดุปูพื้นในห้องน้ำ เป็นกระเบื้อง 138 คน เป็นไม้ 4 คน

ภาพ 4.14 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องน้ำ โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง

วัสดุปูพื้นในห้องครัว เป็นกระเบื้อง 133 คน เป็นไม้ 9 คน

ภาพ 4.15 แสดงวัสดุปูพื้นในห้องครัว ปูด้วยกระเบื้อง

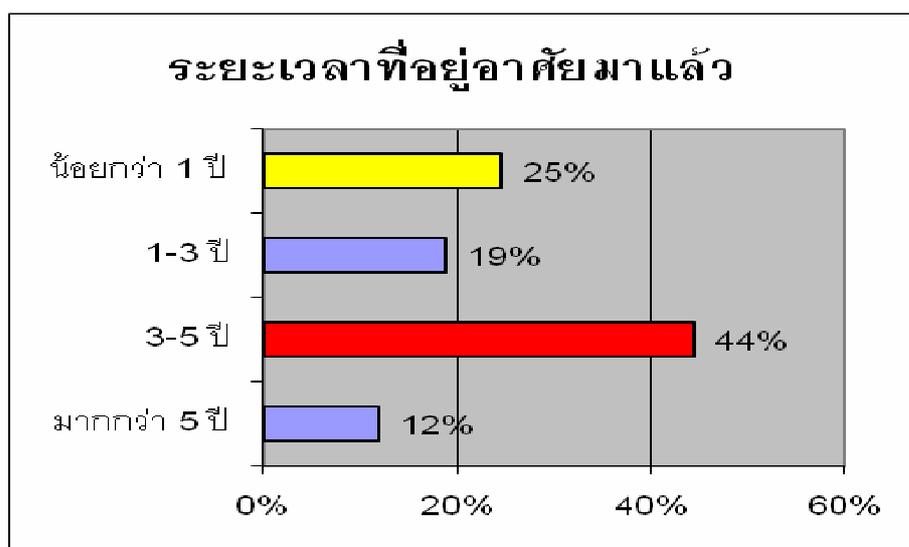
ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพการอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างประเทศ

ปัจจุบันอยู่อาศัย

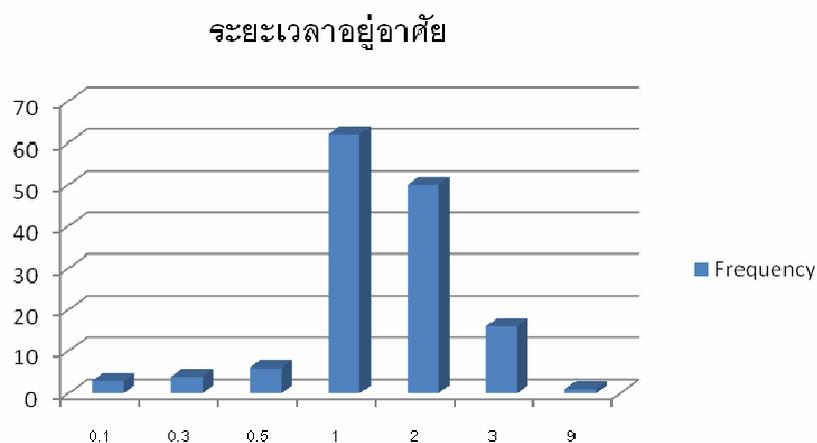
จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติอยู่อาศัยกับหญิงชาวไทย (ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนสมรส จำนวน 142 คน มากที่สุด)

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่อาศัยมาแล้ว

มากกว่า 5 ปี	จำนวน	17	คน
3-5 ปี	จำนวน	63	คน
1-3 ปี	จำนวน	27	คน
น้อยกว่า 1 ปี	จำนวน	35	คน

ไม่เคยคิดย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น 127 คน และเคยคิดที่จะย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น 16 คน

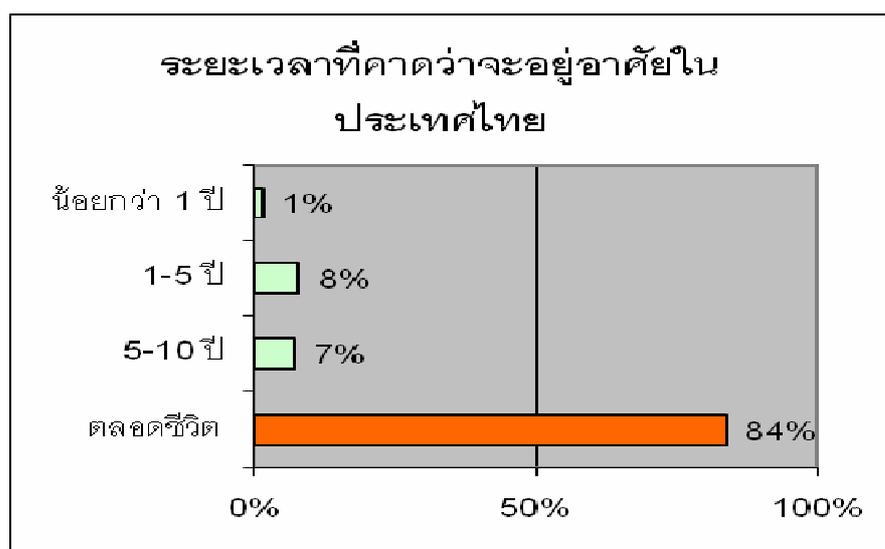

ภาพ 4.16 แสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาอยู่อาศัย

ระยะเวลาที่คาดว่าจะอยู่ในประเทศไทย

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่าจะอยู่ที่ประเทศไทย

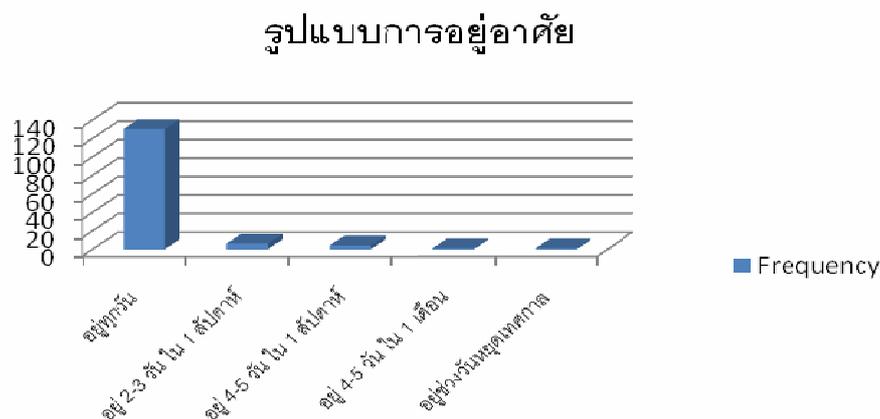
ตลอดชีวิต	จำนวน	119	คน
5-10 ปี	จำนวน	10	คน
1-5 ปี	จำนวน	11	คน
น้อยกว่า 1 ปี	จำนวน	2	คน

ภาพ 4.17 แสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาที่คาดว่าจะอยู่ในประเทศไทย

รูปแบบการอยู่อาศัย

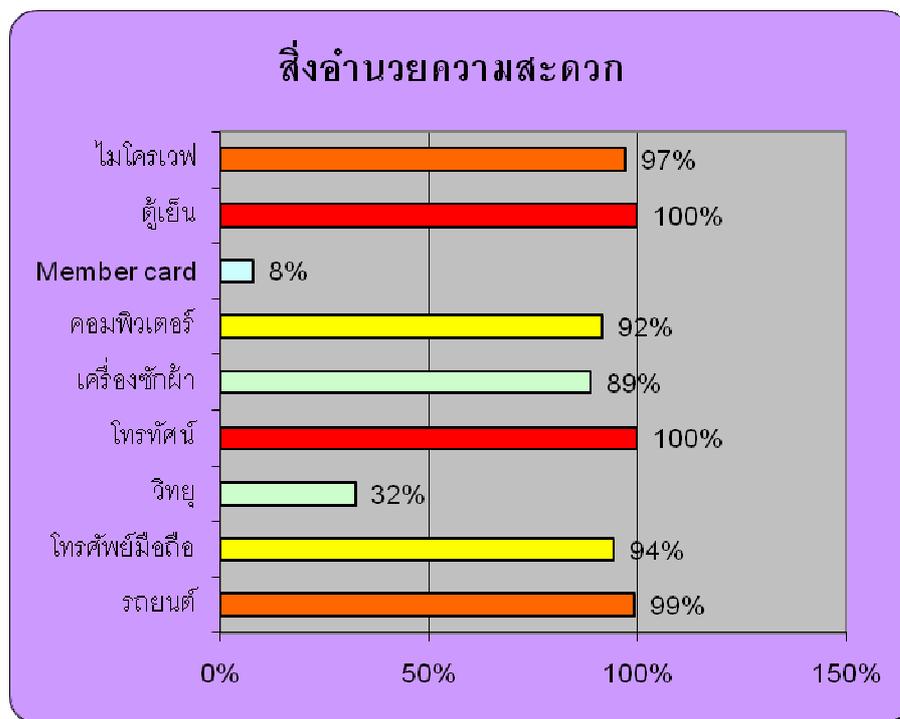
ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ทุกวัน 130 คน รองลงมา พักอาศัยอยู่ 2-3 วัน ใน 1 สัปดาห์ 6 คน, อยู่ 4-5 วัน ใน 1 สัปดาห์ 4 คน และ อยู่ 4-5 วัน ใน 1 เดือน กับอยู่ช่วงวันหยุดเทศกาล รายการละ 1 คน

ภาพ 4.18 แสดงความคิดเห็นในรูปแบบการอยู่อาศัย

สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างพร้อม โดย ผู้สูงอายุที่มีรถยนต์มีจำนวน 141 คน ไม่มีเพียง 1 คนเท่านั้น และส่วนใหญ่มีรถยนต์ 2 คันขึ้นไป, มีโทรศัพท์มือถือ 134 คน, วิทยุ 46 คน, โทรทัศน์ 142 คน, เครื่องซักผ้า 126 คน, คอมพิวเตอร์ 130 คน, บัตรสมาชิก (Member Card) 11 คน, ตู้เย็น 142 คน, ไมโครเวฟ 138 คน

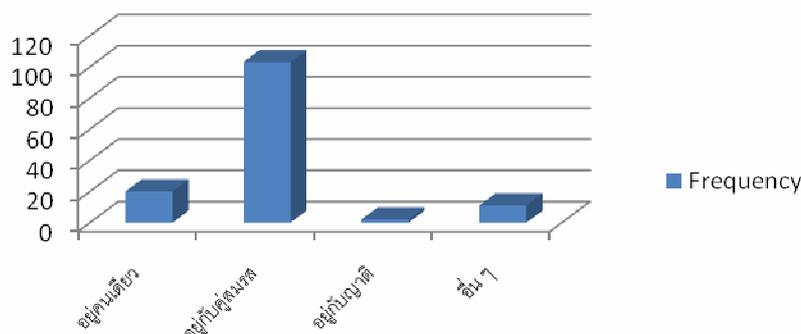
ภาพ 4.19 แสดงความคิดเห็นในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัจจุบันผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติอาศัยอยู่คนเดียว	จำนวน	2	คน
อาศัยอยู่กับคู่สมรส	จำนวน	139	คน
อาศัยอยู่กับญาติ เช่น ลูก/หลาน	จำนวน	1	คน
อื่น ๆ เช่น ผู้ดูแล	ไม่มี		

จากการสำรวจจะพบว่าผู้สูงอายุชาวต่างชาติพักอาศัยอยู่กับ ลูก/หลาน น้อยมาก นั้น เพราะลูกหลานของผู้สูงอายุเหล่านี้อยู่ต่างประเทศ และไม่มีผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่พักอาศัยอยู่กับ ผู้ดูแลเลยน่าจะเป็นเพราะว่าในส่วนของผู้ดูแลนั้นต้องใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

ปัจจุบันผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย

ภาพ 4.20 แสดงความคิดเห็นในเรื่องผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย

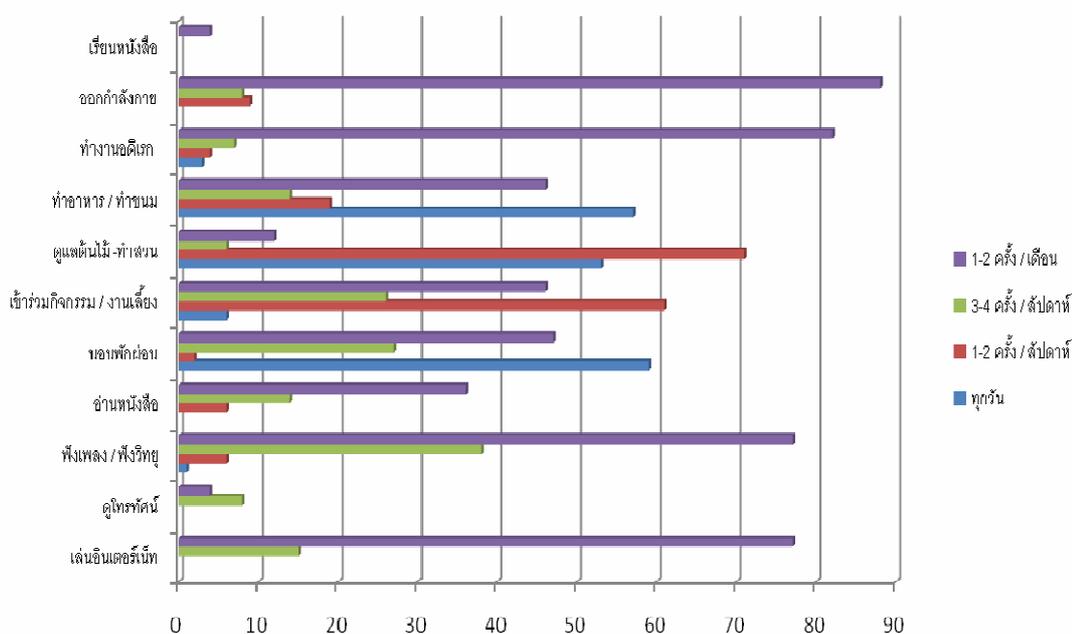
ความถี่ในการทำกิจกรรม

อ่านหนังสือ มากที่สุด จำนวน	จำนวน	128	คน
เล่นอินเทอร์เน็ต จำนวน	จำนวน	67	คน
ออกกำลังกาย จำนวน	จำนวน	44	คน
ฟังเพลง จำนวน	จำนวน	33	คน
เลี้ยงสัตว์ เช่น สุนัข แมว จำนวน	จำนวน	21	คน
เก็บสะสม เช่น แสตมป์ จำนวน	จำนวน	21	คน
เขียนหนังสือ จำนวน	จำนวน	4	คน
อบรมวิชาการ จำนวน	จำนวน	1	คน

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น

- เล่นอินเทอร์เน็ต ความถี่ในการเล่น 1-2 ครั้ง / เดือน 77 คน มากที่สุด รองลงมา 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 15 คน
- ดูโทรทัศน์ ความถี่ 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 8 คน และ 1-2 ครั้ง / เดือน 4 คน
- ฟังเพลง / ฟังวิทยุ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 77 คน มากที่สุด รองลงมา 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 38 คน, 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 6 คน, ฟังทุกวัน 1 คน
- อ่านหนังสือ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 36 คน มากที่สุด รองลงมา 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 14 คน, 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 6 คน
- นอนพักผ่อน ความถี่ ทุกวัน 59 คน มากที่สุด, 1-2 ครั้ง / เดือน 47 คน รองลงมา 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 27 คน, 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 2 คน

- เข้าร่วมกิจกรรม / งานเลี้ยง ความถี่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 61 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / เดือน 46 คน, 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 26 คน, ทุกวัน 6 คน
- ดูแลต้นไม้ –ทำสวน ความถี่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 71 คน มากที่สุด รองลงมา ทุกวัน 53 คน, 1-2 ครั้ง / เดือน 12 คน, 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 6 คน
- ทำอาหาร / ทำขนม ความถี่ ทุกวัน 57 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / เดือน 46 คน, 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 19 คน, 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 14 คน
- ทำงานอดิเรกอื่นๆ เช่น ท่องเที่ยว ดูภาพยนตร์ ซ้อมปิ้ง ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 82 คน มากที่สุด รองลงมา 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 7 คน, 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 4 คน, ทุกวัน 3 คน
- ออกกำลังกาย เช่น เดิน วิ่ง ว่ายน้ำ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 88 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 9 คน, 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 8 คน
- เขียนหนังสือ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 4 คน

ภาพ 4.21 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความถี่ในการทำกิจกรรม

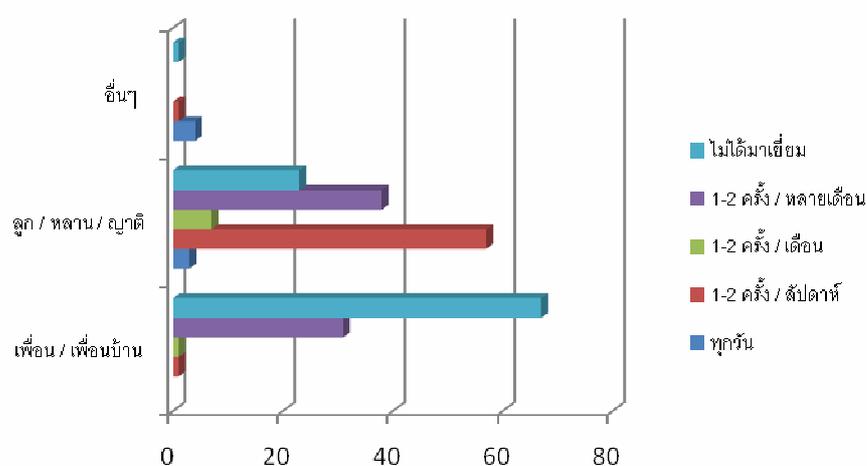
ความถี่ในการทำกิจกรรมการรับแขก / การเยี่ยมเยือน

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีกิจกรรมการรับแขก และเยี่ยมเยือน เพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ เพื่อนบ้านไม่ได้มาเยี่ยม จำนวน 67 คน มากที่สุด นานๆ ครั้ง หรือ 1-2 ครั้ง/หลาย

เดือน จำนวน 31 คน และ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ กับ 1-2 ครั้ง / เดือน รายการละ 1 คน โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชม.ต่อครั้ง

- ลูก / หลาน / ญาติ ความถี่ในการรับแขก/เยี่ยมเยียน จะอยู่ที่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 57 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / หลายเดือน 38 คน, ไม่ได้มาเยี่ยม 23 คน, 1-2 ครั้ง / เดือน 7 คน, มาทุกวัน 3 คน โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชม.

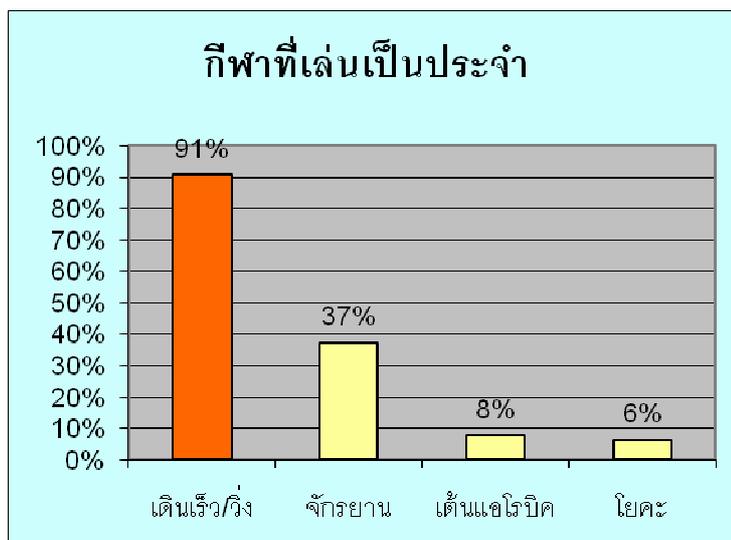
- อื่นๆ เช่น เพื่อนๆ แพทย์ พยาบาล ความถี่ในการรับแขก/เยี่ยมเยียน จะอยู่ที่ ทุกวัน 4 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 1 คน และไม่ได้มาเยี่ยม 1 คน

ภาพ 4.22 แสดงความคิดเห็นในเรื่องความถี่ในการทำกิจกรรมการรับแขก/การเยี่ยมเยียน

กีฬาที่เล่นประจำ

จากการสอบถาม พบว่า กีฬาที่ผู้สูงอายุชาวต่างชาตินิยมเล่นเป็นประจำ คือ เดินเร็ว/วิ่ง 129 คน รองลงมา ฝึกจักรยาน 53 คน, เล่นเทนนิส เต้นแอโรบิค 11 คน และโยคะ 9 คน ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มักจะเล่นกีฬาภายในบริเวณที่อยู่อาศัย 87 คน เล่นที่สวนสาธารณะ 54 คน และสนามกีฬาจังหวัด 1 คน

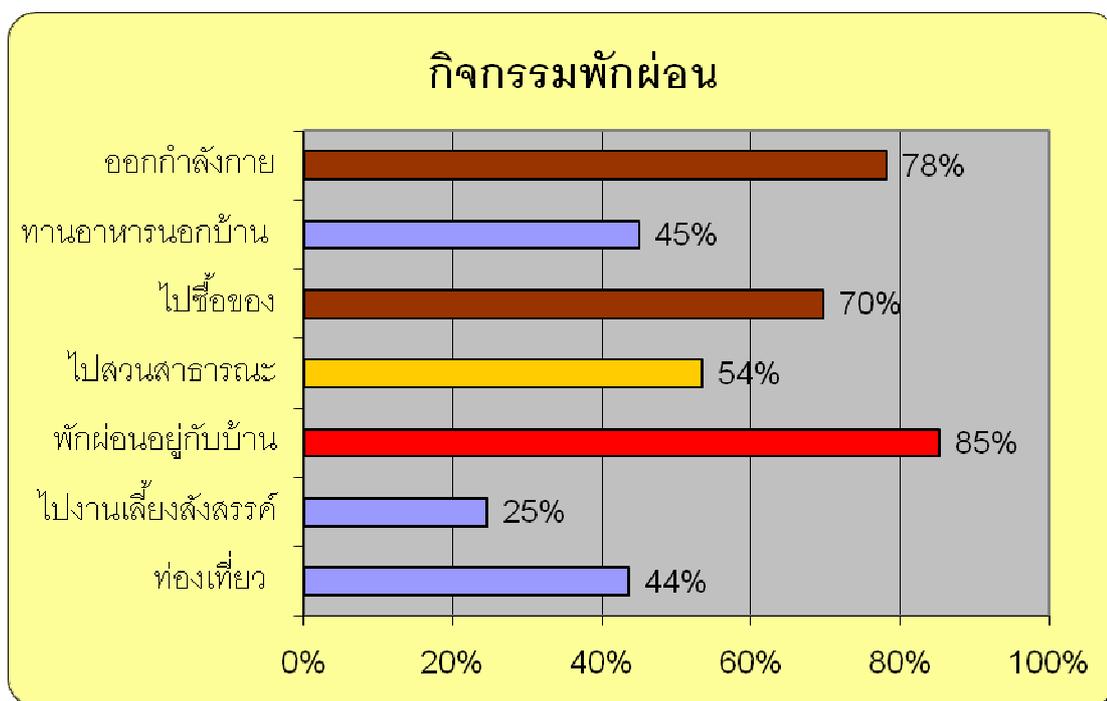
ภาพ 4.23 แสดงความคิดเห็นในเรื่องกีฬาที่เล่นประจำ

กิจกรรมการพักผ่อน

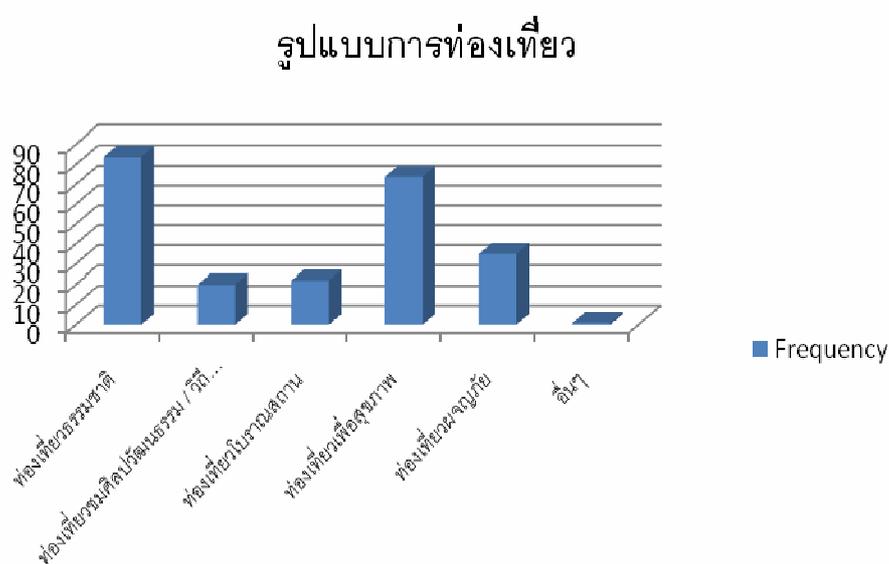
ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มีวิธีการพักผ่อนโดย

ท่องเที่ยว	จำนวน	62	คน
ไปงานเลี้ยงสังสรรค์	จำนวน	35	คน
พักผ่อนอยู่กับบ้าน	จำนวน	121	คน
ไปสวนสาธารณะ	จำนวน	76	คน
ไปซื้อของ	จำนวน	99	คน
ทานอาหารนอกบ้าน	จำนวน	64	คน
ออกกำลังกาย	จำนวน	111	คน

โดยจากการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุที่เลือกพักผ่อนโดยไปท่องเที่ยว เลือกที่จะท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวธรรมชาติ 84 คน มากที่สุด รองลงมา ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ 74 คน, ท่องเที่ยวแนวผจญภัย 35 คน, ท่องเที่ยวโบราณสถาน 22 คน, ท่องเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต 20 คน, เลือกท่องเที่ยวแบบอื่นๆ 1 คน

ภาพ 4.24 แสดงความคิดเห็นในเรื่องกิจกรรมการพักผ่อน

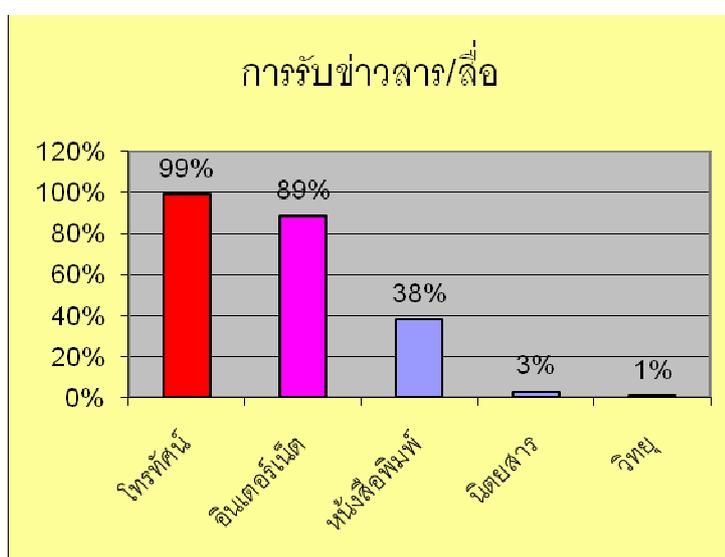

ภาพ 4.25 แสดงความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยว

การรับข่าวสาร / สื่อ

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ นิยมรับสื่อผ่านทางด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผ่านทางโทรทัศน์	จำนวน	141	คน
ทางอินเทอร์เน็ต	จำนวน	126	คน
ทางหนังสือพิมพ์	จำนวน	54	คน
นิตยสาร	จำนวน	4	คน
วิทยุ	จำนวน	1	คน

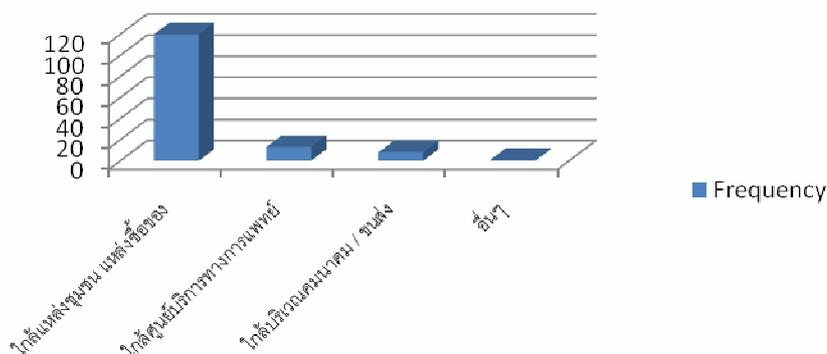
ภาพ 4.26 แสดงความคิดเห็นในเรื่องการรับข่าวสาร / สื่อ

ส่วนที่ 3 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

ด้านทำเลที่ตั้ง

จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรอยู่ใกล้แหล่งชุมชน แหล่งซื้อของ เช่น ห้างสรรพสินค้า Central, Lotus ตลาดชุมชน เป็นต้น จำนวน 120 คน มากที่สุด รองลงมา ใกล้ศูนย์บริการทางการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลเอกอุดร โรงพยาบาลอุดรธานี 13 คน, ใกล้บริเวณคมนาคม / ขนส่ง เช่น สนามบิน สถานีขนส่ง 8 คน และอื่นๆ เช่น โบสถ์ หรือศาสนสถาน 1 คน

ด้านทำเลที่ตั้ง

ภาพ 4.27 แสดงความคิดเห็นในเรื่องด้านทำเลที่ตั้ง

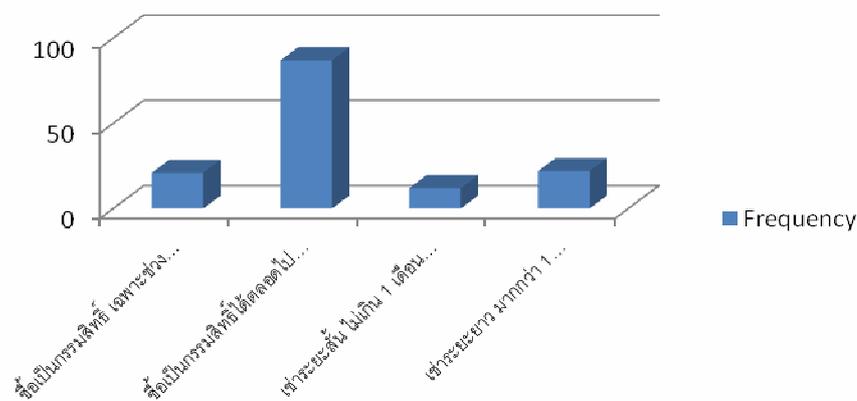
ที่อยู่อาศัยควรมีลักษณะผู้สูงอายุ

จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็น ควรที่สร้างเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ 98 คน และที่อยู่อาศัยทั่วไปที่มีผู้สูงอายุหลากหลายวัยและอายุ 44 คน ทั้งยังมีความเห็นที่ไม่ควรมีผู้ยู่ร่วมอาศัยในที่พักเดียวกัน 82 คน มากที่สุด รองลงมา ควรมีผู้ยู่ร่วมอาศัยในที่พักเดียวกัน 54 คน และให้เลือกได้ มีทั้ง 2 แบบ 4 คน

ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะการเป็นเจ้าของแบบ

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรที่จะซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ได้ตลอดไป (สามารถซื้อขายได้) ซึ่งผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะซื้อได้ในช่วงอายุดังกล่าว แล้วยังสามารถเป็นมรดกตกทอดให้คู่สมรสได้กรณีที่ต้องล้มหายตายจากกันไป มีผู้สูงอายุ 22 คน มีความเห็นว่า ควรให้เช่าระยะยาว มากกว่า 1 เดือนขึ้นไป (ไม่มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท) ลักษณะเหมือนบ้านเช่าทั่วไป ควรซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ เฉพาะช่วงชีวิตผู้สูงอายุ 21 คน ส่วนอีก 12 คน มีความเห็นว่า เช่าระยะสั้น ไม่เกิน 1 เดือน (มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท) ในกรณีที่ต้องเช่าอยู่ ราคาเช่า ควรที่จะอยู่ประมาณ 8,000 – 9,000 บาท โดยที่ผู้สูงอายุกำหนดราคาต่ำสุดอยู่ที่ 4,000 บาท และสูงสุด อยู่ที่ 15,000 บาท

ลักษณะการเป็นเจ้าของ

ภาพ 4.28 แสดงความคิดเห็นในเรื่องลักษณะการเป็นเจ้าของ

ประเภทของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า

- บ้านเดี่ยว 123 คน โดยเป็นแบบ ชั้นเดียว 64 คน บ้าน 2 ชั้น 59 คน ควรเป็นบ้านที่มี 2-4 ห้องนอน และ 2-4 ห้องน้ำ เช่นกัน
- ทาวน์เฮาส์ 11 คน เป็นแบบ ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น มี 2-3 ห้องนอน และ 2-5 ห้องน้ำ
- คอนโด 8 คน โดยเลือกขนาด 20-24 ตารางเมตร มีห้องนอน 1-2 ห้อง ห้องน้ำ 1 ห้อง
- ควรมีที่จอดรถ ที่สามารถจอดรถได้ 1-3 คัน

ภาพ 4.29 แสดงรูปแบบบ้านเดี่ยว แบบชั้นเดียว และสองชั้น

ภาพ 4.30 แสดงรูปแบบทาวน์เฮ้าส์ แบบสองชั้น

ภาพ 4.31 แสดงรูปแบบคอนโดมิเนียม

วัสดุพื้นที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

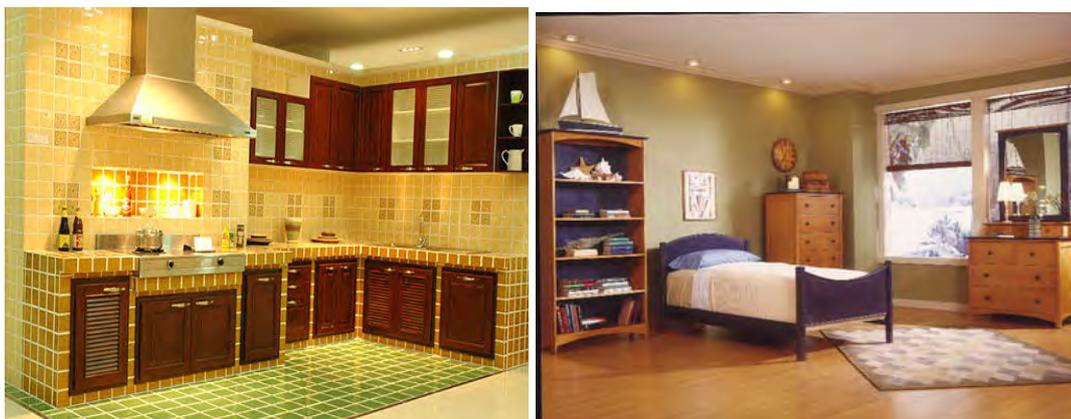
ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรใช้กระเบื้องเป็นวัสดุพื้นที่ ซึ่งเป็นแบบกันลื่น 103 คน ส่วนเลือกแบบไม้ 39 คน ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับประโยชน์ในการใช้สอยของแต่ละห้องในที่อยู่อาศัย

ภาพ 4.32 แสดงวัสดุปูพื้น โดย รูปซ้ายมือ ปูด้วยกระเบื้อง รูปขวามือปูด้วยไม้

เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรเป็นทั้งแบบติดตั้งตายตัว (Built-in) และแบบเคลื่อนย้ายได้ ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ของเฟอร์นิเจอร์เหล่านั้น

ภาพ 4.33 แสดงเฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

การจัดรูปแบบในการดูแลผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ต้องการให้มีแพทย์ หรือพยาบาลมาตรวจเป็นระยะ 94 คน มากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบเดียวกับสถานพยาบาล เช่น Nursing Home 37 คน และมีผู้ดูแลประจำ สำหรับผู้สูงอายุทุกคน 11 คน

ขนาดห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

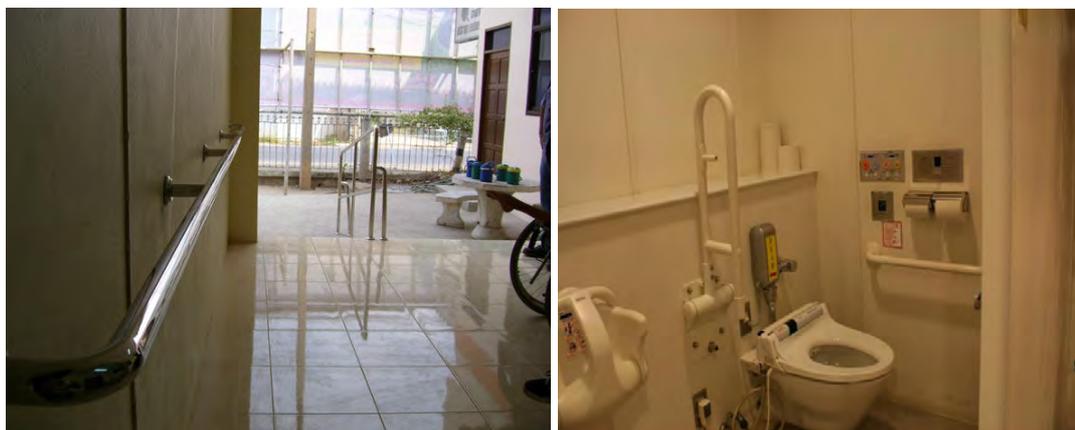
จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรมีขนาดกว้าง 2 เมตร และยาว 2 เมตร มากที่สุด ส่วนภายในห้องน้ำควรมี อ่างซักล้าง รองลงมา ฝักบัวอาบน้ำ, ถังเก็บน้ำ แบบ ตักอาบ, ราวจับทรงตัวทึ่ส่วนเปียกและส่วนแห้ง, เคาน์เตอร์ล้างมือ, โถสุขภัณฑ์ (ชักโครก), เก้าอี้ อาบน้ำ, พัดลม, ตู้เก็บของ และเครื่องทำน้ำอุ่น ซึ่งผู้สูงอายุชาวต่างชาติให้ความสำคัญว่าควรมี ในห้องน้ำ ตามลำดับ

ภาพ 4.34 แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี

ภาพ 4.35 แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี (ต่อ)

ภาพ 4.36 แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี (ต่อ)

ภาพ 4.37 แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี (ต่อ)

yeni ürün

ภาพ 4.38 แสดงอุปกรณ์ในห้องน้ำที่ควรมี (ต่อ)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการใช้สอยพื้นที่

บริเวณที่ชอนนั่งพักผ่อน

จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พบว่า บริเวณภายในที่อยู่อาศัย 79 คน ภายนอกที่อยู่อาศัย 63 คน และผู้สูงอายุควรที่จะทำครัว ซึ่งผู้สูงอายุไม่เห็นด้วย 83 คน เห็นด้วย 59 คน ควรที่จะมีส่วนร่วมตัวในบริเวณที่อยู่อาศัย ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้

ภาพ 4.39 แสดงบริเวณที่ชอนนั่งพักผ่อน

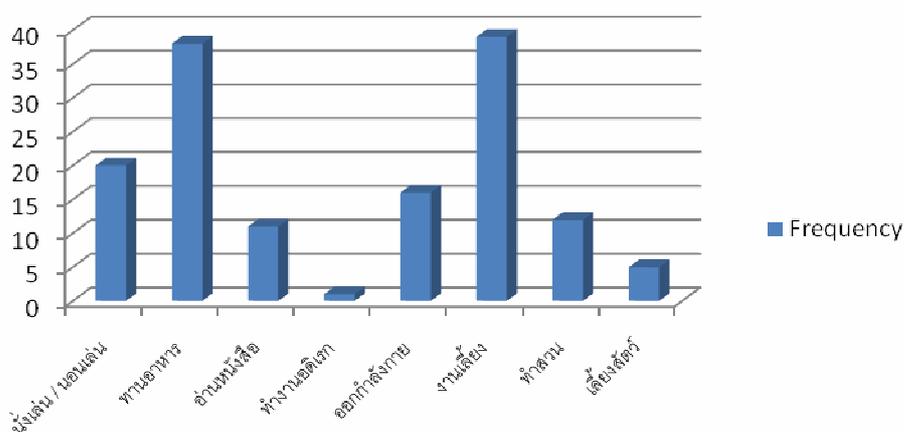

ภาพ 4.39 แสดงบริเวณที่ชอบนั่งพักผ่อน (ต่อ)

พื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรม

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรใช้จัดงานเลี้ยง 39 คน มากที่สุด รองลงมา ทานอาหาร 38 คน, นั่งเล่น/นอนเล่น 20 คน ออกกำลังกาย 16 คน

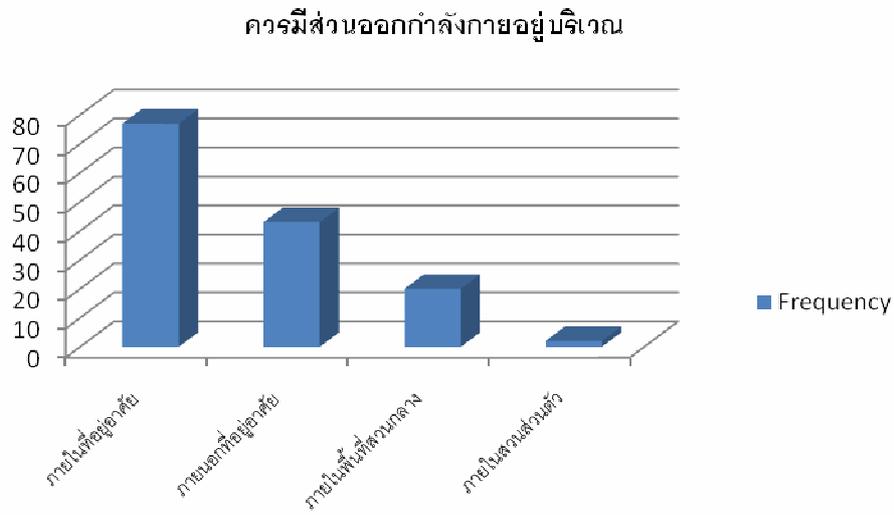
พื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรม

ภาพ 4.40 แสดงความคิดเห็นในเรื่องพื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรม

ควรมีส่วนออกกำลังกายอยู่บริเวณ

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรอยู่บริเวณภายในที่อยู่อาศัย 77 คน ภายนอกที่อยู่อาศัย 43 คน ภายในพื้นที่สวนกลาง 20 คน และภายในสวนส่วนตัว 2 คน สถานที่ควรที่จะประกอบไปด้วย อันดับแรก ลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ 122 คน อันดับที่ 2 ทางเดิน สำหรับเดินเล่น/วิ่ง พร้อมพื้นที่นั่งพักผ่อน 114 คน อันดับที่ 3 ถนนสำหรับขี่จักรยาน 110 คน

ภาพ 4.41 แสดงความคิดเห็นในเรื่องควรมีส่วนออกกำลังกายอยู่บริเวณ

ภาพ 4.42 แสดงลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ และทางเดิน สำหรับเดินเล่น / วิ่ง

ภาพ 4.42 แสดงลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ และทางเดิน สำหรับเดินเล่น / วิ่ง (ต่อ)

ภาพ 4.43 แสดงถนนสำหรับขี่จักรยาน

การทำกิจกรรมที่สังเกตผู้พักอาศัยในวันหยุด

จากการศึกษาพบว่า มีผู้สูงอายุชาวต่างชาติออกไปเดินเล่นตั้งแต่ช่วงเวลา 7.00-8.00 น. และกลับมาช่วงเวลา 8.00-9.00 น. ช่วงเย็นเวลา 17.00 น. และช่วงเวลากลางคืน เวลา 19.00-20.00 น. ยังมีผู้ที่ออกมาเดินเล่นออกกำลังกายอยู่, ส่วนผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ออกไปขี่จักรยานเล่นนั้น มีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ออกมาเดินเล่นมาก ส่วนช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติจะมาขี่จักรยานจะเริ่ม คือ ช่วงเวลา 8.00-9.00 น. และจะมีออกมาขี่จักรยานช่วง 10.00-12.00 น.หลักจาก 12.00 น.ไปแล้ว

ไม่พบผู้ออกมาขี่จักรยานเล่นอีก ส่วนผู้ที่ขี่จักรยานออกไปตอน 10.00-12.00 น. กลับเข้ามาช่วงเย็น คือช่วงเวลา 17.00-18.00 น. ส่วนผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ออกไปกับชื่อของ ช่วงเวลาที่มากที่สุดคือ ช่วงเวลา 18.00-19.00 น. รองลงมา เป็นช่วงเวลา 15.00-16.00 น. และ 19.00-20.00 น. ตามลำดับ และผู้สูงอายุชาวต่างชาติจะทยอยกลับเข้ามาในช่วงเวลา 13.00 น. เรื่อยๆ มาจนถึงเวลา 21.00 น. และเข้ามามากที่สุดคือช่วงเวลา 16.00-17.00 น. หลังจากช่วงเวลา 21.00 น.ไปแล้ว พบว่าไม่มีผู้สูงอายุชาวต่างชาติออกไปข้างนอกอีกแล้ว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติภาคอีสาน : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดย สรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น

- 5.1 ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของผู้สูงอายุ
- 5.2 ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
- 5.3 ข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุ
- 5.4 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย
- 5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการแบ่งกลุ่มแบบอยู่อาศัยแบบประจำ อยู่อาศัยแบบไปกลับและอยู่อาศัยแบบไม่ประจำ พบว่าลักษณะทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มมีความคล้ายคลึงกันในทุกด้าน โดยพบว่าในแต่ละด้านมีจำนวนในแนวทางเดียวกัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1.1 สภาพทางด้านสังคม

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเป็นเพศชายทั้งสิ้น 142 คน สัญชาติ อเมริกัน ประเทศ สหรัฐอเมริกา จำนวน 33 คน รองลงมาเป็นชาวบริติชเลียม ประเทศ อังกฤษ จำนวน 24 คน ประเภทของวิชาที่ผู้สูงอายุ ถู้อ เป็นประเภทใช้ชีวิตบั้นปลาย จำนวน 142 คน อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-64 ปี จำนวน 55 คน รองลงมา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 55-59 ปี จำนวน 46 คน มีสถานภาพ สมรสจดทะเบียน 109 คน สมรสไม่จดทะเบียน 33 คน ส่วนใหญ่ไม่มีบุตร 125 คน มีบุตร 1 คน/ 1 ครัวเรือน 13 คน มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี 77 คน รองลงมา ได้แก่ มัธยมศึกษา 32 คน งานอดิเรก อ่านหนังสือ มากที่สุด จำนวน 128 คน รองลงมา คือ เล่นอินเทอร์เน็ต จำนวน 67 คน ประเภทของที่อยู่อาศัยในภูมิลำเนาเดิม บ้านเดี่ยว จำนวน 142 คน

5.1.2 สภาพด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพการทำงาน เกษียณอายุแล้ว จำนวน 128 คน รองลงมาผู้สูงอายุบางคนปัจจุบันยังคงทำงานอยู่ จำนวน 14 คน แหล่งที่มารายได้หลักในปัจจุบัน มาจากเงินบำเหน็จบำนาญ มากที่สุด จำนวน 128 คน รองลงมา กิจการ / การประกอบอาชีพ จำนวน 10 คน ระดับรายได้ต่อเดือน เงินเดือน หรือ เงินบำนาญ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ 50,001-100,000 บาท จำนวน 94 คน รองลงมา มีรายได้ ต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 35 คน ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่าย พอดี กับรายได้ จำนวน 103 คน รองลงมา รองลงมา มีค่าใช้จ่าย มีเหลือเก็บ จำนวน 36 คน

5.1.3 ด้านสุขภาพ

จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุ การพึ่งพาผู้อื่นยังช่วยเหลือตนเองได้ 110 คน, ต้องการการดูแลเป็นอย่างมาก 10 คน ต้องการการดูแลบ้าง 22 คน สภาพสุขภาพปัจจุบัน ไม่มีโรคประจำตัว 140 คน มีโรคประจำตัว 2 คน โรคภัยของผู้สูงอายุ ความดันโลหิต, เก๊าท์, เบาหวาน, ไขมันสูง, โรคหัวใจ, ปวดกระดูก, อัมพฤกษ์ ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย คู่สมรส 121 คน, บุตร / หลาน 13 คน, อื่นๆ เช่น พยาบาลพิเศษ, ลูกจ้างคนดูแล 8 คน การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว จำนวน 9 คน ไม่ใช้ จำนวน 133 คน อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ อุปกรณ์ช่วยเดิน(walker) 6 คน รถเข็น 1 คน อื่นๆ 2 คน

5.2 ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

5.2.1 ข้อมูลกายภาพของที่อยู่อาศัย

ด้านทำเลที่ตั้ง จากการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะดวกสบาย ในเรื่องดังต่อไปนี้

ความสะดวกในการเดินทางไปทำธุระ พบปะเพื่อน / ญาติ / ลูกหลาน จากการศึกษาพบว่า การเดินทางไปทำธุระของผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความสะดวกค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด ส่วนพวกที่สะดวกมาก คือผู้สูงอายุที่มีรถยนต์เป็นของตนเอง

ระบบสาธารณูปการ จากการอยู่อาศัย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่าการรับบริการด้านสาธารณูปการได้รับความสะดวกน้อย 95 คน ส่วน อีก 35 คน มีความคิดเห็นที่ได้รับความสะดวกน้อยที่สุด ส่วน 13 คน ได้รับความสะดวกปานกลาง

บริเวณที่อยู่อาศัย จากการสอบถามผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พบว่า บริเวณที่อยู่อาศัยมีความพร้อมเรื่องสาธารณูปโภค ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์น้อยในด้านความพร้อมของไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้สูงอายุให้ความคิดเห็น 101 คน มากที่สุด

ความปลอดภัย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ในด้านความปลอดภัยในบริเวณที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยน้อย ซึ่งเนื่องมาจาก ที่อยู่อาศัยไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุ โดยตรงอาจมีบางบริเวณที่ไม่ค่อยปลอดภัยอาจทำให้เกิดอันตรายได้ แต่ก็ไม่มีผู้สูงอายุท่านใด เคย หกล้ม หรือตกบันได ภายในที่อยู่อาศัยเลย

ความสะดวก จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความพึงพอใจในด้านความสะดวกของบริเวณที่อยู่อาศัย ในระดับน้อย จำนวน 105 คน มากที่สุด รองลงมา มีความเห็น ความสะดวกน้อยที่สุด เป็นจำนวน 28 คน

สภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัย จากการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยมีความพอใจอยู่ในระดับน้อย เป็นจำนวน 92 คน รองลงมา พพอใจในระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 43 คน ส่วนผู้สูงอายุอีก 7 คน รู้สึกพอใจในระดับปานกลาง

สภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัยมีความพอใจอยู่ในระดับน้อย เป็นจำนวน 90 คน รองลงมา พพอใจในระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 51 คน ส่วนผู้สูงอายุอีก 1 คน รู้สึกพอใจในระดับปานกลาง

มลภาวะของเสียง / อากาศ ที่รบกวน จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ 109 คน มีความเห็นว่า มลภาวะของเสียง / อากาศ ที่รบกวน อยู่ในระดับน้อย รองลงมา เป็นจำนวน 20 คน อยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุ 13 คน มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด นั่นคือ บริเวณที่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติพักอาศัย ไม่มีเสียงดังรบกวน และสภาพอากาศไม่ร้อนหรือเย็นจนเกินไป และมีผู้สูงอายุ 1 คน มีความคิดเห็นให้ควรปรับปรุงเสียงดังที่รบกวนในบริเวณที่อยู่อาศัย โดยอาจทำแนวรั้วต้นไม้สูงขึ้น เพื่อเป็นการกรองเสียงที่ดังรบกวนได้

แสงสว่างและการระบายอากาศในที่อยู่อาศัย จากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ไม่พบปัญหาใดๆ เกี่ยวกับแสงสว่างและการระบายอากาศ เนื่องจากการเมืองไทย เป็นเมืองร้อนการออกแบบบ้านจึงจำเป็นต้องมีการระบายอากาศที่ดี โดยผ่านทางหน้าต่าง ซึ่งตรงนี้เองก็ทำให้มีแสงสว่างจากแสงแดดธรรมชาติด้วย

การให้ความสำคัญกับห้องในที่อยู่อาศัย จากการสอบถาม และจัดอันดับการให้ความสำคัญ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความคิดเห็น ห้องรับแขก ควรสำคัญที่สุด 92 คน อันดับที่ 2

ได้แก่ ห้องนอน 88 คน อันดับสุดท้าย ห้องน้ำ ให้ความสำคัญ 94 คน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเลย

การให้ความสำคัญกับวัสดุในการปูพื้น จากการศึกษา พบว่า ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ วัสดุปูพื้นในห้องรับแขก เป็นกระเบื้อง 95 คน เป็นไม้ 47 คน

5.2.2 ข้อมูลสภาพการอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างประเทศ

ปัจจุบันอยู่อาศัย จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติอยู่อาศัยกับคู่สมรสจำนวน 139 คน มากที่สุด และพักอาศัยเพียงคนเดียว 2 คน ซึ่งอยู่อาศัยมา 1 ปีแล้วเป็นส่วนใหญ่จำนวน 62 คน รองลงมาพักอาศัยอยู่เป็นระยะเวลา 2 ปี 50 คน และไม่เคยคิดย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น 127 คน และเคยคิดที่จะย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น 16 คน

ระยะเวลาที่คาดว่าจะอยู่ในประเทศไทย ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นว่า จะอยู่ที่ประเทศไทย 2 ปี 37 คน มากที่สุด รองลงมา คาดว่าจะอยู่ 3 ปี 23 คน, 5 ปี 22 คน, 1 ปี 21 คน และคิดจะอยู่ตลอดไป 17 คน

รูปแบบการอยู่อาศัย ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พักอาศัยอยู่ที่นี้โดยตลอดทุกวัน 130 คน รองลงมา พักอาศัยอยู่ 2-3 วัน ใน 1 สัปดาห์ 6 คน, อยู่ 4-5 วัน ใน 1 สัปดาห์ 4 คน และอยู่ 4-5 วัน ใน 1 เดือน กับอยู่ช่วงวันหยุดเทศกาล รายการละ 1 คน

สิ่งอำนวยความสะดวก จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างพร้อม โดย ผู้สูงอายุที่มีรถยนต์มีจำนวน 141 คน ไม่มีเพียง 1 คน เท่านั้น และส่วนใหญ่มีรถยนต์ 2 คันขึ้นไป, มีโทรศัพท์มือถือ 134 คน, วิทยุ 46 คน, โทรทัศน์ 135 คน, เครื่องซักผ้า 126 คน, คอมพิวเตอร์ 126 คน, บัตรสมาชิก (Member Card) 11 คน, ตู้เย็น 95 คน, ไมโครเวฟ 48 คน

ปัจจุบันผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติอาศัยอยู่คนเดียว 20 คน, อาศัยอยู่กับคู่สมรส 103 คน, อาศัยอยู่กับญาติ 2 คน, อื่นๆ เช่น เพื่อน 11 คน ซึ่งจะพบว่าไม่มีผู้สูงอายุชาวต่างชาติพักอาศัยอยู่กับ ลูก/หลาน หรือผู้ดูแลเลย นั่นเพราะลูกหลานของผู้สูงอายุเหล่านี้อยู่ต่างประเทศ และในส่วนของผู้ดูแลก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

ความถี่ในการทำกิจกรรม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอินเทอร์เน็ต ความถี่ในการเล่น 1-2 ครั้ง / เดือน 77 คน ดูโทรทัศน์ ความถี่ 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ 8 คน ฟังเพลง / ฟังวิทยุ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 77 คน อ่านหนังสือ ความถี่ 1-2 ครั้ง / เดือน 36

คน นอนพักผ่อน ความเป็นอยู่ ทุกวัน 59 คน เข้าร่วมกิจกรรม / งานเลี้ยง ความเป็นอยู่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 61 คน ดูแลต้นไม้-ทำสวน ความเป็นอยู่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 71 คน ทำอาหาร / ทำขนม ความเป็นอยู่ ทุกวัน 57 คน ทำงานอดิเรกอื่นๆ เช่น ท่องเที่ยว ดูภาพยนตร์ ซ้อมปิ้ง ความเป็นอยู่ 1-2 ครั้ง / เดือน 82 คน ออกกำลังกาย เช่น เดิน วิ่ง ว่ายน้ำ ความเป็นอยู่ 1-2 ครั้ง / เดือน 88 คน เรียนหนังสือ ความเป็นอยู่ 1-2 ครั้ง / เดือน 4 คน

ความเป็นอยู่ในการทำกิจกรรมการรับแขก / การเยี่ยมเยียน จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีกิจกรรมการรับแขก และเยี่ยมเยียน เพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ เพื่อนบ้านไม่ได้มาเยี่ยม จำนวน 67 คน ลูก / หลาน / ญาติ ความเป็นอยู่ในการรับแขก/เยี่ยมเยียน จะอยู่ที่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 57 คน อื่นๆ เช่น เพื่อนๆ แพทย์ พยาบาล ความเป็นอยู่ในการรับแขก/เยี่ยมเยียน จะอยู่ที่ ทุกวัน 4 คน มากที่สุด รองลงมา 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ 1 คน และไม่ได้มาเยี่ยม 1 คน

กีฬาที่เล่นประจำ จากการศึกษา พบว่า กีฬาที่ผู้สูงอายุชาวต่างชาตินิยมเล่นเป็นประจำ คือ เดินเร็ว/วิ่ง 129 คน รองลงมา ฝึกจักรยาน 53 คน, เล่นเทนนิส เต้นแอโรบิค 11 คน และ โยคะ 9 คน ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มักจะเล่นกีฬาภายในบริเวณที่อยู่อาศัย 87 คน เล่นที่สวนสาธารณะ 54 คน และสนามกีฬาจังหวัด 1 คน

กิจกรรมการพักผ่อน ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มีวิธีการพักผ่อนโดย เลือกไป ท่องเที่ยว 100 คน มากที่สุด รองลงมา ไปงานเลี้ยงสังสรรค์, พักผ่อนอยู่กับบ้าน, ไปสวนสาธารณะ, ไปซื้อของ, ทานอาหารนอกบ้าน จากที่ผู้สูงอายุเลือกพักผ่อนโดยไปท่องเที่ยวเลือกที่จะท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวธรรมชาติ 84 คน มากที่สุด รองลงมา ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ 74 คน, ท่องเที่ยวแนวผจญภัย 35 คน, ท่องเที่ยวโบราณสถาน 22 คน, ท่องเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต 20 คน, เลือกท่องเที่ยวแบบอื่นๆ 1 คน

การรับข่าวสาร / สื่อ จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ นิยมรับสื่อ ผ่านทาง โทรทัศน์ 126 คน มากที่สุด รองลงมา ทางอินเทอร์เน็ต 110 คน, ทางหนังสือพิมพ์ 105 คน, นิตยสาร 4 คน, วิทยุ 3 คน

5.3.3 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

ด้านทำเลที่ตั้ง จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรอยู่ใกล้ แหล่งชุมชน แหล่งซื้อของ เช่น ห้างสรรพสินค้า Central, Lotus ตลาดชุมชน เป็นต้น จำนวน 120 คน มากที่สุด รองลงมา ใกล้ศูนย์บริการทางการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลเอกอุดร โรงพยาบาลอุดรธานี 13 คน, ใกล้บริเวณคมนาคม / ขนส่ง เช่น สนามบิน สถานีขนส่ง 8 คน และอื่นๆ เช่น

โบสถ์ หรือศาสนสถาน 1 คน ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ 50,001-100,000 บาท รองลงมา มีรายได้ ต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 35 คน สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องที่อยู่อาศัย ดังนี้

Park, Burgess and Mc.KenZie (1975) พบว่า ที่ตั้งเพื่ออยู่อาศัยในเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย คือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้กับใจกลางเมือง ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงจะอยู่บริเวณชานเมืองซึ่งมีที่ดินราคาถูก ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีรายได้สูงต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่และเป็นบ้านใหม่

B.M. Moriarty (1975) ได้กล่าวถึงปัจจัย 2 ประการ ในการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้ มีรายได้ น้อย คือ

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้มีรายได้น้อยให้ความสำคัญต่อความสามารถในการใช้ จ่ายเงินว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงานและราคาที่ดินเป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลสำคัญที่ตามมาภายหลัง การตัดสินใจเลือกที่ตั้งที่แตกต่างกันย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มีอยู่และระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งสองสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของกลุ่มชนที่มีฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างด้านคุณค่าความต้องการและความพึงพอใจส่วนตัว (satisfaction)

Brain Godall (1974) ได้เสนอแนะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย ซึ่งได้แก่ รายได้และการเข้าถึงแหล่งงาน โดยผู้มีรายได้ต่ำจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้กับที่ทำงานเพราะความประหยัดอันเกิดจากค่าเดินทาง โดยอาจเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าบ้าน นอกจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจแล้ว Goodall ยังได้กล่าวถึงปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สภาพครอบครัว การแบ่งแยกผิวเชื้อชาติ และชนชั้น มีอิทธิพลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยด้วย

Berry, Brain J.L. and Frank E. Horton (1977) ได้เสนอแนวความคิดในเรื่องปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัย มี 3 ประการ คือ 1) ราคาหรือค่าเช่าที่พักอาศัย 2) ชนิดของที่พักอาศัย 3) ที่ตั้งของที่พักอาศัย ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ มีความสัมพันธ์ควบคู่กันไปกับเหตุผลส่วนตัวในการเลือกที่อยู่อาศัยของแต่ละบุคคล เช่น จำนวนเงินที่บุคคลพอใจที่จะใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย ซึ่งขึ้นอยู่กับรายได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสถานภาพสมรส และขนาดของครอบครัว หรือวิถีทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีผลต่อชนิดของชุมชนที่ต้องการจะอยู่ สถานที่ทำงานและระยะทางจากบ้านไปยังแหล่งงานด้วย

Harold Carter (1975) กล่าวว่า ปัจจัยใหญ่ 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกที่จะอยู่บริเวณใดของเมือง ได้แก่

1. สถานะทางสังคมของผู้อยู่อาศัย เช่น ระดับรายได้ บุคลิกส่วนบุคคล และกลุ่มทางสังคม
2. สภาพครอบครัว เช่น ครอบครัวที่มีบุตรที่กำลังศึกษา มักต้องการเลือกบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนของบุตร หรือ ใกล้แหล่งงานของบุคคลในครอบครัว

K.J. Button (1976) เสนอถึงองค์ประกอบในการเลือกบริเวณที่พักอาศัยว่าองค์ประกอบหนึ่ง คือ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งนอกจากจำเป็นต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ความรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งด้วย

Alonso William (1996) ได้อธิบายว่า การเลือกบริเวณที่พักอาศัยในเมืองมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับราคาที่ดิน และการเลือกบริเวณที่พักอาศัยควรพิจารณาปัจจัย 3 ประการ คือ

1. ราคาของที่พักอาศัย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้อยู่อาศัย และความสามารถในการจ่ายสำหรับที่พักอาศัยนั้น
2. รูปแบบของที่พักอาศัย ที่เป็นที่พอใจของผู้อยู่อาศัย ทั้งนี้จะต้องสัมพันธ์กับขนาดของครอบครัวและสถานภาพสมรส
3. ที่ตั้งของที่พักอาศัย ซึ่งสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับที่ทำงาน

ซึ่งสรุปได้ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ใกล้ชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีข้างต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการได้รับความสะดวกสายในการเดินทาง สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของผู้มีรายได้สูง Everett S. Lee, สุรพงศ์ อัสวานันท์ (2535: 13-14) ได้ตั้งทฤษฎีการย้ายถิ่นฐานโดยแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่น ออกเป็น 4 ประเภท

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับถิ่นต้นทาง
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับถิ่นปลายทาง
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง
4. ปัจจัยส่วนบุคคล

ที่อยู่อาศัยควรมีลักษณะผู้สูงอายุ จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็น ควรที่สร้างเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ 98 คน และที่อยู่อาศัยทั่วไปที่มีผู้สูงอายุหลากหลายวัยและอายุ 44 คน ทั้งยังมีความเห็นว่า ไม่ควรมีผู้สูงอายุร่วมอาศัยในที่พักเดียวกัน 82 คน มากที่สุด รองลงมา ควรมีผู้สูงอายุร่วมอาศัยในที่พักเดียวกัน 54 คน และให้เลือกได้ มีทั้ง 2 แบบ 4 คน

ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะการเป็นเจ้าของแบบ ผู้สูงอายุ ชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรที่จะซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ได้ตลอดไป (สามารถซื้อ-ขายได้) ซึ่งผู้สูงอายุ มีความสามารถที่จะซื้อได้ในช่วงอายุดังกล่าว แล้วยังสามารถเป็นมรดกตกทอดให้คู่สมรสได้กรณี ที่ต้องล้มหายตายจากกันไป มีผู้สูงอายุ 22 คน มีความเห็นว่า ควรให้เช่าระยะยาว มากกว่า 1 เดือนขึ้นไป (ไม่มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท) ลักษณะเหมือนบ้านเช่าทั่วไป ควรซื้อเป็น กรรมสิทธิ์ เฉพาะช่วงชีวิตผู้สูงอายุ 21 คน ส่วนอีก 12 คน มีความเห็นว่า เช่าระยะสั้น ไม่เกิน 1 เดือน (มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท) ในกรณีที่ต้องเช่าอยู่ ราคาเช่า ควรที่จะอยู่ประมาณ 8,000 – 9,000 บาท โดยที่ผู้สูงอายุกำหนดราคาต่ำสุดอยู่ที่ 4,000 บาท และ สูงสุด อยู่ที่ 15,000 บาท

ประเภทของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จากการสอบถาม ผู้สูงอายุ ชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า บ้านเดี่ยว 123 คน โดยเป็นแบบ ชั้นเดียว 64 คน บ้าน 2 ชั้น 59 คน ควรเป็นบ้านที่มี 2-4 ห้องนอน และ 2-4 ห้องน้ำ เช่นกัน ทาวน์เฮาส์ 11 คน เป็นแบบ ทาวน์เฮาส์ 2 ชั้น มี 2-3 ห้องนอน และ 2-5 ห้องน้ำ คอนโด 8 คน โดยเลือกขนาด 20-24 ตารางเมตร มีห้องนอน 1-2 ห้อง ห้องน้ำ 1 ห้อง ควรมีที่จอดรถ ที่สามารถจอดรถได้ 1-3 คัน

วัสดุพื้นที่ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรใช้กระเบื้องเป็นวัสดุพื้นที่ ซึ่งเป็นแบบกันลื่น 103 คน ส่วนเลือกแบบไม้ 39 คน ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับประโยชน์ในการใช้สอยของแต่ละห้องในที่อยู่อาศัย

เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จากการสอบถาม ผู้สูงอายุ ชาวต่างชาติมีความเห็นว่า ควรเป็นทั้งแบบติดตั้งตายตัว (Built-in) และแบบเคลื่อนย้ายได้ ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ของเฟอร์นิเจอร์เหล่านั้น

การจัดรูปแบบในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ต้องการให้มีแพทย์ หรือพยาบาลมาตรวจเป็นระยะ 94 คน มากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบเดียวกับสถานพยาบาล เช่น Nursing Home 37 คน และมีผู้ดูแลประจำสำหรับผู้สูงอายุทุกคน 11 คน

ขนาดห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรีขนาดกว้าง 2 เมตร และยาว 2 เมตร มากที่สุด ส่วนภายในห้องน้ำควรมี อ่างชัก ล้าง รองลงมา ฝักบัวอาบน้ำ, ถังเก็บน้ำ แบบตักอาบ, ราวจับทรงตัวทั้งส่วนเปียกและส่วนแห้ง, เคาน์เตอร์ล้างมือ, โถสุขภัณฑ์ (ชักโครก), แก้วอาบน้ำ, พัดลม, ตู้เก็บของ และเครื่องทำน้ำอุ่น ซึ่ง ผู้สูงอายุชาวต่างชาติให้ความสำคัญว่าควรมีในห้องน้ำ ตามลำดับ

บริเวณที่ชอบนั่งพักผ่อน จากการสอบถาม ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ พบว่า บริเวณภายในที่อยู่อาศัย 79 คน ภายนอกที่อยู่อาศัย 63 คน และผู้สูงอายุควรที่จะทำครัว ซึ่งผู้สูงอายุไม่เห็นด้วย 83 คน เห็นด้วย 59 คน ควรที่จะมีส่วนร่วมตัวในบริเวณที่อยู่อาศัย ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้

พื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรม

ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรใช้จัดงานเลี้ยง 39 คน มากที่สุด รองลงมา ทานอาหาร 38 คน, นั่งเล่น/นอนเล่น 20 คน ออกกำลังกาย 16 คน

ควรมีส่วนออกกำลังกายอยู่บริเวณ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ มีความเห็นว่า ควรอยู่บริเวณภายในที่อยู่อาศัย 77 คน ภายนอกที่อยู่อาศัย 43 คน ภายในพื้นที่สวนกลาง 20 คน และภายในสวนส่วนตัว 2 คน สถานที่ควรที่จะประกอบไปด้วย อันดับแรก ลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ 122 คน อันดับที่ 2 ทางเดิน สำหรับเดินเล่น / วิ่ง พร้อมพื้นที่นั่งพักผ่อน 114 คน อันดับ 3 ถนนสำหรับขี่จักรยาน 110 คน

5.3 ข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุ

พื้นที่ภายในที่พักอาศัย จากการศึกษพบว่า มีปัญหาภายในห้องน้ำ ซึ่งจะมักกลิ่นอันไม่พึงประสงค์บ้างบางครั้ง และบางครั้งลื่น เนื่องจากผู้สูงอายุชาวต่างชาติบางคนไม่มีผู้ดูแล ในส่วนนี้อาจไม่ค่อยได้ทำความสะอาด, ส่วนอินเตอร์เน็ตที่ใช้ มีความขัดข้องบ่อยต้องการให้เป็น Broad band, จากภูมิประเทศเดิมของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ไม่มียุ่งทำให้เกิดอาการภูมิแพ้ทางผิวหนัง เนื่องจากโดนยุงกัด การออกแบบที่พักอาศัยควรมีการติดตั้งลวดป้องกันยุงด้วย เป็นต้น

การบริการ จากการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุชาวต่างชาติบางคนต้องการให้มีการบริการเหมือนโรงแรม มีอาหารเข้าบริการ และมีแม่บ้านทำความสะอาดห้องให้ทุกวัน มีบริการนวดแผนไทย มีพนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อความมั่นใจในการพักอาศัย เป็นต้น

กิจกรรม จากการศึกษพบว่า มีความต้องการเรื่องกิจกรรมที่หลากหลาย มีการเพิ่มโปรแกรมต่างๆ อาทิ เช่น การออกกำลังกาย และโปรแกรมเพื่อสุขภาพอื่นๆ เป็นต้น ต้องการให้มีการสอนโยคะ ต้องการให้มีอาจารย์มาสอนโยคะหรือการออกกำลังกายในตอนเช้า

เรื่องพื้นที่สวน และพื้นที่โดยรอบที่พักอาศัย จากการศึกษพบว่า ต้องการให้ปรับปรุงบริเวณสวนสาธารณะโดยรอบ อาทิ เช่น การปรับปรุงโทรศัพท์ให้ได้ใช้งานได้ตลอดเวลา และเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกให้สะดวกสบายมากกว่านี้ ,บริเวณสวนต้นไม้ดูเหี่ยวเฉาไม่สดชื่น ผู้ที่ให้ข้อมูลบางส่วนให้ข้อมูลว่า พื้นที่สวนพักผ่อนนั้น เป็นส่วนที่มีความจำเป็นและสำคัญมาก เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในที่พักอาศัยภายในโครงการฯ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ บางคนเน้นที่ที่พักอาศัยที่มีพื้นที่สวนภายในบ้าน

ปัญหาที่ต้องการให้ได้รับการปรับปรุงในกรณีสภาพโดยรอบที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่า อันดับหนึ่ง คือ ต้องการให้เพิ่มไม้ดอกมีกลิ่นหอม ร้อยละ 26.19, รองลงมา คือ ต้องการเพิ่มไม้ผลเข้ามา เพื่อให้มีสวนหนึ่งเป็นสวนผลไม้ ร้อยละ 23.81, ต้องการให้เพิ่มต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ร่มเงา และต้องการให้เพิ่มโคมไฟเพื่อให้แสงสว่างในตอนกลางคืนสว่างขึ้น ร้อยละ 14.29, ต้องการให้เพิ่มที่นั่งอาบแดด และร่มกันแดด ร้อยละ 7.14, ต้องการให้เพิ่มพืชคลุมดิน พืชสมุนไพร พืชสวนครัว ร้อยละ 4.76, และเพิ่มศาลานั่งพักผ่อน ร้อยละ 2.38 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัญหา

ปัญหาของพื้นที่สวนที่ต้องการให้ได้รับการปรับปรุง	ความถี่ (จำนวน)	ร้อยละ	ลำดับ
เพิ่มไม้ดอกกลิ่นหอม	11	26.19	1
เพิ่มสวนผลไม้	10	23.81	2
เพิ่มต้นไม้ใหญ่	6	14.29	3
เพิ่มแสงสว่างตอนกลางคืน	6	14.29	3
เพิ่มที่นั่งอาบแดด	3	7.14	4
เพิ่มร่มกันแดดสำหรับอาบแดด	3	7.14	4
เพิ่มพืชสวนครัว ผักสมุนไพร	2	4.76	5
เพิ่มศาลา	1	2.38	6
รวม	42	100.00	
Valid cases	16		
Missing	5		

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า สภาพสวนในบ้าน ผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ต้องการให้มีดอกกล้วยไม้, มีม้านั่งพักผ่อนในมุมต่างๆ, มีโต๊ะ-เก้าอี้ สำหรับนั่งรับประทานกาแฟ, มีมุมสวนที่จัดไว้ เพื่อการพักผ่อนที่เงียบๆอีกด้วย

5.4 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังได้ทำการศึกษาในเรื่องรูปแบบของที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นความคิดเห็น และความต้องการของผู้สูงอายุในกลุ่มที่อยู่อาศัยแบบประจำ และกลุ่มที่อยู่อาศัยแบบไปกลับ ทั้งหมด 29 คน เป็นข้อมูลที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสภาอากาศของไทยในการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยแบ่งเป็น

5.4.1 ข้อเสนอแนะในด้านทำเลที่ตั้ง

5.4.2 ข้อเสนอแนะในด้านรูปแบบที่พักอาศัย

มีรายละเอียด ดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะในด้านทำเลที่ตั้ง

ทำเลที่ตั้งที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีสภาพแวดล้อมที่มีอากาศดี เช่น ใกล้ทะเลหรือภูเขา โดยที่ยังอยู่ใกล้แหล่งชุมชน เพราะสามารถเดินไปซื้อของและอาหารสำหรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ง่าย นอกจากนี้ยังต้องสามารถเดินทางไปสถานพยาบาลได้สะดวกด้วย โดยผู้สูงอายุมีความเห็นในด้านที่พักอาศัยผู้สูงอายุ ว่าควรอยู่ภายในกรุงเทพมหานครและอยู่ต่างจังหวัด เป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และสถานที่ที่ผู้สูงอายุต้องการก็มีความหลากหลายแล้วแต่ประสบการณ์และความชอบส่วนตัวสถานที่ภายในอุดรธานี ที่ได้รับความนิยม คือ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบเป็นสวนขนาดใหญ่ อากาศดี พื้นที่และประชาชนยังไม่แออัดเท่าเขตอำเภอเมือง หรือต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดแม่น้ำโขง เนื่องจากต้องการอากาศดีและทัศนียภาพริมน้ำ และเขตบางมด เนื่องจากต้องการพื้นที่ที่มีที่โล่ง เป็นสวนผลไม้ มีอากาศดี เป็นต้น

สถานที่ต่างจังหวัด มีความหลากหลายไม่ซ้ำกันโดยเป็นพื้นที่ที่มีอากาศดี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น คือ สวมโมก จ.สุราษฎร์ธานี อ.พัทลุง (ติดทะเล) จ.ชลบุรี อ.เขาแก้ว จ.เพชรบูรณ์ อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม จ.ระยอง จ.เชียงใหม่ อ.สวนสามพราน จ.นครปฐม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

5.4.2 ข้อเสนอแนะในด้านรูปแบบที่พักอาศัย

ข้อเสนอแนะในด้านรูปแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่อยู่ประเภททาวน์เฮ้าส์และประเภทแฟลตไม่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุชอบประเภทบ้านเดี่ยวและอาคารชุด ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ประเภทบ้านเดี่ยว ต้องเป็นบ้านขนาดเล็ก มีพื้นที่ใช้สอยครบทุกส่วน อาจเป็นห้องเดี่ยวแต่จัดให้มีทั้งส่วนนอน ส่วนนั่งเล่น ส่วนทานอาหาร ส่วนทำงาน ส่วนแต่งตัว เป็นต้น คือเป็นห้อง

อเนกประสงค์ หรืออาจเป็นสัดส่วน แบ่งพื้นที่เป็นห้องนอน ห้องนั่งเล่น ห้องครัว และห้องเก็บของ เป็นต้น สำหรับขนาดของบ้าน ต้องเป็นบ้านเดี่ยว ชั้นเดียว 1-2 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ 1 ห้องนั่งเล่น ไม่จำเป็นต้องมีห้องรับแขกและที่จอดรถ และต้องมีบริเวณสวนโดยรอบบ้าน สำหรับทำสวน ปลูกผลไม้ต่างๆ

ภาพ 5.1 แสดงตัวอย่างที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว

ที่สำคัญผู้สูงอายุต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น ต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแล คอยมาเยี่ยมเป็นประจำ และต้องการการบริการพื้นฐาน เช่น หากไม่สามารถทำอาหารเองได้ ต้องมีบริการส่งอาหาร บริการทำความสะอาดห้อง บริการซักรีดเสื้อผ้า โดยที่บริการทุกอย่างต้องมาถึงที่ที่ผู้สูงอายุอยู่ อาจต้องมีค่าใช้จ่ายในบริการนี้สูง

ประเภทอาคารชุด ผู้สูงอายุเห็นว่ากรอยู่อาศัยแบบในอาคารชุดเป็นการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแล้ว เนื่องจากมีความปลอดภัยสูงไม่ต้องดูแลที่อยู่อาศัยมากนักและมีบริการพื้นฐานสำหรับชีวิตผู้สูงอายุครบครันภายในพื้นที่เดียวกัน ทำให้สามารถประหยัดได้ทั้งจากส่วนผู้สูงอายุ ขนาดอาคารให้มีความสูงมากกว่า 3 ชั้นขึ้นไป (ต้องมีลิฟต์และเจ้าหน้าที่บริการกดลิฟต์) เนื่องจากในชั้นสูงๆ จะมีทัศนียภาพน่ามองกว่าชั้นล่างๆ อาจมีการแบ่งห้องนอนด้วยหรือเป็นห้อง

อเนกประสงค์ ที่มีพื้นที่ใช้สอยครอบคลุมส่วนนอน ส่วนนั่งเล่นส่วนทานอาหาร ส่วนทำความสะอาดร่างกายและพื้นที่เชื่อมต่อกับภายนอก (ระเบียง)

ภาพ 5.2 แสดงตัวอย่างที่อยู่อาศัยประเภทอาคารชุด

สำหรับวัสดุปูพื้น ควรเป็นประเภทไม้ เนื่องจากให้ผิวสัมผัสเป็นธรรมชาติ ไม่นำความร้อนและความเย็น ดีต่อสุขภาพผู้สูงอายุ และการเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรเป็นแบบผสมระหว่างเฟอร์นิเจอร์แบบติดตาย (ในส่วนตู้เสื้อผ้า) และแบบเคลื่อนย้ายได้พื้นที่ใช้สอยที่ผู้สูงอายุต้องการส่วนมาก ไม่ต้องการใช้พื้นที่เหมือนบุคคลวัยอื่น โดยพื้นที่ที่ผู้สูงอายุต้องการประกอบด้วย ส่วนนอน ส่วนทานอาหาร ส่วนนั่งเล่น ส่วนเก็บของ และส่วนชมวิวหรือระเบียง สรุปรูปขนาดพื้นที่ใช้สอยจากกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเลือกทำภายในที่พักอาศัย พบว่า มีพื้นที่หลายขนาด ที่ซ้ำกันมากที่สุด คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย 31.5 ตารางเมตร ขนาดพื้นที่ใช้สอย 35.2 - 36.1 ตารางเมตร โดยขนาดพื้นที่ใช้สอยที่เล็กที่สุด 20.4 ตารางเมตร และขนาดพื้นที่ใช้สอยที่ใหญ่ที่สุด 52.8 ตารางเมตร โดยพื้นที่ที่เหมาะสมในการนั่งพักผ่อนมากที่สุดเป็นพื้นที่ภายในที่พักอาศัย ดังนั้น ควรจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนเป็นมุมต่างๆ มุมทำงานอดิเรก มุมชมทัศนียภาพบริเวณระเบียง ต้องเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ พื้นที่ครัว เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำอาหารเองมาก่อน จึงมีบางกลุ่มที่ต้องการทำครัวอยู่ แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายทำให้การทำครัวเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ดังนั้นพื้นที่ส่วนครัวยังคงจำเป็น แต่ต้องเลือกใช้อุปกรณ์ทำครัวที่ไม่เป็นอันตราย เช่น ใช้ไมโครเวฟหรือ กระทะไฟฟ้า และต้องติดตั้งอุปกรณ์เตือนก่อนที่จะเกิดไฟไหม้

สำหรับขนาดพื้นที่ในห้องน้ำที่ผู้สูงอายุเห็นว่ามีความเหมาะสม คือ ตั้งแต่ 6.00-12.00 ตารางเมตร โดยมีอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ ประกอบด้วย เคาน์เตอร์อ่างล้างหน้า โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ ผักบัว แก้วอาบน้ำ ราวจับทรงตัว ตู้เก็บของและเครื่องทำน้ำอุ่น การใช้พื้นที่ในสวน โดยผู้สูงอายุที่ใช้พื้นที่ในสวน ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมประเภท นั่งเล่น-นั่ง พักผ่อนระหว่าง ออกกำลังกาย คุย/พบปะผู้คนและทำสวนหรือเลี้ยงสัตว์ ดังนั้น พื้นที่ภายในสวนจึงควรเตรียมชุดเก้าอี้นั่งพักตามจุดต่างๆ และในส่วนออกกำลังภายในสวน ผู้สูงอายุต้องการทางเดินสำหรับออกกำลังมากที่สุด

การอยู่อาศัยร่วมกันในที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นที่พักอาศัยที่สามารถให้ครอบครัวญาติพี่น้องเข้าอยู่ได้เป็นครอบครัว ลักษณะการเป็นเจ้าของในกรรมสิทธิ์ของที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุเห็นว่าควรซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ได้ตลอดไป สามารถซื้อ-ขายได้ แต่บางส่วนยังคงเห็นด้วยกับการซื้อกรรมสิทธิ์เฉพาะช่วงอายุ

ด้านบริการส่วนกลาง เช่น บริการอาหาร บริการซักรีด บริการทำความสะอาดห้องและพื้นที่อำนวยความสะดวกส่วนกลาง เช่น ห้องสมุด ห้องพระ ห้องออกกำลังกาย ภายในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และบริการรับส่งไปทำธุระ เป็นบริการที่ผู้สูงอายุเห็นว่ามีความจำเป็น สามารถอำนวยความสะดวกได้มาก แต่ค่าบริการอยากให้เป็นราคาออมเยา ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งคิดว่าจะใช้บริการและอีกส่วนหนึ่งจะใช้เป็นครั้งคราว ดังนั้น การจัดบริการส่วนนี้จึงต้องศึกษาประมาณการค่าใช้จ่ายให้พอเหมาะ โดยตำแหน่งที่ตั้งของส่วนบริการและห้องส่วนกลาง จำเป็นต้องอยู่ใกล้เคียงหรือในสวนเดียวกันกับพื้นที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ พบว่า ในกลุ่มที่อยู่อาศัยประจำในอาคารไม่เห็นด้วยกับการเช่าอยู่ แต่คาดว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอยู่อาศัยแบบไม่ประจำ จะเห็นด้วยกับการเช่าอยู่ในระยะสั้น (ไม่เกิน 1 เดือนมีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท) และเช่าระยะยาว (มากกว่า 1 เดือนขึ้นไป) เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ซื้อที่อยู่อาศัย เป็นบ้านหลังที่สอง สำหรับพักผ่อนชั่วคราวหรือต้องการเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราวตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในกลุ่มที่อยู่อาศัยแบบไม่ประจำ และหากทางที่พักอาศัยผู้สูงอายุ มีโปรแกรมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมทางวิชาการ หรือโปรแกรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น สูตรอาหารเพื่อสุขภาพ คอร์สตรวจสุขภาพประจำปี เป็นต้น จะเสริมให้โครงการประเภทเช่าอยู่มีความต้องการมากขึ้นสำหรับราคาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุเห็นว่าสามารถจ่ายได้มีอยู่ 2 ระดับ คือ ราคาตั้งแต่ 500,000 – 1,000,000 บาท เป็นราคาสำหรับอาคารชุดห้องอเนกประสงค์ และราคาตั้งแต่ 1,000,000 - 4,000,000 บาท เป็นราคาบ้านเดี่ยวชั้นเดียวขนาดเล็ก

5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติภาคอีสาน กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ของผู้สูงอายุที่มีรายได้ระดับสูง ซึ่งเป็นเพียงที่อยู่อาศัยแบบครอบครัวผู้สูงอายุกลุ่มเดียว โดยยังขาดการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยในรูปแบบอื่น ที่น่าจะมีผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน เช่น ที่อยู่อาศัยแบบทาวน์เฮ้าส์ อาคารชุด เหล่านี้ น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านสภาพที่อยู่อาศัยแต่ละแบบให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุได้

สรุปวิเคราะห์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการทำการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มาพักอาศัยในประเทศไทยในภาคอีสานมีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มผู้สูงอายุชาวต่างชาติในภูมิภาคอื่น กล่าวคือ

1. ผู้สูงอายุชาวต่างชาติทั้งหมดเป็นเพศชาย
2. ประเภทวิชาทั้งหมดเป็นแบบใช้ชีวิตบั้นปลาย
3. ผู้สูงอายุชาวต่างชาติทั้งหมดพักอาศัยกับภรรยาชาวไทย (ทั้งที่แต่งงานและไม่ได้แต่งงานกับหญิงไทย)
4. ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเกือบทั้งหมดมีรายได้จากเงินบำนาญหลังเกษียณอายุการทำงาน (128/142)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในภาคอีสานกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกที่จะมาอยู่เป็นระยะเวลานานเป็นปี ๆ กึ่งแบบถาวร หรือคิดที่จะอยู่อาศัยตลอดชีวิต โดยเป็นการอยู่อาศัยกับหญิงชาวไทย แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของหญิงไทยที่นิยมแต่งงานหรืออยู่ใช้ชีวิตร่วมกับผู้สูงอายุชาวต่างชาติ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุระดับกลาง (อายุ 60-64 ปี) และมีสุขภาพที่ค่อนข้างแข็งแรงช่วยเหลือตัวเองได้

จากการวิเคราะห์สาเหตุที่กลุ่มผู้สูงอายุชาวต่างชาติเหล่านี้เลือกที่จะมาอยู่ในภาคอีสาน ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวอย่างเชียงใหม่ในภาคเหนือ หรือว่าพัทยาในภาคกลาง น่าจะมาจากลักษณะการอยู่อาศัยที่กล่าวมาข้างต้น คือ เป็นการพักอาศัยระยะยาวโดยการใช้ชีวิตร่วมกับหญิงชาวไทย ไม่ใช่การท่องเที่ยวหรือพักผ่อนระยะยาว และเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นเงินบำนาญจากการเกษียณอายุ รายได้ประมาณ 50,000 บาท/เดือน จึงเหมาะสมกับรายจ่ายต่อเดือนในภาคอีสานคือประมาณ 30,000-40,000 บาท/เดือน ซึ่งรายได้จำนวนเท่านี้อาจจะไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในเมืองท่องเที่ยวที่มีค่าครองชีพที่สูงกว่า และสาเหตุที่ผู้สูงอายุเหล่านี้เลือกจังหวัดอุดรธานีในภาคอีสานมากที่สุด เนื่องมาจาก การที่มีกลุ่มผู้สูงอายุและสังคมของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่แต่งงานกับหญิงไทยในจังหวัดนี้อยู่แล้วค่อนข้างเยอะ มีลักษณะของสังคมเฉพาะ หญิงไทยในภาคอีสาน (โดยเฉพาะในจังหวัดอุดรธานี) ก็มีแนวโน้มและค่านิยมที่เข้ากันได้คือ ต้องการที่จะอยู่กินกับผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุที่ต้องการเพิ่มสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรือว่าสาเหตุอื่นใดก็ตาม เกิดเป็นเครือข่ายสังคมที่มีรูปแบบเฉพาะ โดยจะเห็นได้จากผู้สูงอายุชาวต่างชาติเหล่านี้กลุ่มหนึ่งรู้จักกันมาก่อน และชักชวนกันมารู้จักกับเพื่อนหญิงชาว

ไทยที่อยู่ด้วยกัน จนในที่สุดคบหา และใช้ชีวิต และสร้างครอบครัวใหม่ร่วมกันในจังหวัดอุดรธานีนี้ จากการสำรวจปัญหาที่พบสามารถมองภาพโดยรวม แบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก ๆ คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในบริเวณที่อยู่อาศัย ปัจจัยภายนอก กล่าวคือ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมทำคือ การเดินหรือปั่นจักรยานเพื่อการออกกำลังกาย งานอดิเรกที่นิยมที่สุดคือ การอ่านหนังสือ การไปร้านสะดวกซื้อ (Supermarket) หรือเดินทางไปหาเพื่อนชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในละแวกเดียวกัน เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุเหล่านี้ใช้เวลาในการอยู่นอกบ้านมากที่สุด จากการสำรวจจะพบว่า ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติเหล่านี้เป็นบ้านเดี่ยวทั้งหมด ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร ไม่ได้มีการจัดการสาธารณูปโภคส่วนกลางภายในชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยการเดิน การที่ผู้สูงอายุเหล่านี้จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ต้องอาศัยการเดินทางออกมาจากที่พักอาศัยเพื่อที่จะมาทำกิจกรรมเหล่านี้ เนื่องจากการคมนาคมสาธารณะภายในตัวจังหวัดอุดรธานีไม่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ ส่วนใหญ่จึงต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง

อีกปัญหาหนึ่งที่พบ คือ ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเหล่านี้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้เพียงเล็กน้อย การสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยภาษาท่าทางและภาษาอังกฤษเป็นหลัก ซึ่งในจังหวัดอุดรธานีคนไทยที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ยังมีไม่มาก เป็นปัญหาในการติดต่อสื่อสารหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกับหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ใช่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชาวต่างชาติเหล่านี้จะติดต่อสื่อสารโดยอาศัยหญิงชาวไทยที่อยู่ด้วยกันเป็นหลัก ถือเป็นลักษณะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นภาวะพึ่งพิงจำเพาะแบบหนึ่ง ปัจจัยภายในที่พักอาศัย กล่าวคือ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดเตรียมหรือว่าสร้างที่พักอาศัยเพื่อผู้สูงอายุโดยตรง โดยเฉพาะยังผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่มีบางอย่างแตกต่างกับชาวไทยแล้ว ผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก ที่พักอาศัยก็ไม่ได้ถูกสร้างเพื่อตอบสนองสิ่งเหล่านี้แต่แรก การมาปรับปรุงที่อยู่อาศัยภายหลังสามารถทำได้แต่ต้องมีข้อจำกัดหลายประการ รวมทั้งผู้สูงอายุเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดทางภาษาในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกที่ทำการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในบ้านของตน ภรรยาหรือหญิงไทยที่อยู่ด้วยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้การสื่อสารทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะถ้าเข้าใจถึงความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่างจากตน (หญิงไทยที่อยู่ด้วยมักมีอายุน้อยกว่ามาก) รวมถึงวัฒนธรรมบางอย่างที่ชาวต่างชาติไม่เหมือนกับชาวไทย จากการสำรวจจะพบได้ว่าห้องน้ำเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด กล่าวคือชาวต่างชาติต้องการห้องน้ำที่มีขนาดใหญ่กว่าที่เป็นอยู่

นอกเหนือจากนั้น เช่น การต้องการห้องนั่งเล่นที่เป็นสัดส่วน ความต้องการครัวฝรั่ง หรือมุมอ่านหนังสือกลางแจ้งที่สามารถพักผ่อนได้และมีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

โดยสรุป จากการวิจัยนี้พบว่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ถือเป็นจังหวัดในภาคอีสานที่มีความเหมาะสมต่อการอยู่พำนักอาศัยของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ โดยถือเป็นกลุ่มสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างจากสังคมผู้สูงอายุชาวต่างชาติในประเทศไทยในภูมิภาคอื่น ๆ โดยการที่มีผู้หญิงไทยอยู่อาศัยด้วยกัน ถือเป็นข้อแตกต่างและข้อได้เปรียบ การที่หญิงไทยเหล่านี้เข้าใจถึงความต้องการของผู้สูงอายุ ที่เปลี่ยนไปเมื่อมีอายุมากขึ้น และความต้องการของผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่แตกต่างกับผู้สูงอายุชาวไทย ก็จะสามารถช่วยเหลือทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข ยังผลให้ครอบครัวและสังคมรอบข้างมีคุณภาพสืบไป

ข้อมูลส่วนตัว

สภาพสังคม

1. เพศ ชาย หญิง
2. สัญชาติ..... ประเทศ.....
3. ประเภทวิชา.....
4. อายุ 50-54 55-59 60-64 65 ขึ้นไป
5. สถานภาพ โสด แต่งงาน หย่าร้าง อื่นๆ
6. จำนวนบุตร ชาย.....คน หญิง.....คน
7. การศึกษา ระดับมัธยม ระดับวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี
ปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก
อื่นๆ.....
8. สถานภาพการทำงาน
 - a. เกษียณอายุ อาชีพเดิม.....
 - b. ปัจจุบันทำงานอยู่ อาชีพปัจจุบัน.....
9. งานอดิเรกของท่าน.....
10. แหล่งที่มารายได้หลักในปัจจุบัน
 เงินบำนาญ / บำนาญ เงินออม กิจการ / การประกอบอาชีพ
 อื่นๆ (ค่าเช่า, ดอกเบี้ย) โปรดระบุ.....
11. ระดับรายได้ต่อเดือน เงินเดือน หรือ เงินบำนาญ
 < 50,000 บาท 50,001-100,000 บาท
 100,001-150,000 บาท > 150,000 บาท
12. ระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อ 1 วัน ของท่าน
 < 1,000 บาท 1,001-2,000 บาท
 2,001-3,000 บาท > 3,000 บาท
13. ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของท่านเป็นอย่างไร
 มีเหลือเก็บ พอดี ไม่เพียงพอ พอบ้างไม่พอบ้าง
14. ปัจจุบันสุขภาพของท่านเป็นเช่นไร
 ยังช่วยเหลือตนเองได้ ต้องการการดูแลบ้าง
 ต้องการการดูแลเป็นอย่างมาก

15. มีโรคประจำตัว
 ไม่มี มี โปรดระบุ.....
16. ปัจจุบันผู้ดูแลท่านยามเจ็บป่วยคือ
 คู่สมรส บุตร / หลาน ว่าจ้างผู้ดูแล
 อื่นๆ.....
17. ท่านต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหวหรือไม่
 ไม่ใช่
 ใช้อุปกรณ์ ไม่เท่า Walker รถเข็น
 อื่นๆ.....
18. ประเภทที่อยู่อาศัยของท่านในภูมิลำเนาเดิมเป็นแบบใด
 บ้านเดี่ยว อพาร์ทเมนต์ คอนโดมีเนียม
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

1. ท่านมีความคิดเห็นต่อสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบันในแต่ละเรื่องดังนี้ มากน้อยเพียงไร

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	1.มากที่สุด	2.มาก	3.ปานกลาง	4.น้อย	5.น้อยที่สุด
1. ความสะดวกในการเดินทางไปทำธุระ					
2. ความสะดวกในการเดินทางไปพบปะเพื่อน / ญาติ / ลูกหลาน					
3. สาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล วัด					
4. สาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี					
5. ความปลอดภัย					
6. ความสะอาด					
7. สภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัย					
8. สภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่อาศัย					
9. มลภาวะของเสียง / อากาศ ที่รบกวน					

2. ท่านให้ความสำคัญกับห้องใดมากที่สุดในห้องอยู่อาศัยของท่าน
(เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามลำดับ โดยที่ 1 สำคัญที่สุด และ 2,3 สำคัญรองลงมาตามลำดับ)

ห้องรับแขก ห้องนอน ห้องน้ำ
 ห้องทำงาน ห้องครัว ห้องเก็บของ

3. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยหรือไม่

.....
.....

4. **วัสดุปูพื้น**ของพื้นที่ต่อไปนี้

5.1 วัสดุปูพื้นของห้องรับแขก คือ.....

5.2 วัสดุปูพื้นของห้องนอน คือ.....

5.3 วัสดุปูพื้นของห้องน้ำ คือ.....

5.4 วัสดุปูพื้นของห้องครัว คือ.....

5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ**แสงสว่าง**ภายในที่อยู่อาศัย

แสงสว่างเพียงพอ
 ควรปรับปรุง โปรดระบุสภาพปัจจุบัน.....

6. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการ**ระบายอากาศ**ภายในที่อยู่อาศัย

มีการระบายอากาศ
 ควรปรับปรุง โปรดระบุสภาพปัจจุบัน.....

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ**เสียงดัง**รบกวนที่มาจากภายนอกที่อยู่อาศัย

ไม่มีเสียงรบกวน
 ควรปรับปรุง โปรดระบุสภาพปัจจุบัน.....

8. ท่านเคย**หกล้ม / ตกบันได** ภายในที่อยู่อาศัยของท่านหรือไม่

ไม่เคย เคย บริเวณ.....

9. ท่านมีเหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยในแต่ละเรื่องดังนี้ มากน้อยเพียงไร

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	1.มากที่สุด	2.มาก	3.ปานกลาง	4.น้อย	5.น้อยที่สุด
1. ทำเลที่ตั้ง					
2. ความเงียบสงบ					
3. ความปลอดภัย					
4. ค่าครองชีพต่ำ					

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย

- ปัจจุบันท่านอยู่อาศัยกับใครในประเทศไทย

คนเดียว คู่สมรส บุตร ญาติ เพื่อน
- ท่านอยู่อาศัย มาเป็นระยะเวลา.....ปี
- ระยะเวลาที่ท่านคาดว่าจะอยู่ในประเทศไทย.....ปี
- รูปแบบการอยู่อาศัย ของท่านเป็นแบบ

อยู่ทุกวัน อยู่ 2-3 วัน ใน 1 สัปดาห์

อยู่ 4-5 วัน ใน 1 สัปดาห์ อยู่ 2-3 วัน ใน 1 เดือน

อยู่ 4-5 วัน ใน 1 สัปดาห์ อยู่ช่วงวันหยุดเทศกาล

อื่นๆ โปรดระบุ.....
- ท่านมีแผนการย้ายไปอยู่จังหวัดอื่นหรือไม่

ไม่เคยคิด สาเหตุ..... เคยคิดย้าย สาเหตุ.....
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่ท่านมี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รถยนต์.....คัน โทรศัพท์มือถือ วิทยุ

โทรทัศน์.....เครื่อง เครื่องซักผ้า คอมพิวเตอร์

บัตรสมาชิก (Member Card) ตู้เย็น ไมโครเวฟ

อื่นๆ โปรดระบุ.....
- ปัจจุบันผู้ที่อาศัยอยู่กับท่าน

อยู่คนเดียว อยู่กับลูก/หลาน อยู่กับคู่สมรส

อยู่กับญาติ อยู่กับผู้ดูแล อื่น ๆ.....
- ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมเหล่านี้บ่อยเพียงใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมภายในที่อยู่อาศัย	ความถี่				
	ทุกวัน	1-2 ครั้ง / สัปดาห์	3-4 ครั้ง / สัปดาห์	1-2 ครั้ง / เดือน	ไม่เคยทำ
1. เล่นอินเตอร์เน็ต					
2. ดูโทรทัศน์					
3. ฟังเพลง / ฟังวิทยุ					
4. อ่านหนังสือ					
5. นอนพักผ่อน					
6. เข้าร่วมกิจกรรม / งานเลี้ยง					
7. ดูแลต้นไม้ -ทำสวน					
8. ทำอาหาร / ทำขนม					
9. ทำงานอดิเรก โปรดระบุ					

10. ออกกำลังกาย โปรดระบุ					
11. เรียนหนังสือ					
12. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

9. ท่านมีกิจกรรมการรับแขก / การเยี่ยมเยียน เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมการรับแขก / การเยี่ยมเยียน	ความถี่					
	ทุกวัน	1-2 ครั้ง / สัปดาห์	1-2 ครั้ง / เดือน	1-2 ครั้ง / หลายเดือน	ไม่ได้มาเยี่ยม	ระยะเวลาที่มาเยี่ยม (ชม.)
1. เพื่อน / เพื่อนบ้าน						
2. ลูก / หลาน /ญาติ						
3. อื่นๆ โปรดระบุ						

10. กีฬาที่ท่านเล่นประจำ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เดินเร็ว / วิ่ง เทนนิส ว่ายน้ำ
 เต้นแอโรบิค โยคะ อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. สถานที่ที่ท่านเล่นกีฬาประจำ คือ

- ภายในที่อยู่อาศัย สวนสาธารณะ สนามกีฬาจังหวัด

12. ปกติท่านพักผ่อนด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- พักผ่อนอยู่กับบ้าน ท่องเที่ยว ทานอาหารนอกบ้าน
 ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ ไปซื้อของ ไปสวนสาธารณะ
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

13. รูปแบบการท่องเที่ยวที่ท่านนิยม คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ท่องเที่ยวธรรมชาติ ท่องเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต
 ท่องเที่ยวโบราณสถาน ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ
 ท่องเที่ยวผจญภัย อื่นๆ โปรดระบุ.....

14. ท่านนิยมรับข่าวสาร / สื่อ ผ่านทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
 โทรทัศน์ วิทยุ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

1. ในความคิดเห็นของท่าน ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรอยู่ใกล้ทำเลใด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)
 - ใกล้แหล่งชุมชน แหล่งซื้อของ ไปรตระบุสถานที่
 - ใกล้ศูนย์บริการทางการแพทย์ ไปรตระบุสถานที่
 - ใกล้บริเวณคมนาคม / ขนส่ง ไปรตระบุสถานที่
 - อื่นๆ ไปรตระบุสถานที่.....
2. ในความคิดเห็นของท่าน ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะผู้สูงอายุอย่างไร
 - ที่อยู่อาศัยสร้างสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ
 - ที่อยู่อาศัยทั่วไปที่มีผู้สูงอายุหลากหลายวัยและอายุ
3. ในความคิดเห็นของท่าน ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีผู้อยู่ร่วมอาศัยในที่พักเดียวกันหรือไม่
 - มี.....คน
 - ไม่มี
 - ให้เลือกได้ มีทั้ง 2 แบบ
4. ในความคิดเห็นของท่าน ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะการเป็นเจ้าของแบบใด
 - ชื่อเป็นกรรมสิทธิ์ เฉพาะช่วงชีวิตผู้สูงอายุ
 - ชื่อเป็นกรรมสิทธิ์ได้ตลอดไป (สามารถซื้อ-ขายได้)
 - เช่าระยะสั้น ไม่เกิน 1 เดือน (มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท)
 - เช่าระยะยาว มากกว่า 1 เดือนขึ้นไป (ไม่มีบริการแบบโรงแรมหรือรีสอร์ท)
 - อื่นๆ ไปรตระบุ.....
5. ในความคิดเห็นของท่าน ราคาเช่า น่าจะเป็น.....บาท
6. ในความคิดเห็นของท่าน ประเภทของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ คือ
 - บ้านเดี่ยว
 - 1 ชั้น 2 ชั้น ห้องนอน ห้องน้ำ
 - ทาวน์เฮาส์
 - 1 ชั้น 2 ชั้น ห้องนอน ห้องน้ำ
 - คอนโด
 -ตร.ม. ห้องนอน ห้องน้ำ
 - อื่นๆ ไปรตระบุ.....
7. ในความคิดเห็นของท่าน จำนวนที่จอดรถที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ
 - 1 คัน 2 คัน 3 คัน ไม่จำเป็นต้องมี
8. ในความคิดเห็นของท่าน วัสดุปูพื้นที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ

.....
9. ในความคิดเห็นของท่าน เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ
 - แบบติดตั้งตายตัว (Built-in)
 - แบบเคลื่อนย้ายได้

10. ในความคิดเห็นของท่าน การจัดรูปแบบในการดูแลผู้สูงอายุ ต้องการให้เป็นอย่างไร
- รูปแบบเดียวกับสถานพยาบาล เช่น Nursing Home
 - มีแพทย์ หรือพยาบาลมาตรวจเป็นระยะ
 - มีผู้ดูแลประจำสำหรับผู้สูงอายุทุกคน
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
11. ในความคิดเห็นของท่าน ขนาดห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ คือ
- ขนาดกว้าง.....เมตร x ขนาดยาว.....เมตร
12. ในความคิดเห็นของท่าน ภายในห้องน้ำควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เคา์นเตอร์ล้างมือ
 - อ่างล้างหน้าเดียว
 - โถสุขภัณฑ์ (ชักโครก)
 - ผักบัว
 - ถังเก็บน้ำ แบบตักอาบ
 - เก้าอี้อาบน้ำ
 - ราวจับทรงตัวทั้งส่วนเปียกและส่วนแห้ง
 - ตู้เก็บของ
 - พัดลม
 - พัดลมดูดอากาศ
 - อ่างชักล้าง
 - เครื่องทำน้ำอุ่น
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
15. ท่านชอบนั่งพักผ่อนบริเวณใด
- ภายในที่อยู่อาศัย
 - ภายนอกที่อยู่อาศัย
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
16. ในความคิดเห็นของท่าน เห็นด้วยหรือไม่ที่ผู้สูงอายุทำครัว
- เห็นด้วย
 - ไม่เห็นด้วย
17. ในความคิดเห็นของท่าน ควรมีส่วนส่วนตัวในบริเวณที่อยู่อาศัยหรือไม่
- ควรมี
 - ไม่ควร
18. ในความคิดเห็นของท่าน พื้นที่ภายนอกที่อยู่อาศัย ควรใช้ทำกิจกรรมอะไร
- นั่งเล่น / นอนเล่น
 - ทานอาหาร
 - อ่านหนังสือ
 - ทำงานอดิเรก
 - ออกกำลังกาย
 - งานเลี้ยง
 - ทำสวน
 - เลี้ยงสัตว์
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....
19. ในความคิดเห็นของท่าน ควรมีส่วนออกกำลังกายอยู่บริเวณใด
- ภายในที่อยู่อาศัย
 - ภายนอกที่อยู่อาศัย
 - ภายในพื้นที่สวนกลาง
 - ภายในสวนส่วนตัว
 - อื่นๆ โปรดระบุ.....

20. ในความคิดเห็นของท่าน พื้นที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีสิ่งใดบ้าง (เรียงตามลำดับความ
ต้องการ 1-3)

- ลานพื้นเรียบเอนกประสงค์ ขนาดกว้าง.....เมตร x ขนาดยาว.....เมตร
- ทางเดิน สำหรับเดินเล่น / วิ่ง พร้อมที่นั่งพักผ่อน
- ถนนสำหรับขี่จักรยาน
- ห้องออกกำลังกาย ด้วยเครื่องเล่น
- สระว่ายน้ำ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

Demographic Information – Social Conditions
--

1. Sex: Male Female
2. Nationality:_____ Country:_____
3. Visa Type:_____
4. Age: <50 50-54 55-59
 60-64 >65
5. Marriage Status: Single Married Divorced Other
6. No. of Children: Boy_____ Girl_____
7. Education: High School Diploma Bachelor
 Master PhD Other_____
8. Occupation status:
 Retiree, Previous Occupation: _____
 Working, Occupation: _____
9. Hobby:_____
10. Sources of Income:
 Superannuation Saving Business
 Other (Interest, rent) Please specify:_____
11. Range of Income
 <50,000 Baht 50,001-100,000 Baht
 100,001-150,000 Baht > 150,000 Baht
12. Average Income per Day
 <1,000 Baht 1,001-2,000 Baht 2,001-3,000 Baht
 >3,000Baht
13. Do you earn enough money for your spending each month?
 Strongly Agree Agree
 Disagree Strongly Disagree

14. How is your health condition?

- Be able to live by yourself Need some assistance
 Need serious assistance

15. Do you have any personal disease?

- No Yes, please specify: _____

16. Currently, who is the person that assists you when you are sick?

- Spouse Children Hired People

Other _____

17. Do you need any assisting tool in your daily life?

- No
 Yes: Walking Stick Walker
 Wheelchair Other : _____

18. What is the type of your accommodation?

- House Apartment Condominium
 Other: _____

Information Regarding Your Current Accommodation

1. Please rate your perceptions regarding your current living conditions

Factor	Level				
	Very Good	Good	Normal	Poor	Very Poor
1. Convenient to travel to work					
2. Closed to friends/relatives/children					
3. Closed to hospital / temple					
4. Public Utilities such as water, electric city, telephone, internet and cable TV					
5. Security					
6. Cleanliness					
7. Environment inside the accommodation					
8. Environment outside the accommodation					
9. Pollution of noise, air					

2. Please rate the importance of rooms in your accommodation?

(ordered by the level of importance from 1 (the most important) and 2, 3 respectively)

- Living room Bed room Toilet
 Study room Kitchen Storage room

3. Do you have any problem about your accommodation? Please specify:

4. The **materials** used for your floor are:
- Living room's floor:
- Bed room's floor:
- Toilet's floor:
- Kitchen's floor
5. What do you think about light inside your accommodation?
- Enough Light
- Need to improve, please specify the current condition: _____
6. What do you think about air flow within your accommodation?
- Enough Airflow
- Need to improve, please specify the current condition: _____
7. What do you think about the level of noise outside your accommodation
- Not a problem
- Need to improve, please specify the current condition: _____
8. Have you ever fallen or fallen down from the stairs inside your accommodation?
- Never
- Yes, please specify the area: _____
9. Please rate the following factors that contributes to your choice of accommodation

Factor	Level				
	Very Good	Good	Normal	Poor	Very Poor
1. Location					
2. Silence					
3. Security					
4. Low living cost					

Information regarding your living conditions

1. Who do you live with in Thailand?

☐ Alone	☐ Spouse	☐ Children
☐ Relatives	☐ Friends	☐ Others:_____

2. How long do you live in your current accommodation _____years
3. How long that you prefer to live in Thailand _____years
4. Frequency of living in this accommodation

☐ Everyday	☐ 2-3 days per week
☐ 4-5 days per week	☐ 2-3 days per month
☐ 4-5 days per month	☐ Every holiday
☐ Other, please specify:_____	

5. Do you have any plan to move to another province?

☐ No, Why?_____
☐ Yes, Why?_____

6. Living accessories that you have (you can specify multiple answers)

☐ Car	☐ Mobile Phone	☐ Radio
☐ TV	☐ Washing Machine	☐ Computer
☐ Member card	☐ Refrigerator	☐ Microwave
☐ Other, please specify:_____		

7. Present occupants that live with you. (you can specify multiple answers)

☐ Single	☐ With descendant	☐ with Spouse
☐ With cousin	☐ With attendant	
☐ Other, please specify:_____		

8. How frequent do you spend your time on the following activities?

Activities	Frequency				
	Everyday	1-2 times / week	3-4 times / week	1-2 times / month	Never
1. Surfing the internet					
2. Watching TV					
3. Listen to music/radio					
4. Reading					
5. Taking a nap					
6. Party/joining social clubs					
7. Gardening					
8. Cooking					
9. Hobbies, please specify:					
10. Exercise, please specify					
11. Other, please specify					

9. How frequent do you have a guest?

Guest	Frequency					
	Everyday	1-2 times / week	3-4 times / week	1-2 times / month	Never	Period (hour)
1. Friends/neighbor						
2. Children/Nephews/Relatives						
3. Other, please specify						

10. What are kinds of sport you normally play? (you can specify multiple answers)

- Walk/Run Tennis Bicycle Arabic Dance
 Yoga Other, please specify_____

11. What are places you normally play the above sport?

- Inside your accommodation Park
 Province's sport complex Other, please specify_____

12. What do you like to do in your free time? (you can specify multiple answers)

- Stay home Travel Dinner at a restaurant
 Party Shopping Go to park
 Other, please specify:_____

13. What are your favorite types of travel? (you can specify multiple answers)

- Nature Culture/Way of life
 Ancient city Health
 Adventure Other, please specify:_____

14. What are channels you obtain information from? (you can specify multiple answers)

- Internet Newspaper Magazine TV
 Radio Other, please specify:_____

<h3>Your perceptions regarding elder's accommodation</h3>

1. In your opinion, the accommodation of elders should be located:
 - Near communities/shopping centers,
please specify the location:

 - Near hospital,
please specify the location:

 - Near transportation,
Please specify the location:

 - Other, please specify the location

2. In your opinion, the accommodation of elders should have made:
 - Specified for elders
 - Normal for a wide range of ages

3. In your opinion, should elders have assistant person in accommodation?
 - Yes, how many?_____
 - No Optional_____

4. In your opinion, the ownership of elders' accommodation should be:
 - The elder and can't be sold
 - The elder but can be sold
 - Rent with 1 month contract including services like hotels or resorts
 - Rent with more than 1 month contract including services like hotels or resorts
 - Other, please specify_____

5. In your opinion, the rent for elder's accommodation should _____ Baht / Month
6. In your opinion, type of elder's accommodation should be:
- House
- Single floor Two stories No. of Bed Rooms___ No. of Toilet___
- Town House
- One storey Two stories No. of Bed Rooms___ No. of Toilet___
- Condominium
- Area_____Sq.Meters No. of Bed Rooms___ No. of Toilet___
- Other, please specify
7. In your opinion, how many car parking spaces that you require?
- 1 Space 2 Spaces 3 Spaces None
8. In your opinion, what is the most appropriate materials to be used for elder's accommodation floor
- :_____
9. In your opinion, what is the most appropriate type of furniture for elders?
- Built-in furniture Movable furniture
10. In your opinion, what is the most appropriate health service required for elders?
- Nursing Home
- Regular examination from doctors/nurses
- Permanent assistant for each elder
- Other, please specify_____

11. In your opinion, what is the most appropriate size of toilets for elders?

Wide _____ Meters X Long _____ Meters

12. In your opinion, what are the components required for elders? (you can specify multiple answers)

- Hand wash counter Water closet
 Shower Water tank
 Handle bar for both wet and dry areas
 Cabinet Fan
 Washing sink Hot water
 Other, please specify _____

15. What are you like to sit in your free time?

- Inside the accommodation Outside the accommodation
 Other, please specify _____

16. In your opinion, should elders do cooking

- Yes No

17. In your opinion, should elder's accommodations have individual garden inside?

- Yes No

18. In your opinion, what should activities outside elder's accommodation be?

- Sitting/taking a nap Eating Reading

Hobbies _____

- Exercise Party Gardening

- Pet Other, please

specify _____

19. In your opinion, where the exercising area should be located?

- Inside the accommodation Outside the accommodation
 Public area Private area

Other, please

specify_____

20. In your opinion, what should be in the exercising area for elders? (Please rank 1-3)

Multipurpose ground Wide____Meter x Long_____Meter

Walking/Running path with sitting areas

Bicycle path Fitness gym Swimming pool

Other, please specify_____

ภาคผนวก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิระภา ศรีคำ. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ชมพูนุท ตันติถาวร. ภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี : กรณีศึกษา โครงการบางไทร สอสปิเอร์ส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- เชียรศรี วิจิตรสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. ภูมิศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2531.
- บัณฑิตา พิสิทธิ์เดช. พฤติกรรมการอยู่อาศัยในสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว : กรณีศึกษา โครงการสแกนดิเนเวียน วิลเลจ จ.ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- นาถ พันธมนาวินและคณะ. รายงานการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานขยายผล โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน. สำนักงานส่งเสริมและอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- พงศ์ธร เหวาบัตย์. แนวทางการปรับปรุงโครงการบ้านพักคนชราวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- มานพ พงศทัต. กลยุทธ์ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยุคใหม่ เล่ม 7. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- มาลินี วงษ์สิทธิ์ และคณะ. โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลให้บริการ และกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ: ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและผู้สูงอายุ ตำบลแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ. สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาทินี ศรีอาจ. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในสถานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว: กรณีศึกษา โครงการ ริเออิ ลุมพินี เรสท์เดนท์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วรวรรณ นิตบงกช. ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตคลองเตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณสาร. แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชุมชนอยู่ร่วมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

สุทธิพงษ์ บุญฤทธิ์. ความต้องการที่อยู่อาศัยเมื่อถึงวัยเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ"ผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและการวิจัย". กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.

สุรกุล เจนอบรม. วิทยาการผู้สูงอายุ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ภาษาอังกฤษ

Barri Needham. How Cities Work: an Introduction. Oxford: Pergaman Press, 1977.

Berry B.J. & Horton F.E. Geographic Perspective on Urban System. New Jersey: Pventice Hall, 1970.

Brain Goodall, The Economic of Urban Areas. Oxford: pressman Press, 1972.

B.N. batar and S.E.G.Parera, Asia : Worker's. Housing. Bangkok: ILO. Regional office for Asia, 1973.

- Bose, A.B.. Caring for the aged : programmes and services" Added Years of Life in Asia: Current Situation and Future Challenges. Asian Population Situation Series No.141. United Nations, ESCAP, 1996.
- Department of Health. Care Homes for Older People, National Minimum Standards.Care Standard Act 2000, 2000.
- Friedman,J.P. and Harris j.c.. Key to Buying a Retirement Home .New York: Baron's Education Series. Inc., 1991.
- Harold Carter. The Study of Urban Geography. London : Edward Arnold, 1975.
- Hugo Graeme. Review of the population ageing situation and major ageing issues at local levels Productive Ageing in Asia and the Pacific,1992.
- International Labour Organization. Meeting of experts on Welfare Facilities for Industrial Workers. 5-16 October 1964 Geneva : ILO, 1964.
- K.J. Button. Urban Economics. London: Mamillan Press, 1976.
- L.Deardroff. Housing For The Elderly. The Development and Design Process. The Michigan State Housing Development Authority Lansing Michigan,1975.
- Lodow Wingo. Transportation and Urban land. Washington D.C. Resource for the Fulfillment Chicago, 1969.
- Prayag Mehta. Condition of Work and Problems of Work Organization in Textile Industry. National Labour Institute Bulletin, 1978.
- Raymond E. Murphy. The American City: an Urban Geography. New York : McGraw-Hill, 1966.
- Richard F. Muth. Cities and Housing: The Spatial Pattern of Urban Residential Land Use. Chicago: The University of Chicago Press, 1969.
- United Nation(U.N.) Department of International Economic and Social Affairs. World Population Prospects 1990, New York,1991.
- William H. Claire. Handbook of Urban Planning. Canada: Van Nortrand Reinhold, 1973.
- W. Lean and B. Goodal. Aspects of Land Economics. London: The Estate Gazette, 1977.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้า นางสาวกิติรัตน์ วชิรแพทย์ เกิดเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2524 เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด จบการศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) ปัจจุบันทำงานที่ บริษัท อีสานพิมานกรุ๊ป จำกัด ตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายภูมิภาค